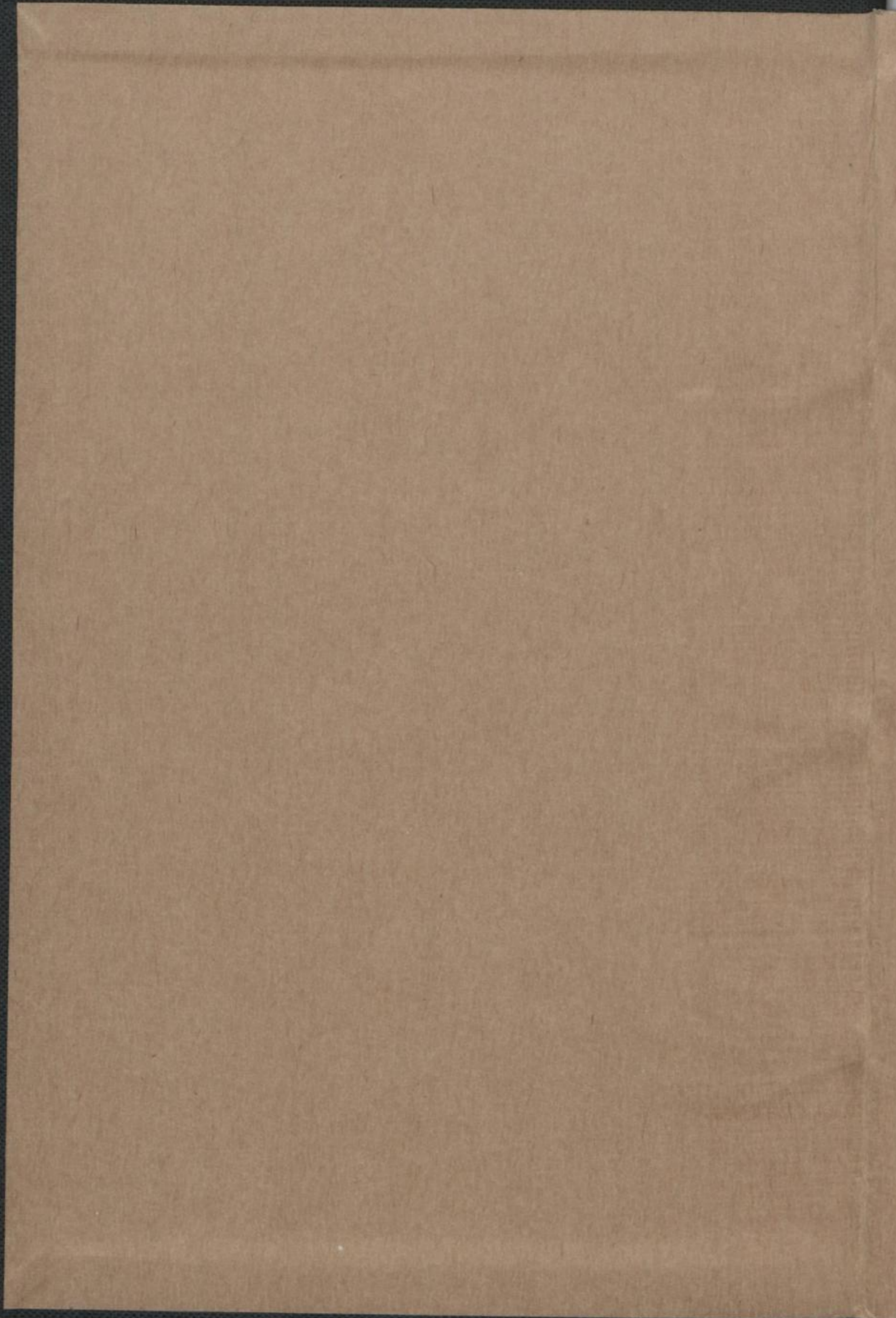

17

e

Nowe Grójniki.

Sběrka powědańcžkow

wot

Jana Radnyšerba.

Budyšin.

Z nakladom Mačicy Serbskeje.

W kommissiji Marka Smolerja.

1893.

Lvi 4 d

Maćičnych spisow čisło 91.

I. Třo bratřa.

Wschelake splahi Sserbow mējachu w starym czařu wjerchow se řwojeho luda. Tajki wjerch bėsche s ředka wjerchowski řyn. S wjetscha bėsche to wuřwoleny s luda někotrych župow (wokrijeřow), woleny k temu, řo by řarjadowař řa měrny czař a teř nawjednik byl, hdyž bychu dyrbjeli do brónje přchimacž. Wón bu na czař žiwjenja řa knjeřa wřaty. Želi řo pař řo ludej njeřpodobasche, wuhnaču jeho a řadžichu druheho na jeho měřto. Teř njebě to žane řkrucžene prawo, řo by wjerchowski řyn po nanje knježerřtwo řdžedžil. Čžasto přcheńdže wone na řarřcheho řyna, hdyž by lud do teho řwolil.

W řarodawnych czařach bėsche přchi delnim Łobju řerbfki knjeř Ludomil s wjerchom. Ğacž runje pohan, bě tola njemało duřchneho na nim řa žyly lud: we hłowje bě řwęcžaty rořom, we wutrobje miřotne čžucže, a we wřhitkim prawotny řkutk. Wón mējesche řřoch řynow: Mjecžiřław, Lumir a Dobroduch s mjenom. Čži běchu nadobni hólzy, na kotrychž kóždy rad pohlada.

Woni běchu w řudniřtwje mudri, na honitwu řylni, do wójny řhrobli, a jara wuřtojni w ratařřkim džele. To bėsche w tych czařach, hdyž teř řralowřke mandželřke řwoje džowki wucžachu, s wrjecženom přchascž a s krownami tkacž. Tehdy teř bohacži młodženzy s řhwalbu hřřpodaricž, ratařricž, pčžokřaricž, haty wobřaracž rořymjachu.

Žako bě Ludomil wyřoku řarobu dozpěl, řararřche řo wo to, kotreho řyna by ludej řa wjercha porucžil, hdyž řo s nim

stanje. Žaneho nochzysche dosady stajicz, dofelž bě jim s wutrobu jenajko sklonjeny. Po dołhim pschemyšlenju wschitkich tsjoch nadobo psched šebje skasa a džesche: „Ssynojo lubi, dawno hižo wěscze, kať žily a stawy mi prahnu. Hundro mi w ruko-
maj twjerdže došč njeje, hdyž chzu na hońtwu wjelkow a mjed-
wjedžow. Mjecž by mi starzej czežki był, bych-li mēł do bitwy
hicž. A bliski je šnano tón džen, hdžež Morana, běła šmjertniza,
mi wutrobu storcži a mi cžełny rub pschestrē. Kotreho s waš
pať bych ludej sa wjercha porucžicz mēł? Mi je kóždy jenať
luby. Tuž njebudžcže žarliwi na šo. Tola jenicžko wo to mi
njeje, na wjeršchnym šydle jeneho se šwojich šynow po šebi
mēcž. Ně, hiščcže bóle je wo to, šo by sa lud w kraju naj-
lěpje starane bylo. To wěscze, jenož jedyn móže mój našlědnik
bycz, jeliso lud jeho wušwoli. Tuž radžu wam s derje waženych
myšlow, do šwěta wuńcz, a skutkujo w šwēcze šo spytacz, šcho
by kóždy wukonjecž móhł. Hdyž budže wot nētkā džen
ščesteho młodeho měšacžka, wrócžcže šo domoj, a wosjewcže
mi, kajke skutki je žadyn dokonjať. Sa tym hacž budža ludžo
wo skutkach šlyščecž, sa tym budže jich wólba!“

A tať šo sta. Hdyž seskhadža džen ščesteho młodeho měšacžka,
powita nanowy dom wschitkich tsjoch. Mjecžišław přeni psched
nana stupiwšchi pocža: „Za wrócžam šo s kraja, hdžež našchi
ššiwđerjo bydla. Žaknych towaršchow šebi šobu nabrawšchi,
šym tam winnikow do semje pobit a wjele jich šydlišczow
s wohenjom spaliť. Ssyn jim šebrať žito a mēd, draštu a škót.
Pod hrodom stadliška škotu, tym ššiwđerjam wsateho, steja.
Nješlyšchisch, kať šo tam s cžrjódami ruje?“

Na to rjekny nan: „Woprawdže njemaťe skutki, mój šylny
wojerški šyno! Te wunoscha psched ludom šlawu. Tajkeho
wójnarja wyskajo šhwala. Tež trjebaju tajkeho muža sa wjercha,
hdyž njepschecžel s tocženej brónju na nich šo mēri. Hdyž tón

mjecze a hlebije sběha, so by nam šwjatnizy kašył, domy nam hubił, kubła nam rłibił, naš jimał a njewolnych na pschedań wlekk, tehdy je wójwoda, mudry a šylny a krobly, kaž ludowa skała. Tola twój skutk, byrnje hordžinski, je wschał krawanny a kšiwodny a straschny. Wšy šy tym ludžom tam spalil a mētkow jim sebrał? Ale šhto móža sa to czi poddanjo wbošy, so by jich kral naš najradscho podteptał, hdy by jenož móhl. Abó je to jich wina, so je jónu jich na našch kraj mordaršzy pohanjał? A jelišo tónle šurowy kral, nětko drje do semje sbity, s nowa wošylni? Njeschze potom tón wjeczer a saskobjenz na naš, so by mordował, palil a rubil? Sawěrnje pał, šhtož šy skutkował, wunoscha psched ludom hordžinsku šlawu. Lud wschał, dokełž ma buncžatych myšlow, staja rad šlawneho wójnarja sa knjesa. Róžko móže bycz, so runje tehodla tebje sa wjercha sedžu.“

Na to sanješe Lumir: „Daloko po šwěcze nješym pobyl, niz dale delnjeho lěša, pschi šamej kromje našeho kraja. Tam bě połno hadow a wjelkow a mjedwjedžow. Mje to tał rospali, hdyž dnyrbjach widžecz, so niczeja stopa šo njedhasche do teje huscziny stupicz, s hrosu psched torhanjom pasorow, rubanjom subiskow a tež psched sajeczom jěda. Psched lěšom na pastwiščyczach pastyrjo skoržachu, kał šo jim rubježna šwěrina, kotraž w tym lěšu šo helczi a khowa, na wbohe stadleschka wala. Tuž te šwěriska škónzowach a sczahach jim kože. Na dworje deleka jich kopiza leži. To budža schwarne drašty a cžrije a mjehke košmate lěhwa. Potom psches zyłu husczinu narubach puczow, puščezėjo šhtomy, rubajo kerki a kopajo pjenki. Nětko hodži šo zyły lěš pscheńcz a móže šo bjes hrosy do drjewa jěsdžicz a po łuczwo kłodžicz. Žónki a džeczata šmędža tam nětko hriby sběracž a jahody schczipacz. To móže šo nětko s bošy nohomaj stacz, dokełž šu jědojte hady šabite. Nětko šu poboczne pastwiščyža mērne, a pastyrjo wješeli pašu. Hlej žane šwěrjo jim njescheri škót a nježerje jón.“

Na tele słowa rošbudži nan: „Cumiro luby, ščož by ty dokonjał, sa to ma czi zyty lud khalbu saspěwacz. Tež s tebje so bylnošč a khrobkota šwěczi. Tež ty by ždyn smjerczi do woczow hladał, runje jako by na wójnje byl. Tež ty by so trachne bėdženja bėdžik, a njeroslał tola ani krjepki cžlowškeje krowě. Haj ščož by ty cžinił, je hódne počneho džaka, dokež je dobrota sa zyty kraj. Šlachotny cžlowjek, hdyž je zytemu ludej s tajkimle wužitkom, to by byl pschihódny wjerch. Ale tón lud, nima wón džěrawy pomjatk? Šžin jemu kajkužkuli dobrotu, njesabudže ju bórny? Po twojich wužitnych skutkach by so ty sawěrnje sa wjercha hodžik. Ale te počinki nimaju blyška wot wójnskeho mjecza a wočoło nich njejuska hordžinow khalba a hołk. Nječ pať czi pschińdže kažkuli, a ščož czi twój wošud wošudži, pschezo budž ty ludžazy dobrocžel!“ —

„A dale, Dobroducho mi luby, ščo maš ty mi powědacž?“

Tón poča s ponižnym hłošom: „Sa tebi do woczow šwěcžatych skutkow powědacž njewěm, najlubšči nano! Tež powěscžow nimam, kať so ščo w šwěcže we dalokich wukrajach ma. Ššym jenož w jenym pódłanskim kraju pobyl. Hdyž po twojej pschikasni do šwěta cžehnječ, to stupach hladajo na wschitke boki, nekajke dyrdomdej nadeńcž. A dozpeč sa tsi dny šchěroke Kobjo, hdžež je tam s mjesu nascheho kraja, a hdžež s tamneho boła wulkeje rěki nasch njepschecžel Turomir bydli. Mucžny ležech so pschi brjosy pod wulki šchom. Bórny se sparom jatemu so mi džiwny šon sedža. Mi sdašče so wošnje, so s tamneje strony Kobja, hdžež naschi pschecžiwzy šydla, wjerchowu šyn do cžołma stupi a na nasch boł jėdže. Runje na to wozucžich. Buch wubudženy psches wótry šchcžekot šroki. Hdyž wotewrič woczy, wuhladač wulku strašchnošč. Džiwno, tón wošnje widženy młodženž bė woprawdže hłubiny pschecžel! Sa sa wólšchu

pschijwasach czołm; wón wuskoczi na brjóh, wuczahny mjecz a da
šo na mnje. Za tež slecziwschi wutorhnych k woborje mjecz
a nahle dach šo do teho winnika. Bóle dyžli jeho brón sašnczi
moja, a trjechi njepscheczelowo czoło, tak so s czoła krej wuzyrkny.
Tón rubnjeny wotškoczi na snak, wobwjertny šo a sleczi na
czek. Za njehrabach sa jeho duschu. So czeka, to bě mi doscz.
Schto pak wuhladach? Wón smyli šwojeho czołma, dofelž šo
jemu krej do woczow lijesche. Do Kobja padnywschi pospyta
płowacz. Ale schto pomha wscha płowarška wustojnoscz, hdyž
stej woczi salatej? Wón poczina šo nurjecz a sašrěbny šo.
Mje saja želnoscz. Czjšknywschi mjecz a storhawšchi se šebje
drastu, škoczič do wody sa nim. Sajawšchi jeho sa jenu
ruku dozpěwam brjóha. Tu položič jeho a sawjasach ranu.
Potom hibam šwoje sprosczene stawy, trěwam to czěło s koš-
matej šufnju a duju do noša dych. Schto bych dale powědacz
chyzł? Pod mojima rukomaj pschiindze sašo žiwjenje do njeho.
Na šbože běsche tam někajka wuhlerška khačka. Do teje donješech
jeho, a czinjach jemu, schtož móžach a kaž wot njeboh maczerki hojicz
wěm. Wón pošna bórny, so hněwnika psched šobu nima, a bu
mi džakowny pscheczěl a bratr. Sawdawšchi šebi na bratrowstwo
ruzy, koščachmoj šo a mēnjachmoj mjes šobu mjeczěj. Tuž
mam ja jeho, a wón ma mój. Hdyž móžesche nimale wu-
strowjeny sašo nastupicz, dowješech jeho na czołmje psches Kobjo
k staršchimaj domoj.

Kajka bě to pola nich šwjedženška radoscz! A kajka to witawa
sa mnje! Mi njedachu wot šebje hicz. Wubyeč tam dyrbjach
zyty tón czaš. A so tež šym wostał, teho šo njetrjebam
kacz. Hlej do drobna šmy šo w tych měšazach dorěczecz
móhli. Wschitke stare hněwy a škoby, kotrež šu šo mjes nimi
a nami jědmile, dyrbjja šo nětko do bjedna šwjerhacz. Šruta
jednota ma naš a jich wobjimacz. To je jara trěbne, pschetož

we Němzach mróczi šo njewjedro na nich a na naš. Zutse pschijědže Turomir k nam, a s nim jeho šyn Darin, prjedy mój hidžer a nětko mi pscheczel. Chzetaj s nami na wěcznje trajaty měr pschišahacz a tež na woboru pschecziwo rubježnym Němzam, kotsiž šo s brónju na Šerbow měrja. Našch bóh Jarowit dyrbi nam se šwědkom bycz, hdyž šebi we jeho šwjatnizy wěczny měr saroczimy. Za šym do czaša pschikhwatał jako wješeły poškoł s dobrym pošelstwom."

Šso šradujo wotmolwi nan: „Drje wulkeho blyškota nima, ščtož šy dopjelnik. Tola twój wuskutk psches bratrow wuspěchi dže. Wěšo wschědny rosom njewě to šapschijecz, so njejšy Darina, hdyž je cze šahubicz chyzł, s wjeczenjom škónzował. Pschetož mjes ludom knježi to prawo: „Na naras daj šaras!“ a „Wjetšcha ma šaplata bycz dyžli džera!“ Ale ja stary wótz praju a šudžu: „Ščtóz pschewinje šameho šebje a pošludži huěw pschecziwo kšiwidže, je dobyczer psches wschěch. A ščtóz je nad šebi šamym s knjesom, je dostojny, nad druhim knježicz. Šo je s tym šušodom, prjedy tał pschecziwnym, psches tebje wujednanje šo štało, to je hišcže kšwalnišchi škutk a ša wschón kraj žadane šbože. By-li lud rosoma wuži-wacz chyzł, tebje by šebi ša wjercha wušwolil!“

„Najlubšchi nano“, šanješe Dobroduch na to, „daj šebi bohow dla bycz. Za šo rad wjerchowstwa šdam. Ščto by mi to chyzło? Šso s ludžimi huěwacz a šchepjerzow jednacž, a s mjeršanjom ša blidom šydacz, hlupeho špjeranja dla? Daj jenož mi kubło, kotrež móže mje sežiwicz, a lěpje směju šo, dyžli kral!“

Turomir pschimołwi k temu: „Šaj, dobrowutrobny nano, ščtož šebi Dobroduch žada, wo to prošču tež ja. Mi njelěta dušcha ša wyškoim knjejštwom. Ščtóz wyško steji, je nastork a poštok ša wschitkich, kotsiž do šo s hordoscžu džerža. Tajkich

sawidnych woczow sminu so rad. By-li chzyl mje kublerja sczinicz, hdze je ton wjerch, kiz smeye so tak dobro, kaz ja? Knjes bych byl na swojim dworje, a wuziwal merneho sboza, bole dyzli zadyn wjerch. A by-li po tym, kaz Dobroduch praji, wojna nam hrosyła, bych trasch njelepy nawjednik byl. Bratr Mjeczislaw je ton muz, kiz wojerstwo snaje. Ton njech je po tebi s wjerchom, jeliso wo njeho rodza. Za njereczju to, jako bych slabeje wutroby byl. By-li so wojna woprawdze sapalila, budu wschał ja preni, kotryz sa bekeru, mjeczom a hlebiju hrabnje. Ale sa roskasowarja do bitwow je mjes nami Mjeczislaw jeniczki kmany. Jeho sebi wuswolicz k wjerchej, to by bylo sboze sa lud. A temu jim potajkim radz!"

Po dołhim mjelku domolwi nan: „Budz dha po waju woli. Prawo to mataj; budze-li wojna, je Mjeczislaw najprenschi muz. Budz jemu Jarowit miły, a spozcz jemu moz!"

Posdzischo wuswoli sebi lud woprawdze Mjeczislawa sa wjercha.

II. Za tři dny smjeré.

So je kral Salomon wurjadnu meru mudrosce meł, komu to njeje wedomne? Ale je mjes nami schto, kiz njeby to snał, kak je jemu druhdy jako pomjedz na krašny rosom padnył? Te mjedowe zonske, te dzowki pohanskich kralow, behu potom s winu, so so jemu mudroscz skasy. So pak be ton prjedy tak mudry kral posdzischo woblasnik, sjewi nam tež jena se starych powedkow, kotruz su nam dzedojo takle bali.

Salomon mejesche wošebny hród, a po boku stejachu snadnische hródki. Te be won sa swojich wošebnych služobnikow natwaricz dał. Hlej sa jeho brónjeenje, sa jeho draštarnje, sa skote šudobja, sa drohe konje dyrbesche

wšchudže bliski a wustojny sastojnič bycz. Na tychle kralowskich
šlužbach šlužachu najrjeńšchi młodzenzy, kotrychž bě šebi s zylého
kraja wapytač dač. Zedyn s nich, kotryž bě kedybnik sa jeho
wošebne konje, bě jemu najlubschi se wšchěch, a temu wón
hrodžil s zedrowych drjewnow sestajecz da. Tutemu lubuškej
krala sedža šo šon, a tón jemu šjewi, so šmjercž šebi sa tši
dny po njeho pschindže. Stróžele tschapechu jeho a do hlowny
pschileczi jemu ta myšl: „Druhđe mje tola šmjercž njebudže
pytač, dyžli w tym zedrowym domje. W štoku směju šo
tehodla s wětra a wujědu ji.“ S ranja sahe wón psched
krala stupiwšchi, rucže nóznu wěšczenku šjewi, a prošesche
pošles: „Daj mi, knježe kralo, najlěpscheho konja, kotryž je
psches wšchitke ryčly, a leczi, jako na šchidkach wichora.
S šhwatom daj tež š bohotam twojich wšchěch krajow
lištow napišacz. W tych listach njech pschifasnja steji, so ma
kóždy bohota konja, kiž najbóle leczi, š jěchanju šedkacz. Za
czeknu, kaž daloko konjaze kopyta czěrja, a wostanu něhdže pschi
dalokim morju. Tak šmjercžiny m jimanjam špjerčnu! Šmjercž
njech mje podarmo w hrodžiku pyta. Njech s wulkimaj woczomaj
wuka, hdže by mje tam šapika!“

Budžesche-li Salomon hišcže kaž w prjedyšich lětach
mudry byl, by temu lubuškej najškerje rječl: „Šsony šu plone.
Njedaj šo mylicž, mój šyno! Na wěšte tola njewěsch, so budže
s tobu sa tši dny kónž. A by-li wěšte bylo, šhto tebi czěkanje
pomha? Šhzyč-li šebi do hlowny štajicž, so šmjercži wuczeknyč
móžesch, hdy by jenož blystowych šchidlow měč? Njedowol tajkimle
šlubnicžkam měštna, so šo czi pod nopom lahnu! A byrnje byl
na kónzu šwěta, tež tam cze šmjercž šetka, a wšchudže czi šymneho
dycha do dušče dyčnje, wutrobu štorcži a nosy czi šwróczi. Wostaj
šo štokow a czěkow. Šterje a lěpje rostaj šo wšcheho, šhtož
šy hdy w myšlach a šłowach a nješutkach hrěšchit. Wotprošč

a pofuczej! Potom do Božeje wole podaty woczafaj směrom, hacž czi to poflenje ſdychnjeńcžko pſchińdže!"

Tak abo podobnje budžeſche Salomon rěčzał, njebudžeſche-li tehdy hižo jeho mudrota ſdymjena była. Ale ſ tym ſacžmitym roſomom ſcžini wón tak, kaž bě proſcheny. — — —

Bórſy tón mlody knježk wuhanja na konju ſ měſta. To džeſche kaž kaſtoječzi lět, kaž-by-rječk, ſmuha cžeńje ſo ſa nim. Tak džeſche ta hanjeńza přeni zylicžki džeń. Sdyž jedyn kón wuſta, cžerjeſche druhi. Tež druhi džeń w tórnyj jěchanju ſańdže. Sdaſche ſo, jako bychu ſo lěſy a hory a měſta nimo torhałe. Sa jeho khríbjetom ležachu dołhe ſtrony a kraje, kotrež bě pſchelecžik. A hiſčcže daliſche krajiny hladachu ſa nim, jako ſo ſměrki tſecžeho wječžora počachu. Tu běſche poflenje měſto Salomonowyč kraleſtwow dóhnał, a dołha puſczina ležeſche pſched nim. Na ſažnym ranju ſčtwórteho ſkónza čyysche wón woſpjat dale pſches puſczinu, móžno-li na ſwěta kónz. A bohota woneho měſta bě jemu konja kaž cžěrneho jelenja ſeſedlačž dał. Tón cžekař ſo, do ſedla ſkocžiwſchi, pſchi ſebi ſměwſny myſlo ſebi: „Smjercž mje nětko w tym hrodžiku pyta, a najſkerje mačo mjerſaza njeje, ſo podarmo ſlědži.“

Rědma pač běſche kromu puſcziny pſchehnał, ſepja ſo tón kón ſ přědkom, ržeſche a nočyysche dale. A hnydom hrabnyču jeho ſtróžele, ſo bjes dycha ſe ſedla padže. Pſched jeho woczomaj ſtejeſche kamjeń, cžorny kaž wuhlo, a na tym kamjenju ſedžeſche w bělej płachcžizy ſmjercž. Stanywſchi wona pſched njeho ſtupi a džeſche: „Witaj mi, witaj! Kžětru kžwilu hižo na tebe cžafam, dokełž je mje tón wjerſchny Knjes žiwnyč a morwyč po tebe pofklač. Nimale džiwno čyysche mi bycž, jako bu mi kaſane, runje tudy ſem po tebe hičž. A hlej wſchač, ty mi nětko ſe wſchěmi ſkokaſami do rukow lecžišč!“

III. Tři staruški.

Nětczišchi šwět šo njemało rady duchowneje šwětliny křwali. A tola je telko hłowow a wutrobow cźmowych. To hołduja s cźesczu, hdžež by měło šo šwaricž; to sazpicže noscha, hdžež dyrbjeli cźesczicž; to hladaju cźmowje, hdžež škuscha šo miłotnje witacž. Wošebnje wšchaf nam to na woczi stupa, hdžež šo wo wobstarne maczerki jedna. Njewěšch-li nikoho, komuž je mjersaza wěž, šo stupiwšchi s duri starušku setka, hdnyž je šo na džělo abo šnadž na wiki nastajik? Njeměnja druhdy, te setki stareje žony k nělajkemu njesbožu wjedu? O hlupy a hrosny ty ludo! Hańbuj šo, šo s tajkimi šbytkami póhanštwa hišcže šo helczišch! Prjecž s tym wohidnym nje- rjadom pschiwěry! Šso šwješelicž dyrbišch a džakowacž lubje, hdnyž šo czi pobožnje wot stareje žonki „pomhaj Bóh“ praji.

Tajke staruški někotrežkuli, byrnje we wjetkich kožušchach byle, šu wjetscheje cźescže a luboscže hódne, dyžli te abo tamne mlode a židžane knjenje. Tola město teje cźescže jich potajny wušměch, haj tež hrube a šchropawe tšchaskanje dóndže. Njedyrbi to te stare cźucziwe wutroby s cžernjemi ranicž?

Njedch je pať hólz abo holza, muž abo žona, knjes abo knjeni: šchtóž nima štuleneje staruški sańcž, šchtóž na nju se sazpicžom hlada, šchtóž ju se šměšchkami rani a hani: tón ma psched Bohom hrěch; tón ma psched pěknymi duschemi woplusť a hańbu na šwoju hłowu. Tak šudži niz jeno tšchesczijan. Tež póhan a Turka hańbuje šo a boji šo hrěcha, wobstarnych ludžicžkow sa šměchi mēcž abo s nimi hudlanku hracž. Šchtó je mjes nami, komuž by s hłowy wupadło bylo, šchtóž sa mlode hižo we šchuli je wuknył, šchtóž bě w šastarsku židam kasane: „Psched šchědžiwej hłowu dyrbišch postanycž a starych mašch cźesczicž!“ S hłowy, haj s hłowy tu pschikasnju blabotacž wědža, hladko a masnje. Ale kať šo s tym pocžinkom

we wutrobje ma? „Drjechmo“ a „šerjenje“, „płowšča“ a „šowa“ a podobne wudma, to šu mjena, kotrež šwarliwy šwět starczam na czestne šchědžiny kida. Ze na sady šadžecž, je do bofa šuwacž, je do sady štorfacž a něščtožkuli hiščcže hóršče: to je to šwětowe wašnje, kotrež je husto a czasto šmali a pali. Ženo wohlej šo we wšy, hacž temu tak njeje! Abó hiščcže lěpje: Pohladaj do šwojeho šamšneho domu, hacž pola tebje teho runjecža nješkutki njejšu! Božedla šdaluj šo jich! A wobaraj druhim, ščtož móžesh! —

Nětko tšj powědky podam, a te šu š pošlenich lět, kotrež nam pšched woczj wjedu, kaš šo husto tym wobohim štaruščkam pari.

1.

Šsy w Drježdžanach widžal, kaš po hašach želešne kolije du? Šsy widžal, kaš běhaju po nich tam a šem šhwatniwe wošy? Abó šy drje šam špytal, šo na tajkich pšchewješč? Š nimi ša mały pjenješ daloku šmuhu po šoku dojedžesh. Tehodla šu tež wot ranja do wječžora š ludžimi pošne. Ššamo nješnješki čžlowjek, kotremuž hewaš wo kroschik je, šo druhdy do tajkeho wošyka šynje. To njeje, lěnimaj nohomaj wuhojicž, ale to je, šo rucžišcho pšchindže, a šo pěšči šebi š dalokim pucžom kroschow škomdžik njeby.

Wóndy štupich tež ja do jeneho tych wošow. Ta šawa na prawym bofu bě nimale pošna. Š wjetšča běchu tu knjenje a knježny, a wošrjedža nich po najnowšchej modže štrojeny knješyl, kaž šo mi šdašče, jich wujš. Šordacžk a naduwacžk jemu hladašče š woczow a š drašty. Š lěweho bofa šedžeshčaj po šdacžu murjer a čžěšla, kucharški š korbom, a měščczanki š brēmješčkami w rukach. Š tym šo dač a šydžech šo pšchi durjach bliško. Šedy bě wotjěk a hižo šasta pohoncž, kaž hewaš, hdyž jemu š hašy ščto kiwa, šo čže byčž do woša wšaty.

Tón wósniš pomhašče wonka někomu na wós, šchtož jara s waha a s pomalka džěšče. To hižo teho knjesyka do noša kó, a wobužna waka počza jemu na jasyk lěšč. Jako wósniš durje k fastupej wotšuny, smaša šo stulena staruška pomalku do wosa, a stručka šo ke mni pschi durjach do kuta šyny. Kajkej to stradanej lizy a žarownej woczji! Kajkej to smorščczenej dlóni, kiž s dyrkotom džeržěščeje seleny, běło-kwětkaty wěncžk! Kožusčk a šuknja a na hłowu rubiško: wschitko bě stare a wjetke. Wšcho pak bě ródne a cziste a na kědžbu mēte, byrnje s dawno minjenych lět. Čědy pak tšeli tón hordacžk s woczomaj na nju, a šměščk jemu we woblicžu sejhra. Se škrěnjnym nošom a pušornej hubu šo k mlodej towarščizy šhili a sanješe klichot. Bórny tež šměchujō bórbotacž počza. Šsnano, šo čyžyšče šo jeno psched šwojim towarštwom mudriča czinicž. Ale tón hłóš bu tak wótry, šo někotre šłowa hacž k mojimaj wuschomaj džěchu. „Stary njetopyr“, „šersawa šowa“, „do kału šcherjenje“ — tajkele wudma praješče tón njesrawž!

Hacž je ta s nimi hanjena matuška pytny, to njewēm. Wona kaž něma w kucziku šedžizy ani njehladny na boš, a šdychujō hladašče spochi na tón šwój žarowny wěnz. Mje pak tón mjeršazy njebolak do hněwa sahna, a hižo šo měrjach, kak jecho na nješchwarny pyšk šyrnu. Tola přjedyžli myšle hromadže smašach, njejabzy s druheje strony šchczipalza wujě.

Mi s napschecža pschi durjach s praweho boša měščczanka šedžěšče s nahladnym hólczkom. Kaž bórny do teho pschiindžech, bě to Drježdžanka, kotrejež mandželski ma palmy a pletwy a wěnzny na pschedań. Wobrocžena k šwojemu šynkej šasběhny wona s tak nawótrym hłóšom, šo po zylym wosyku džěšče: „Šurasčko, pohlej, to je ta křuduška wowka, kotraž šebi rano k nam po tón wěncžk pschiindže, šo by jón na row

ſwojeho ſyna položiť móhla. Dženſa je léto, ſo je jej wumrěł. Ta wboha ma bolosny khríbjet wot czežkeho kſchiza. Měta je wjazy žaloscjów pſchetracz, dyžli žadyu ſlěborny piſkar ſapſchijecz wě. Sahe je ſ wudowu byla, a tola pať ſwojeju ſynkow kublata ſ czeſcju a dđeržala k pěknemu waſchnju, runjež ſtej jej ruzy huſto doſcž wot czežkeho džěka krawikej. Tón ſtarſchi ſyn by ju nětko na ſtare léta dožiwicž móhł. Ale wón na wójnje tſěleny w Čzechach pod ſemju leži. A tež tón mlódschi je pſches wójnu žiwjenje ſhubił. S franzowſkeje wójny je ranjeny pſchiſchol, a po dołhim khorjenju ſemrěł. Dženſa je lětny džeń, ſo ſu jeho do rowa njeſli. Tuž chze žónka na row tón běly wěnczł donjeſcž. Maſch nan je jón jej darmo dał, dokelž tu wbohu ſtaruſchku czeſczi. Pſchetož pſchi žylej ſlaboſczi wona nikomu wobcžežna njeje a njeda ſo wot gmejny žiwicz, a pyta ſebi wſchědneho khlěba, je ſlabej nohu nowiny na pſchedań noſcho. Mój ſynko, ta žónka je czeſcže hódniſcha, dyžli tajki a hewajki ſkotojty pjerach, kotremuž je haſle wčžera huba wot wuſoła wuſkha.“

Tak daloko ſ rěczemi bě, jačo wós ſaſta, ſo by ta ſtaruſchka taſajó maſajó ſchla, dokelž běchmy k temu rowniſhcju pſchijěli. Tež te woſebne knjenje ſtupachu ſ woſa a ſ nimi jich njeſrały knježł. Tón běſche ſ hańbu cžeřwjeny do woczow jačo warjeny rak a hladaſche do ſemje dele, kaž nabitý poſ. Wón wſchaf bě do teho pſchiſchol, ſo ſo ta knjenina roſprawa na njeho měri, ſo by wón ſ drapawku ſcžeſany był. Žaneho ſyła pať njeſwěri ſebi. Maſkerje bě jemu ſtrach, ſo by hlowa hiſhcže wótriſcho ſ cžernjowej hačoſu cžeſana bycž móhla.

Ža mějach hiſhcže ſ tej knjenju daliccheho pucža. Bórſy pať ſkicžich jej ruku a džach: „Mějcže mój ſ wutrobny džaf, ſo ſcže temu njeplekej dybu tak wuſtojnje ſdrěta!“ — A wona mi rjekny: „Njeje to hańba a hrěch, wuhanicž cžeſtne ſchědžiwe

włofny? Njeje tež to s hrěchom, so jemu te cžety a cžetki blabizu sawrěke njejsu? Tajkile pjerst! Najskeršcho k nicžomu njeje, hacž s nanoweje móšchnje wopicžeho semjanka hracž. A tón chze tu cžescžomnu macžerku hanicž? Hdy by jeno hišcže pošyknył, bych jemu s hrabjemi na nypu pschischła!"

2.

Tak schěroke hacž te hašy w Drježdžanach su, tola nje-móžesch s khwilemi po žanej hicž. To je druhdy tak wosow, so so wscho hiba a mjerwi, a bórny by pod kola byl. Teho dla maja s wobedu bokow pschi khěžach schěroke kamjentne khodny, kotrež su s plecžizow kładžene. To je pschiprawa sa pšchich ludži. Ale tež te najschěrsche khódniki (trotuary) druhdy došč schěroke njejsu, so by tam bjes wscheho sastorka khodžil. Maschinzy, zasnizy, knježa a knjenje, služobnizy, džekawi ludžo, pschekupzy, noscherjo, starzy a džeczi: wschitko so suwa a tołka, hórje dyžli na Wósporskim hermanku. Najbóle pak starym a słabym a khromym, potom tež tajkim, kiž hubjenje widža a słyscha, su tajkele khodny wužitna wěž. Slě jeno je, so runje sa tajkich najmjene služža. Ludžisko mlode a rychle dže sa džiw hdy starym a masliwym s pucža, jich nusujo s tym, na hašu stupicž a pschi khodže na boku hicž.

Łońsche lěto wohlada pschi tym nasch Drježdžanski wuj wohidny statk, wo kotrymž tajkule powěsež dawa.

Bě to brjedu psched jutrami, jako s cžěskeho dwórnišcža pschińdžech. Macžate wjedro nucžesche wjetšchi džel ludži, pschedeschcžnił napjaty mēcž. Brjedy mje stupasche mloduschka žónska s nacžerwjenyymi włofami. Něłajka jendželška knježna to běšche, schtož móžach po jeje draštach a bóle hišcže po jeje lampatym stupje a krocženju spósnacž. Stara kwiłata žónka jej napschecžo pschińdže. Ta nješesche něschto w papjerje tcžaze,

ředzbliwje hladajo, so pomokto njeby. Wona džěšče pschi
šamej kromje, dokelž njehašče do nikoho storčicž. To knjež-
nisfo by dyrbjalo do boła stupicž, krocžakow dvě abo tři
na hašu dele, tu staru łahodku pušcžizy nimo. — Hdy by
pyschneho knjesa abo wošebnu knjeni setkala, budžěšče najskerje
s pucža schła. Ale tajkeje starej a poniskej žónzy? To
nihdy! Šhto bu? Wona šo bjes wscheje wutrobny nimo
tej czampawki schmórny, tak so ta wbohuschka s kromy do
blóta padže. Pšchiskoczi wona, tej starušczy na nohi pomhacž?
Prosčesche wona ju: Njemějczě sa što? Prasčesche šo wona:
Njejšczě do schkody pschischła? Wuczeže wona trasch móscheń,
šarunacž schkodu, na kotrejž běšče tu s winu? Zyle kaž nicžo
s teho lampasche šmėjo šwój stup. Najskerje myšlesche šebi:
Šhto je mi wo tajku plěšniwu staru? Wy wěšczě, so mjedowny
njejšym, hdyž hrosnoty widžu. Tuž wrjeskajo šawołach:
„Šhtó by tu hepjelstu łuziju tola tež do blóta schwiknył!“
Ale ta bě s khwatkom psches mjerwjeńzu luda hižo w stronu,
so ju dosczěhnycž njemóžach. A nusnišcho bě, tu padnjemu
maczerku na nohi stajicž.

Tej po smorskatym woblicžu krjepjele šylšow šo ronjachu.
Te pak njeronjesche stróželow abo boloscžow dla, ale dokelž
bě jej s ruki ta papjera do luže šajěla s tym, šhtož běšče do
njeje šesapowite nješła. A šhto to bě? Nowe špěwarške to
běchu ša jeje mótku k šelenemu šchtwórtku. Te běchu nětko tak
nješcharne, blócžane, mokre! Šo druhe njemóže hicž, hdyž
bě pošleni pjenježk ša te tak škažene wudała. Šak hluboke
šmychi!

Bórsny bě kopiza ludži wokolo naju. Njes nimi běšče
wobstarny měšcžan. Pytnywschi, wo cžo šo jedna, šczahny
šebi klobuť a czišny do njeho hriwnu. Potom jón do kola
tykasche s próstwu: „Šhtó šnadž tej starej khudžinzy malinku

sa nowe spěwarške da? Někotři wjesechu khwatajo mydło. My drusy pať nawdachmy do teho kłobuka telko, so bě wjazy, hacž sa nowe knihi.

Ma to ja s njeju dóndžech, hdžež spěwarške na pschedań běchu. Duzy mi wona wscho do drobna sjewi. Šhonich, so je hižo dawno s wudowu, a so so wot skupeho wuměnka žiwu. Šsyrotu mótku powjedže czichi pjatť přeni krócž k Božemu blidu. Tuž chze jej k pošlenjemu selenemu šchwórtku spěwarške daricž, pschetož jeje druha kmótra běšche semrěka. So by je kupicž móhła, bě měšazy dołho hubje wottorhowała, a kóždžicžki wusbytkowany pjenježk do kščińki kładła.

Nětko dha móžesche s nascheho škladu nowu kmótsinsku wobradu kupicž. Ale šhto mě sa te stróžele, sa swoju ranjenu ruku, sa hrosnje skáženu draštu? Bóle šebi myšlach a bóle buch na to młodžiščczo njemdry a morkotach pschi šebi: „So bych u tola te šylsy, kotrež je ta štorcžena staruška ronika, tej młodej škibizy na hłowu pschisčke kaž krjepjele šchkrěneho šchwabla! A jelišo sestari, njech ju tež štorčaja, hdžež so do njeje dowalicž móža!“

Wěm wschať: po Božim šłowje to myšlene njeje. Za pať šebi njemóžu pomhacž, hdyž widžu, so hdže staruška młodnych dla se kšchiwdu plaka.

3.

Židowska Guliz wudowa běšche se swojej starobu pschisčła na šchtyri dwazetki lět. Pschi tym pať bě hišče nimale štrowa, hacž runje na štawach hižo wustawaza, wě so do džěka šłaba. Dawno bě hižo žiwjenja šyta. Tehodla spěwasche wschědnje: „Mi žiwjenje šy Šhryšče! šmjercž je mi dobyče“ atd. Čžasto škoržesche, jako Młójsaš škorži we psalmje: „Hdyž je žiwjenje krašne bylo, je bylo próza a kšchiwda.“

Haj wjele prózy a kšiwby bě dyrbjala nošycz. S prózu a kšiwdu bě šo bėdzila, jako bě sahe mandželski semrėk a wona šo s hólczkom a holczku sežiwicz mėla. Ta mšdziczka, kotruž jej papiernik dawasche, kať by ta sa te tsi huby do-šahacz mólhla? A džěsczi po proscheń honicz, to bě ju hańba. Tuž dyrbjesche sa njeju do džėla pschimacz, husto došč psches šwoju móz. Hdnyž sa druge maczerje šwjatol wufwoni, dyrbjesche sa ludzi po nozach ptoľacz a šhicz. To bėsche žiwjeńczko staranja a bėdženja polne.

Hdnyž bėschtej džěsczi se šhule, bu hólz šhemz a holczka bu pėstonczka w měscze. Pėknej a do džėla wustojnej, dawaschtej nadžiju, w srališchich lėtach maczeri k polóženju bycz, jej dobroty s dobrotu šarunacz, šnano ju pschi šebi žiwjo.

Šhto dha potom se šynom a s džowku bėsche, na kotrejuž sa stare lėta nadžiju twarjesche? Šsyn bě jako šhemski do zusby šhol, a hiščcze židki mlodženž w Barlinje šo woženik. Nětko haj rėkasche: „Bójcze, maczerka, k namaj!“ Šsyn pjenjesy pólhla, a wona da šo tam dowjescz. Nětk šebi wěščczesche polóžne dny. Ale nadžija ju šjeba. Šsyn bě šebi židžanu šhwalczku sa žonu wsak. Tej sčasche šo, šo je semjanka, dokelž bėsche rjana a pyschna. Tehodla khodžesche s wyšokim nošom, šo mólhla mróczele boscz. Tajkej horduli bėsche ta stara Šserbowka bóršy we wutrobje šhpať. Wona mēnjesche: to je psched ludžimi hańba, tajkule ponisku pschichodnu maczer w kžězi mēcž. Tej hrajesche semjanka w myšlach, a mužowa macz šo jej lėdma lėpscha proscheťki sčasche. Dale a bóle šhtarasche do šwojeho muža, hacž tež wón napošles pocza na maczer borkacz. Tak ta šwěrna maczerka polona dosta, hdžež bě šebi mjedu šonika.

Mjes tym bě ta džowka do Drježdžan na šlužbu pschischla. Tu šebi ju samožny wudowz s dwėmaj šynkomaj sa

žonu wša, tak hołu a křudusku, kajkaž bě, dofelž bě rjana a pschistojna. Bórny potom w Barlinje rěkasche: „Mój nima-
moj džěczi, a Drježdžanszy maja. Tam by wam sferje sčto
hódného sa džělo bylo.“ S tajkich a tehorunjecza słowow ta
wboha macz srosymy, sčto ma čžinicž. Dofelž Drježdžanszy
pišachu, so by jim witana byla, pušczi so k nim.

Barlinskimaj čžěkoscz s wutroby padny, hdyž bě ta
„stara šutawa“ — tak běšchtaj maczeri hrosnje narjektoj —
s domu. Nětk pola njeju to pschišlowo placzišnu doby:
Sdyž s woczow, dha s myšli. Tež prajeschtaj šebi: „Namaj je
teje šłódkosczje došč. Njech teho mjedu tež w Drježdžanach
lišnu!“

W Drježdžanach s prjódka derje džěsche, pschetož tón
pschichodny šyn pschija žoninu maczerku lubje. Tola tej
džěsczi, starschi hólz w džěšatym lěcže, mlódschi we šednym,
šejhraschtaj po maškim čžasw wschelaku pschecziwnoscz. Sa jeje
křibjetom mějeschtaj na nju wschelakich šměchow a wudmow,
wošebje hdyž čžysche wona njedželu ke mšchi. „Šchědžiwa
kawka“, tajke a podobne hrosne pschimjena wołaschtaj na nju.
Njech šo to mjelczó starscheju sta, wowka tola to šadrě. Abo
hdyž šebi s kniherza špěwarške wša a křerlusche čžitasche,
čžerjeschtaj ropot a šměch; a hdyž tymaj starschimaj poskoržicž
čžysche, rěkasche: „Džěczi šu džěczi. To njeje tak šlě!“

Blidowe paczerje špěwacz, njedželu do žyrkwje křodžicž —
to njebě jich domjazy nałożk, ani starscheju ani džěsczi. Šušle
a pěšnje, šeklije a reje, to běchu jich žadanja, a wo tajkim
bješ kónza rěčach. Tuž je bješ džiwa, so bu tej pobožnej
wudowje čžěšno a hrosno. Wuprajmy s křótka: Sa něšcto
čžasw šjima ju štyš. Placžó škoržesche džowzy: „Sa mnje tu
wutracže njeje. Mi šo tu wošrjedža wscheho bohatsšwa štyška,
a čžze šo mi na Židow domoj. Šak daloko je hišcže mi

Ě rowu? Te pošlenje křiwilki chzu tola w pobožnym nałožku pschebycź!“ Po někotrych tajkichle skórzbach žaneho dđerženja wjaz njebě. Luboscź bě mjes nimi sliwka, wustudny dale a skóncźnje samjersny.

„Oha njech dže!“ praji pschichodny syn. „To njemóže prajicź, so by mi na puczu byla. Ale jeje dla po starej protyzy žiwjenje prawicź, to njeje nam měšchczanam hódź. Njech jeno spyta! Hdyž budže jej křaka nusa, budže wědžecź, hdyž smy, a na toho ma liscźik napišacź dacź!“

Pschi přědku nascheje powědku widžachmy Gulinu, kať sa smjerczu žedžesche. K temu mamy pschistajicź, so tež bě na prošćen křuda. Te předyšche wusbytki pjenjes běchu wudate. Ani s Barlina ani s Drježdžan njeběšche praschenja wo nju. „Teliso naš trjeba, njech naš pyta!“ Tak šebi myšlachu wschitzy czi jejni. Wona pať běšche tych myšli: „Škerje s zuseje ruki dobrotow bracź, dyžli džeczi wo dobrotku prošycź!“

Njeboh něhduschi duchowny pschi Michalskej wošadže, tón spomóžny šastarať starych a křudych, wopytowašche husto tu wbohu. Psches jeho ruzy džěchu tež dary bohatych ludži, kotrychž wón na smilne škiczenki namłowjecź wědžesche. Tež wobroczi šo na Guliz macžerņu džowku. Hdyž mějesche Drježdžanske šerbske kemschenje wobstaracź, poda šo ě tym ludžom do domu. Šajke šłowa je rěczał, to njewěm. Dosć na tym, hdyž praju: Wón wot tych ludži s wješelej wutrobu pschińdže.

Nasajtra, póndželu rano, pušczi šo ě tej wudowje wješeły, so by jej dary donješł, a ju tak šwješeliť. A ščto wuhlada stupiwšchi do teje štwiczi? Šbóžnik bě tu štarušku do wěcžnosće wotwołať. Štyknjenej ruzy na starych špěwarškich džeržo: tak běšche w božemje wušnyła.

Podarmo běchu nětk wšhitke žarowne šylsy njedžakownych džěczi. Byrnje woczi krej plakaše, so bychu byle kaž czerwjene žórka, bě to podarmo! Skomdžene! Pošdže!

Macz bě jim wodała, a Bóh je jim pokutnym potom wodał. Ale jich šwědomje budže jich stajnje žahacz!

IV. Tři přikłady wo pačérjach k blidu.

1.

Hiščće jeho pschezo psched šobu widžu, s Supoje stareho Šsuschka. Hižo běšče jemu na wošomdžěšat symow psches hłowu dušo, a hiščće štupašče tač prosty kaž pachot, kiž na pivo dže. Kóždy šobotny džen a druhdy tež šrjedu by s konikom na Židow pschijěl, na wosu drjewa wjeso. Stari a mlodži běchu jemu dobri, dokelž by sa kóždeho šměwny žorcziš měl. Ale tač jara hacž žortniwy běšče, we nabožnym nastupanju běšče kruny.

Šwěrnishči kemschěr hacž wón njeběšče w Minakaškej wošadže snaty. By-li psched jeho wuschomaj někajka njeczišta huba šhto šykla, šhtož nabožne wězy wušměšchi, by s tajkimi šłowami wot njeho plisnjena byla, so by s blědej hańbu samjelka. Pschi tajkim běšče tón hewač žortniwy mužik do zyła nježortny. Wšmimy tu wo tym jenož jenicžki, ale tež dorěšny pschikad.

Židowška cžetka mějesče kwaš. Wěšo bě tež luby Supjanski wuj prošeny a wón šlubi tež pschińcz. Šwaš běšče njedželu, pschetož tu kwašuja njedželski džen, wošebje tajzy, kiž nejšbu bohaczi. Šsuschkez wuj šapoczatk kwašneho wobjeda škomdži, hacž runje šo w prawym cžasu na pucz poda. Duzy bě w Šzichonžach sa starej šhorej šwakowej pohladacz džyl. Tu dyrbjesche wšchelake dla wotkasanjow rosrěczecz, so šo cžas

jemu bóršy minu. Ale wón pschi ſebi džeſche: Ta wboha mje nuſniſcho trjeba, hačž tamni. Tuž wón khetro ſpoſdženy pschińdže. Braſchka bě hižo k hoſczińje ſpěwał, a kwaſarjo běchu pschi połnej jědži. Šuſchkez nan, ſtupiwschi k blidu, poſtyfny ruzy, połkoni woczi a wuſdychny pschi ſebi blidowe hróncžko.

Rědma bě ſo potom doſhnył, a hnydom dyrbjesche jěrkotne praſchenje ſlyſhecž.

Hlej, mješ kwaſarjemi běſche někaſki wuj, murjerſki wotrocžk, kotryž bě haſle krótki čaſ ſ Hamburga domoj, hdžež bě džełak. Bě pač tež pschípódl a wuſměſchnych žortow pschecziwo nadobnym pocžinkam nalěſk. Tón ſo ſa wulkeho mudricha mějo pomyšli ſebi: Čžakaj, temu ſchiſchlowemu holanej čžmjełu do wucha tyfnyjeſch. So by ſo na woczi blidowym hoſcžam mudreho pocžinił, ſanjeſe ſe ſměſchnej hubu: „Hej, wujo, tam w waſchich holanſkich wjeſkach drje wſchitko blidowe pacžerje ſpěwa?“

Wěſo to naſcheho pobožneho modlerja ſ boloscžu kó. Wón wažnje ſ hłowu ſawi. Najradſcho budžesche ſe ſłowom wujěł, kotrež by teho židkeho mudracžka ſ wotmachom na hubu pliftnyło. So pač ſo ſa kwaſnym blidom njeby ſwada ſbudžila, pomyšli ſebi: Čahodnje čžu njehorneho njeplecha mórnycž. Tuž ſe ſwětlym wócžkom na teho praſchaka hladajo džeſche: „Wſchitko? Hačž wſchitko ſo k jědži a wot jědže modli? Ně, wſchitko drje niž. Haj, wſchitko, ſchtožkuli je pola naſ holanow wo jſtwě, ſa hrěch a hańbu ſudži, hdyž ſo ſanjechaja pacžerje k blidu. Ale na dwórcžku wonka ſu khlěwy, hdžež mamy ranzy a proſata. Te ſkocžata njemodla ſo, hdyž čžedža ſo naſhycžicž.“

Dobry pschiłkad a rěſne ſłowo derje ſkutkowasche na murjerja a wſchěch druhich hoſcži.

2.

Duchowny Woltersdorf běšče Němz. Ale tež njemało Sserbow jeho snaje, dokež je natwarne knihi sa pobožnych cžitarjow spišal. Wón běšče sarjadnik wjele zyrkwjow a pschedstajeny wjele duchownych.

Tehodla mějesche cžasto s tajkimi knježimi setki, kotrychž bě kral wyšočo postajil, so bychu po zylým kraju sa prawom hladali. Dokež bě Woltersdorf luby a wustojnje sabawny towaršč, bu husto k nim na wulke hosćiny pscheproscheny. To pať běšče jemu njerědko bjesdžal; pschetož jemu bě wjele wjaz wo to, pišma sa duchowne natwarjenje pišacz, dyžli tych knjejskich khlóschczenkow woptacz. Tež mjersasche jeho, so sa džiw hdy hosćinu nańdže, hdžež blidowych pacžeri spěwachu. Hižo sa jeho cžasny bě njemało wošebnych knježich, kajkichž je tež dženša njemało, mjenujzny tajkich, kotsiž džě mēnja, modlenja k blidu njeje wošebnym trjeba; to jenož je něščto sa niski lud. Hdžež pať blidowych pacžeri njebě, tam šo jemu njechasche hicž, a byrnje po kralowštu jědli a pili. Njebě-li někať móžno šo tajkeje hosćiny sminycz, njepschimny šo žaneje jědže hinať, khiba so by do přědka modlitwu wuspěwał šam pschi šebi.

Někomužkuli mjes tymi knježimi běšče to na tajny šměch. Tola njeběšče ničto, kiž by šo tehodla na njeho s někajkim pošměškom šwěrik. Mjes tymi knjesami, s kotrymiž druhdy šo k hosćinje setka, běšče tež jedyn, kiž bě wot pobožneje macžerje hacž do młodžencžich lětow k blidowym pacžerjam džeržany byl. Šo starscheju šmjercži pať nětko mjes šwětnje žiwymi ludžimi pschebywazy, běšče šo po nēcžim modlenja k blidu wšdal. Pschistajicz pať čžemy, so hiščcže šo modlesche rano a wječor. Pschi wščem trasch hrjebasche jeho, so Woltersdorf psched jědžu tať woczki na njeho staja. Tuž šebi pschichodneje škladnosćže šhlada, s nim šo wo blido-

wych paczerjach do rěcže dacž. Semu bě woprardže wo to, so by šebi njeměrne šwědomje spokojil. Tuž pytašče roš-pokaš wošebje wo tym, hacž by njebyło wšchelakich knježich dla lěpje, pschi šhromadnych jědžach modlenje pušhcžicž, a potom, hacž dha je do zyła nusne, psched jědžu šo modlicž.

Woltersdorf wotmolwi: „Luby mlody knježe! Wo dwojim šcže šo mje prašchał, a rad wam wo wobojim wotmołwjam. Najprjedy tole: Hacž je šdobne, šo pschi wulkich hoščzinach modlicž, hdžež je mnohoščž hoščzi pschipódla? Tu šo prašcha: Šhto je na prawym pucžu, hacž našč šbóžnik a Knjes, abo či knježa, kotrymž šu šjawne blidowe paczerje sazpečty pocžinč? Wón je šo psched jědžu modlił. Njewěščže, tam na tej horje? To běšče šjawnje, psched woczomaj telko štow ludži! K druhemu to: Hacž šu š zyła blidowe paczerje trěbne? Dajcže šebi powědžicž š mojeho šhonjenja. Njedawno mějach dla zyrkwinskič naležnosčzi na precžki jěcž. Dokelž mje na pucžu njewjedro trjechi, šastupich w jenej wješzy do burskeho domu, šo bych tam pschebył, hacž by to najhóršče blyškanje nimo bylo. A hlejčže, šhto wuhladach tu? Na šcženje ša blidom wišasče wobras. Šhto bě šebi wony hospodač na njón molowacž dač? Wobšrjedža korto, a na prawym bofu bě woł a na lěwym wošok. A spody njeju bě šlocže napišane: „Šhtož bjes modlenja k blidu dže, tež tak wot jědže poštanje, je mało lěpschi šlocžatom a nješluscha do cžlowjekow.“

3.

Knjes Falk „wyšoko-rodženy“ njebě, běšče pač wyšoko dóšok. Wón běšče we Weimaru radžicžel krajneho wjercha. To hiščče njeje žane što lět. Ša hólčže lětka jemu wěšččene njebě, šo by móhl hdy takle wyšoko škrocžicž, dokelž bě šynč niškej štarscheju. Kač by tón na wulku šchulu šo dacž móhl,

byrnje najlěpschu hłowu měł? Tola s dobrotu samóžnych ludži běšče wón wukliwy młodženž na wulke wucžernje kłodžik, hdžež běšče s wulkim wuspěchom prawisna wuknył. Dla wulkeje wustojnosće bě nětko šamo wošrjedž semjanskich panow widžany knjes. Ale šytož pschemo wschej mudrosće je: wón běšče psches wschitkich miłotna duscha.

So běšče jeho Bóh luby Knjes s niskeje kžěžki do wyškeho statoka do sboža dowjedł, sa to šo čzujesche hlubočo dožny. Ale wón šo niz jenož s hołymi šłowami džakowasche. Ně, s horliwym duchom šo škoži na skutkowy džak. A na kajke waschne to wukonja? Tehdy hišče njeběšče žadny wufas kaž džensa, šo dyrbi kóždžicžke džécžo, a byrnje proschěrše bylo — k šchuli a k dobremu džeržane bycz. Potajkim žaneho džiwa, šo běchu njemałe šadleschka džécži, kiž runjecža młodnych žyganow na czěle a duschi šo šanjerodžichu. To wutrobu tocžesche naschemu Šallej.

Wón šběrasche šyroty s hašy a wschelake kžudžinske džécži, kiž po puczach dundajo šadžiwicz chzychu. S přjódka je špschijima do šwojeho domu, a pošdžišcho, hdnyž bě jich wjele, šakoži wukhowny dom sa te wbohe. Tu sa te žadka šo štarajo, wobštara draštu a khlěb, a wošebje to, šo by šškodu na duschach šhojik a dalischemu škaženju wobarał. A hdnyž bě s teho jemu móščen husto kaž wuduta jejowa šškorpawa, klapasche šo tež s proštwami wo tajke durje, hdžež škoto a šlěbro běšče. Nječh běchu někotsižkuli, kotrymž šo tajkile dobroczel šměschny šdasche, wón pschi šwojim wuby, byrnje czasto šam sa šebje na blidže jenož škupy wobjed měł.

Wón bě tym pachotkam s žyła jako najlěpschi nan. Druhdy by s czrjódku hólczatow na wukhód šchol, šo bychu tež po czěle strowotnje hajene byle. Tak šo tež junu po hodžoch šta, hacž runje bě powětro jěre a droha pošna šněha.

S wješelom hipachu a skafachu po šepjach, hacž běchu licžla kaž na purpur podobne. Pšchischedšchi domoj mějachu šwěczate wócžla, jako šo poliwka k wjeczeri na blido staji; hlej po tajkim wuběžku běchu jim kutleschka prósdne a hlódne. Šsamo šo snaje, šo bu pšched jědžu modlitwa prajena, ta modlitwa snata, kiž spěwa: „Pšchińdž, Knježe Jesu, budž nam hošcž a požohnuj naš a wschitko, šchtož wobradžil šy!“

Najmjeńšchi hólczěz bu hakle wóndy š brodženja po hašach do cžrjódki wsaty, a njeběšche ženje w narodnym domje blidowych paczeri šlyšchał. Tón hladajo na knjesa Šalka poča: „Praj mi tola, pšche cžo njepšchińdže Jesuš? Wšchako šmy jeho pšchezo sašo wołali. Šchto šo nam komdži?“ Lubje tón praschany džesche: „Wocžakajmy jeno a wěrmny! Wón sawěscže pšchińdže!“ Tu praji tón mały: „Dha tež jemu tola stoł sa blido staju!“

Łědma to bu — a hnydom šo wo durje klapny. Šhudy a pšchemrěty wandrowski š durjemi stupi, š proščenjom wo šmilny dar.

Knjes Šalk jemu kiwny: „Stoł hižo tu sa tebje steji. Wuspěwaj šwoju modlitwu; šyn šo a wjeczerjej š nami!“ Dwójzy šebi tón štradanž njedasche kašacž. Šemu šłodžesche, jako by š nanom a maczerju sa blidom šedžo pšchi jědži był. Tón małuščk, š džiwanjom wócžzy na njeho stajejo, rjekny: „Dha drje je Jesuš tuteho hlódneho cžlowjeka póšlał? Nima šnadž šhwile, dokelž njeje šam pšchischoł?“

Na tole praschenje rospraji Šalk temu małemu a tež tym hólczatam wschitkim, kač Jesuš to měni, hdyž praji: „Šchtož jenemu mojich najmjeńšchich bratrow cžinili šcže, to šcže mi cžinili!“ Wón pšchistaji k temu: „A potom hišcže jene, šchtož do wulka šaha, a š cžehož nam njebjeske róžizy šaktu. Mamy-li jeho sa hošcža šobu, šo proščeny mješ nami

šedži, njedch tež by s cžłowjecžim wočom widžany njebył, budže nam psched kóždej njeduschnej samyšlu hrosno. S tym je wón tón sbóžny blidowy žohnowar, kiž žohnuje tež k wjeršchnemu sbožu.“

V. Tři posměwki na smjertnym ložu.

Posměwki na smjertnym ložu? To je hewač městno stracha a styska? Haj posměwki jeno, ale niz směchi. Bóh daj, so móhli wschitzy je mječz, hdyž k smjerczi so bliži. Posměwki na smjertnym ložu su wjeczorne serja. Sdacž by so móhło, so sa nimi pschimaha nóz. Ale tak njeje. Po wjeczornych serjach drje nózne sakhmury šlěduja, ale jenož sa stronu nascheje semje, sa dalischu niz. Dale nascheje wobmjesy šwěczi so jašnota wěczneho šlónza. Womory na smjertnym ložu su serja, kotrež su s Božeje miłosće woprawdže ranišče. S ranišchimi serjemi njehody šańdu a pysčne šony a strachliwe styski. Nadoštne ranje naš k nowemu žiwjenju strowi a praji: „Witaj do noweho ranja! A pomhaj czi miłosčiwny Bóh!“

Chzemy so potajkim džiwać, so je něžny posměwč na smjertnym ložu móžny? Haj, kohož šle šwědomje trapi; sa kohož heline durje wotewrjene steja; na kohož Boži hněw cžaka: temu, to so wě, na pošlednim lěhwje wschě posměwki šańdu. Ale šchtóz s pokutnej próstwu do njebješ hlada, do wodacža wěri, tež k pošlednjemu puczu so s Božim wotšasanjom je pošylnicž dač: tón móže na smjertnym lěhwje tež mērne a posměwčne woblicžo mječz.

Šhto je temu smjercz, kotraž šwětne dusche traschi? Niz wohidny kosczowz, šerp abo košu w kosczanej horschczi, psched kotrehož wuhladam hrosa wutrobny jima. Ně; wona je

sa njeho běla šwěczata póšliza Boža, kotraž wot Boha wob-
hnadženeho hrěšnika sa ruku wsawšchi do raja wjedže, hdžež
šbóžni a šwjeczi s radoscju bydla wěki na wěki. Tajkeho
šmjertneho šoža wobradž nam Bóh! —

Jednu pobožny džěd bě šthoril a woczakowasche do
Božeje wole podaty na šbóžnu šmjercz. Dokelž běsche šebi
to žadał, běchu jeho šynojo a šynowske džěczi pschi jeho šožu,
šo bychu wótzowske požohnowanje dostali. S wložnymi
woczemi stejachu po jeho w božemje-prajenju wočoło lubeho
džěda.

Sańdželiwšchi woczci a lědma dychajo wón ležesche.
Někotši mějachu sa to, šo je s nim šo štało. Ale wón bě
jenož s njemožu wušnył a drěmasche, jako by dodychał byl.
A hlejče, we woblicžu spłuwny jemu mikušchi pošměwł, a
po šhwilzy šašo, a š tšecžemu šašo. Na to jeho drěmanka
pušczi. Nětko šo prašchachu s czicha, šchto-tež-to tola je
š směwłanju poměł. A šlabeho erta wotmolwi wón:

„Najprjedy wschitke te czerpjenja po rjadu nimo mje
džěchu, kotrež šym na šwěcze s boloscju pschetracž měł.
S nich buchu na dobo cžernjowe kečki. A se wschěch tych
cžerni spadachu kałacze na semju, a měšto nich šeńdžechu
njebješne kčewki. Duž mi šeskhadža šměwł.

Potom pał cžehnjechu nimo wschitke šbožowe mětki a
štatki, kotrež šym dobył, a buchu s nich rjane pišane ptacžki.
Te lecžo wotbychu psychneho pjerja a kurjawa je šawali. To
bě mi pošměwł, šo šwět šo kaž njemdry sa psychnymi
ptacžkami honi, kiž tola tał njejabzy spłunu, a tež ja šym
šo jako poš zybnyeny sa nimi nadžerał.

Šo šhwilzy mějach dale šjewjentu wo šmjerczi. Ša
widžach, kał šmjertni psched njej dyrkachu, šo jeje kaž štareho
wohidma bojo. A wona šo šjewi kaž do běleje židy šdrascženy

jandžel, a lubje jich sa ruku pschija, so by jich s krašnymi wrotami dowjedła do raja, w kotrymž so wěcne radoscze žórła.

Tuž seńdže mi s nowa pošměwł, so šym so tež ja jeje tak błašniwje bojał. So by pať skoro šebi po mnje starza wumožna šmjercz pschischła, wobradz mi Bóh!"

VI. Tři začinki do jědze.

Pěkni knježa na hrodze mějachu džěczi. Tšjo lubi šynkojo běchu ta wobrada Boža. Knjeni bě ľahodna a šupra, rodžena Drježdžanka. Dofelz pať mějesche sa ľhudnych ludžiczkow šmilnu wutrobu a potajkim darniwu ruku, běšche jej zyła wješ dobra. Tehodla pschejachu tež, so by jej radoscz w dušchi a wobliczu ľczěła. Džiwno pať: s řědka ju něľajka šrudoba pusčczi, hacz runje mějesche ľasčcze a ľhamory poľne, a jeje mandželški bě wubjerny muž.

Čzohodla? Šeje tšj hólczata běchu lubošne mľodžiki, ale ľahodneho rostu a do woczow blěde ľaž powška. To běšche maczernej wutrobje ľľuboko źel, a maczerne woczko pohladowasche mutne na ľiczka tych blědušchkow. Raľkeje radoscze budžišche tola ta bohata knjeni na šwojich džěczoch měľa, budžechu-li wone jenož štrowe byľe. Tehodla dasche jim waricz a pjez, šchtož žadachu, so bychu škerje a ľěpje so šmózniľe. Ale wšchě mjaška a pjeczenki njedachu jim štroweje barby.

Prjedy prajachmy, so bě knjeni šmilna a darniwa. Něťko pschistajmy: Wona njeběšche s tych nadutych knjenjow, kotrež čžinja, jako by ľhudžinka šmjerdžaľ. Čžasto ju widžachu wješni do šnadnych twarjeńczkow štupacz, so by so šama dohladaľa, hđže šnano nusa so huša, hđže ľhori a ľhudži wo pomoz šdychuja. Šeno hđžež bě njeroda psched ľhězku, abo

psched durjemi smjeczene njebě, abo hdžež mějachu masane wokna, tam wona nimo chwatašče.

Daloko wot běleho hrodu na šamym kónzu zyljeje wšy stejješče hlinjana kžěžka, se šłomu fryta. Bě to šnadna khałupa, ale wokolo njebě žaneje njerody widžecz. Žane šmjecze njeběchu w durjach a dwórcžku, kaž pola Masuchez Haple, a wobě woknješchzy běšchtej czistej.

Tu běšče khuda wudowa žiwa. Ta měješče runje jako knjeni, tež tšjoch pachokow, a nimale runeje staroby, jako czi knježi hólczzy. S tymi šo žiwješče czestnje wot šnadneho półka, tež khodžješče na knježe džělo s khwilemi. Knjeni běšče tej dušchnej wudowje dobra. Něhdyžkuli jej tehodla s horjeńzu něšcto jědže póšła, abo druhdy ju donješe šama.

Sunu stupi s wječzora tam do jstwicžki. Runje sa blidkom šedžachu macž a jeje tšjo khłopzy. Wošrijedža na blidku mějachu khětru schłlu šaschkrěnych bėrnow. Kaš te kžizy wšchě schtyri do schłě a se schłě chwatachu! Ta knjeni njemóžješče šo nahladacz, kaš te hólczata pupolachu. Žako macž stanywšchi wot blida psched knjeni witajo stupi, šanješe ta: „Ale, Šipinka, prajcze mi tola, kaš je to móžno, šo tajkale šnadna jědž tym hólczkam šo takle šuwa? Ža widžu, te bėrny šo nješwěcža, jako bychu wjele šacžinka měle. A kaš je móžno, šo wam te džěczatka pschi šnadnušchkej jědži kaž w šahrodže mašojzy kčžěja?“

„Ach, moja czěscžena knjeni, to žana taš próšna a hlucha jědž njeje. Wšchako ma tši šacžinki!“

„To je žorcžik! Tši šacžinki ma? Kotre to šu?“

„Šnadna knjeni, to ma šo takle. Prěni šacžink je strowny hotowny hlód. Te pachokki hlódne došč sa blido pschińdu, dokelž dyrbja mi khětro do džěla pschimacz, kóždy po šwójich mozach. Šchtóž by do džěla njechaš, njeby sa blido

šměl. A šchtóž je šhribjet šhibował a ruzy napinał, je šo pěknje wuhłódnik. A hłódnym hubam tať šłodži, byrnje nje-mele nicžo hacž šucheje huski."

"Džiwny a tuni to šacžinť", rjekny knjeni. "A šhto je wam ť druhemu šacžinkej?"

"Nicžo hacž spokojna dušcha. Ta ša lubo wošmje, nječ tež je šchlicžka šhuduška. Tucžneho kuska a knjejskeje šhlóščežinki, kať by šo to šyrotkam nacžahnyčž móhło? Šedma, hdyž ť wujej na šermušč běža abo na šwjate dny, doštanu masnišče dórtki. Šewak šu psches zyłe lěto we wšchědnjazej jědži. Njewědža hinať, duž šu spokojom a šjědža tež najmjeńšchi Boži dar ť wješełym woblicžom. Šlejcze, hdyž šu spokojne, šu tež wješełe. Tať jim ť Boha tyje!"

"Šaj, moja Šipinka, wješełe tycze nad nimi widžu. Bóh žohnuj wam dale tajkile šacžinť. Ale kotry macže jako šsecži?"

"Najlubšcha knjeni, tón je najlěpschi. Ani kral lěpscheho nima. A tola je darmo!"

"Šhto móhło to byčž? Na to šym njemało wčžipna."

"To je modlitwa, kotraž ť nutrneje wutroby wukhadža. Njeje ta darmo? Kať bychmy móhli šo hinať ša blido šydacž a wot blida štawacž, hacž ť džakom ša Boži dar, a ť dowěrnej próštwu, šo by jón njebjeski daricžel nam tež žohnował. Šlejcze, hdžež žohnuje Bóh, tam šuchi šhlěb jadriwšcho tyje, hacž pjecžení a tykanž tym džěčžom, kiž Boha njeproscha, šo by jim to žohnował. Tuž hlejcze, miłotna knjeni, tať se štrowym hłodom, se spokojnej dušchu a ť nutrnej modlitwu ť Bohu mi hólčžata roštu, kaž prawaki w holi. Džakowano Bohu!"

Tajke šłowa šhudeje wudowy běchu tej knjeni natwarnu wucžba. Wona je kručže do pomjatka šaja. Njeby někotružkuli

tať wořebnu knjeni hańba bylo, wot tajkeje řhudžinķi duchowny rospokař bracź? Ta pať sařadźi řebi: To je krařny rezept. Tón ř Bořej pomožu na řwojich blėduřķach řpytam! Bóh daj, řo by jim poruno bylo!

Prjedy hacź řo lėtko pominu, puřķcźachu jich woblicźka řwój blėdy nahlad a hladachu řtrowe a cźerřtwe. Te licźka řpnyřķichu řo tať, řo bėchu lubořne, kaź řrawjate bruřnizy. S tym řo teź po nėcźim řamo tej knjeni tón napohlada řhubi, řiź bė prjedy tať bluki a mutny. Teź wona naby wjeřelřķeho řtrowiřķeho napohlada, ř wulkemu wjeřelu řwojeho mandźelřķeho knjeřa. Tehodla řcźeleřķe dźakowna knjeni teź pořdźiřķo hiřķcźe doľhe lėta řipinķeź wudowje řa jeje řynķow wjele wobradow je řwojeho hrodu.

VII. Tři puće k domjacemu zbožu.

W starym cźařu bėřķe mudry a duřķny muž. Prawa mudrořcź dźerźi řo Bořeje wuřdy. Ale hoľa řwėtna mudrořcź wije řo na leřcź a přķeklepanořcź, kotraź je přķed Bohom hrořnořcź, dokelź řobuřķeřķijanam cźernjom pľodźi. Wony muž pať bėřķe přķi wřķej mudrořcźi teź dobry cźłowjeť, lubo- wařķe Boře řłowo a řhodźeřķe po Bohu lubej řķcźeźzy. So by hiřķcźe wjetřķeje mudrořcźe nabyť, modleřķe řo řwėru wo to, Bóh ķzyť jemu řjewiĉ, kať řo řospodařřtowo najřprawniřķo řarjaduje, tať řo by woprawdźite řboře w domje bylo. Řeho modlitwa bu wuřķyřķana. Wořni poķařa řo jemu dźiwne řjewjenje.

Tole widjenje je potom w powucźazyh ķnihach napiřane a powėda nam taķle.

Trójzy řo mi ředźa. Šsony řcźėhowachu řa řobu, a w kóždym řonje poķařa řo jandžel. W přėnim wohladanju

njebjeskeho wobydlerja widžach, kotryž klecžo ruzy k njebju
sběhasche a šo horzo modlesche: „Anježe, Božo, daj nam
dženša wschědneho khlěba!“

Tež w druhim šonje mějach njebjeskeho ducha pschěd
woczomaj. Tón bě s motyku a kopasche tak pilnje, šo jemu
pót s czoła žórlesche. Potom wodychnywschi rjekny s cziha:
„W pocze šwojeho woblicza dyrbiš šo žiwicž!“

Zako tutón drugi šon šo minu, sedža šo mi tseczi, šašo
jandžela mi pokasujo. Tón te wufopane koruschłowe kruschki
do schllě sesbërawschi rjekny: „Schtož šo maškich drobaw na-
hromadži a šo pěknje nalutuje, teho budže naposledku wulka
šepiza!“ To wusběhnywschi, džěšche wón te kruschki do teho
domu donjesč, hdžež běchu s bydkom czi wschitzy tšjo jandželjo,
kotsiž tam s czihej towaršchnoscžu lubje wobkhadžachu.

S teho šjewjenja šym tychle wucžbow nabył: Chzesch-li,
šo by w domje rjane šbože kczěto, dyrbiš spěwacž, potom
džělacž, hromadžicž a lutowacž a šbytkow nješanjedacž. Ale
to hišcže počnje njedošaha. Woprawdžite domske šbože šebi
wysche teho žada, šo šo kaž jandželjo s luboscžu a šnješlimoscžu
w šwojich domach wobjimamy.

VIII. Tři pohłady.

Bóh luby Anjes tych šwojich po wschelakim waschnju
wodži. Šeni maja hladku mjehku schcžežku, kiž ma s wobeju
bofow, jako šo nam šda, tak paradisnu pychu. Mjes tym je
paš někomužkuli pucž tak počny cžerni, šo hacž na krej rani.

Myšlicž bychmy šebi móhli, šo je tón putniš, kotryž
wjěšety schcžežku stupa, počny šradowanjow, a šo jemu wo-
blicžo kaž lute šlónčžo šwēczi. Tola něhdyžkuli njeje tak.
Druhdy kišalža a jěriha tam wuhladamy, kotryž by hišcže

rady šo wjele lěpje měł. S druheje strony bychmy šebi myšlicz móhli: putnikojo, kiž šo na czernjojtych puczach s bolosnymi brēmjenjemi nošcha, směja stajnje jěrej wogramjenej woczi. Tež s tymi ma šo něhdyžkuli hinał. Tu a tam je nowy sczerpny Hiob, kotryž njeskoržizy woczakuje, hacž šo jemu ražowata běda njewotwali.

W šwojim czašu běšče něhdže tajki muž, kotrehož bě wšchelake dolhe horjo wopaliło, a te czwilne bėdowanje pschezo hišcže žaneho kónza njemě. Tola žadyn šušod ani drubi snajomz njemóžesche s prawdu prajicž: Ša šym jeho mjersazeho abo skrěnjeneho widzał, abo šlyšchał, šo je druhim ludžom žaloščzo wušchi kocził. Dodžiwacz šo něchtóžkuli na tym njemóžesche. Skónčnje šo jeho woprašchachu: „S tajkim dživom je czi móžno, šo te Bože pruty s tajkim měrom nošyšch? Kał, šo tebi woczi njejěrkujetej? Kał, šo šo czi žórko žaloščzenja s erta njetutoli? Kał, šo hišcže s njewobužnym a njesaczmitym wołom hladašch?“

Kajku wotmołwu wón na to poda? Wón rjekny: „Lubi ludžo, to je lóžko prajicž. Dawno hižo stej mi woczi nawučzenej na tši pohladanja. Nałožcže šo tehorunja, a wšcha bólna cžeža šo wam sczerpliwišcho snješe. Glejcže, kóžde ranje, wopuszcziwšchi kóžo, woczi do wyšoka stajam, hdžež njebjeski Wóczez bydli, kiž je mi to brēmjo pschiwažik. Bych temu móhl porołowacz, šo je nimo měry na mnje kładł? Pšchi tym shladowanju šebi na to myšlu: moja domišna je tam horjeka. Pšchińdže wotměrjeny czaš, a domoj budu šawołany. Tam pał potom žana czwila wjazy njeje. Tam šo wulěkuje; tam šo wotpoczjuje; tam šo šwjěšeluje; tam je wěczna njedžela; tam budže mi Bóh ša moju sczerpnoščz płacžicž. Glejcže, moji lubšchi, tajke nadžiwanje mi wšchitke cžeže polóžuje, kotrež nětko na ramjenju twjerde leža.

Potom woczi k semi dele slozu. Psihi tym sebi na to myslu, kak je tola jeno kuscha saba teje semje, kotrejez budze sa mnje trjeba, hdyz mje junu pohrjebaju. A kak scheroka je semja, so maju wsche bremjenja a czeze nadoscz ruma, hdyz so junu s mojeho saczkeho tyla wottschafnu.

A tseczemu pak potom woczi wokolo sebie sczesu, wobhladujo, kak so mojim sobu-podroznikam wjedze. Slejczu, koczy ma swoj waczok nosycz, jedyn bole lozki, druhi czezki. Czi wschitzy, kotsiz swoje njeswo njewustojnje s dolhim konzom dzerza, stonaju a skiwla. A hdyz dleje wokolo hladam, mnoho tajkich widzu, kotrymz khribjet bole krwawi dyzli mi. To mje nuczi, so so prajcham: Schto bym khmanischi dyzli woni, so mam so hishcze telko lepje? Njedyrbjało se wschem prawom mje jow horsche horjo zahacz?

Tajke myslenja mi spokoju do wutrobny plodza, tak so mje sczepliwosc njewopuschzi. Moji lubi, to su te tsi moje pohladanja a moje spomozjenja. Te mje s mozu na nohomaj dzerza, a tak du smerom se wschem schizom. Razujali wam hdy žane czwile duschu abo czeko, njesapomnicze hladacz: k njeby horje, k semi dele a tez wokolo sebie na tych, kotsiz psches semsku zusbu s wami pod bremjenjom jachla. Spytajcze jenož khwilu s tymi pohladami. Wescze budzecz je jich zohnowanje khwalicz!

IX. Třo přeceljo.

Něhdy bě něhdze wosebny muž. To běšče czlowjek kaž czlowjek, to reka: won běšče tajki, kajkiž dže njedyrbjał po prawom bycz, kajzyž pak najbole smy. So wěrje běšče tak hubjenje s nim. Tych plodow, kotrež dyrbi wěra dawacz, a kotrež sebi njebyeski jahrodnik žada, mějesche maško. Tola

wotamkowałšce ruku, hdžež hlódných a nahích pytny. Na kóždých kemschach wón w spowjedži wusna, so je hrěšny a hubjeny człowjek. Po kóždej spowjedži polubi polěpschenje, a tola bě šobotu wječor mało lěpschi, dyžli bě sańdžemu nje-
dželu byl.

Tutón muž mějesche tsjoch pscheczelow. S dvěmaj běšche nimo měry dobry, byrnje žaneho dohlada njeměl, kať daloko jeju šwěra a sprawnota došaha. Tón tšeczi bě bóle sa šahodku měty, hacž runje bě sprawnišchi woneju.

Tón přeni bě jemu tať psches měru luby, so njestupi s ranja hacž k wječoru s myšli. Haj ke mschi a wote mschi duzy bě cžasto s myšlemi pschi nim, haj druhdy šo jemu tež na kemschach do myšli šuny.

Tón druhi běšche jemu tego runjecza mjedowy lubuščť, witany k tšchczišnam a kwašam a hdžežkuli běchu wješeke hošcžiny.

Porno nimaj bě jemu tšeczi s khwilemi njeluby wostudly hošcž, dokelž jemu pschi jeho židžanych dnjach sadžewasche.

Po dolhich lětach škasa kral tego muža psched šebje, so by jeho šudžik. To temu dušchu šespina; wón rjekny: „Kať mi budže? Šhto wschitko budže psched šudnym stolom na moje njeskutki škoržicž? Šhto móže mi na dobre šwědcžicž? Šhto hněw-
neho krala sa mnje šechze na mišoscž prošycž? Šójcže, lubi pscheczeljo, šobu na kralowy hród! Prošcže a rukujcže sa mnje, so byšcže tego šudnika šdobrili!“

Šhto nětko czinjėsche kóždy s tych tsjoch? Tón přeni mějesche hnydom hotowu wurěcž. „Ša njemóžu šobu. Mje sadžewki s kwašami džerža. Dži šam!“ Druhi šo šobu na pucž poda. Šako pať pschińdže hacž k hrodowym durjam, šo na šady winy a wróczi šo domoj. Tšeczi pať s nim wješeky k šudnikej štupi, a šwědcžesche pěknje a prošesche lubje, so

šo kral šmili, a jeho do jastwa sesamkacž njeda, ale jemu winy wodawšchi jeho do sboža šadži, kotrež šo psches wschitke škoto a šlēboro krašni. — —

Tuta powědka je jenož pschirunanje. A šhto wone wucži?

Tšjoch pscheczelow mamy na šwěcže, mjenujzy: pjenjesy, šwójbu a skutki. Šhto pať kóždy s nich čžini, hdyž jemu tón najwyschšchi šudnik pschwoła: Stup šo psched mój šudny stoł! Hewať najlubšchi pscheczel, to reka: pjenjesy, jako tež druhe wschě kubla a mětki, tónle tať pleńcženy pscheczel wotškocži najprjedy na boł, wopuschčiwšchi nať bjese wscheho čžucža a hnucža. A šhto je tón druhi? To šu: domjaza šwójba, šnajomzy, wujojo, čžety. Šacž k rowowym durjam du woni šobu. Tu pať šo wrócžiwšchi wostaja nať. Ale tón pscheczel, kotrehož mějachmy najmjenje kędžbu, wobkhowa šwěru a s nami šobu psched krala dže. To šu našče dobre skutki. To je tón njebjeski poklad, wo kotrymž we šwjatym pišmje tať steji: „Šromadžče šebi pať poklady we njebju, kotrež wam nježeru mole a njeskasy šersawž, ša kotrymiž padušchi njeńdu a njehradnu je!“ To je tón pscheczel, kotryž tať šwěrnje a hnucžiwje ša nať winnikow prošy, šo šo šmili nad nami wutroba wjeršchneho krala, nam spusčęzi to jastwo a wotewri durje k šbóžnemu raju.

X. Tři přičiny.

Němska khorhoj sejhrawasche. Bitwy běchu dobyte, a to tajke, kajlichž šwět nihdy njebě widžal a wo kajlichž dotal žane wučho njesašlyšcha. Němzy běchu wschitke mozy napinali, Šserbja po šwojim džěle šwěru s nimi šobu.

Měr bě krajam wuswonjeny; wšy a města wotpocžinka wužiwachu. Maczerje wješelachu šo domoj-pschiczahnywšich šynow, njewjesty šwojich nawoženjow. Pruski kral Wilhelm bě němski kejžor wuswoleny; wšitzy drusy wjerchojo Němskeje běchu šo jemu poddali.

Wulki wobjed na kejžorskim hrodze běšče nimo. Ženo š jašnym winom šebi hiščeže kejžorowi hosczo pschipiwachu. Kejžor běšče we kruhu šwojich šlawnych wojewodow, powědasče š nimi wo krawnych prózach, a wješelesče šo š nimi wójnskich wuspěchow.

Wšitke brónje dostawachu křwalbu, wšitke stawy wójsta wužiwachu šlawu: pěšči, jěsdni a kanonirski lud. Blisko kejžora bě jedyn š najstarschich nawjednikow wójsta, wjele čžescženy wot njeho, roshladany w šwětnych wězach, ale tež roshladany w Božim šlowje, Bohu dowěriwy starž. Lubje šo tón nowy wjerch ša žyke Němzy š tutym generalom do šabawy da.

„Wulke šbože“, pocža wón, „je šo mi stało. Husto mi to praschenje na jasyku steji: Pšče čzo dosta šo mi tajke šbože?“

Krutnje wotmołwi tón šchědžiwž: „To je lóžto wu-
prajicž.“

„Ščto? Wam šda šo lóžto? Wěšče šnadž mi ša to š žyła jenicžkeje pschicziny, šo je wšcho taš pschiščto?“

„Ženo jenicžkeje niz. Ša wěm jich tši!“

„Tši wěšče? Šědma ja jeneje šnaju. Dajče mi je šlyšhecž!“

„Wascha Majestoscž je š přenja herba bohateho žohno-
wanja, žohnowanja pobožneho nana a pobožneje maczerje. A
wo tajkich džěczoch Bože šlowo praji: Starschich žohnowanje
džěczom křěže twari.“

Š druhá scže byl powyšcheny, a niz jeno wy, ale wschitke wasche wójška s wami, na tych najšylnischich šchidkách. To ja mēnju: krotne modlitwy wschěch duschow, kotrež šo we waschim ludu hišcže Boha dđerža. Wo tych pať we Božim šlowje steji: Próštwa praweho móže wjele.

Š tšecža pať, mój najhnadnišchi knježe, scže wy dohladany, pokorneho a ponižneho ducha. Wy šo njeħordžicže, jaťo byšcže to šam se šwojej wójnskej mudrosčzu a mozu wuskutkował. Boža wobrada to je, šo tať je ša waš pschischło — haj, to je wot Wjeršchneho šo staťo, kať scže hižo ččasťo šam se šwojim rtom prajiť. A wo tajkich Bože pišmo piša: Bóh ħordym napschecziwo steji, ponižnym pať ħnadu dawa!”

Š podžiwanjom starý kejžor pošluchasche. Šslyšy šo jemu wukulichu. Š džakom pošćiczi staremu generalej ruky, šivny šwojeho šyna k šebi a rjekny: „Rosprajicž daj šebi, ščťož bu mi tu rosprajene. To móžesč jara trjebacž, ty a kóždy prynž, kral a kejžor! Nascha móž njeje nicžo. Ale žohnowanje dobrych starschich, k Bohu woľanje a pokorjenje psched nim: to šu te tři šylne stolpy, na kotrychž nasche šbože twjerdže steji!”

XI. Na tři časy nórt.

Nicžo nowe to njeje, ħdyž krajny wjerch we drascže wschědneho muža měšto abo wješ pscheńdže ša prawom ħladajo, šo by se šwojimaj woczomaj jašnje widžal, kať w kraju wscho steji a leži. ħdyž w kralowskim wosu s knježimi wobdaty jěšdži, maťko špóšnaje, kať s tym abo s tamnym woprawdže je.

Štare štawisny wucža, kať je šo wjercham wschelako šejšchło, šu-li wot wyšokich bohotow nawědžecž čžyli, kať šo poddanam wjedže. Njejšu jim čžile šastojnszy knježa ħusto

dosć najrjeńšcho selene a czerwjene barbili, sčtož je wschať bylo hrosnje płowe a sčere? Njejsu pschi wobjesdach wjerchow něhdžežkuli hižo byłe wulke witawy? Njeje bylo pońnicžko wenzow a pletwow? Njebě pońno wysokich juskow, jako by po zylim kraju pschezo fermuscha byla, hejßata a pysčena? Pschi wsčěm tym wěmy, so je šo we wsčitkich kutach nusa a tradańza wila a husala.

Tehodla šu hižo w sастaršku dohladni kralojo byli, kotřiz niž jeno s woczomaj šwojich bohotow hladachu, ale šami potajejo šwoje dostojnstwo njesnaczi do luda kłodžachu.

Tež w nowišchim cžasju je šo tehorunjecza tať statwało. Tajki ludej miły wjerch šo junu na pucze poda, so by šam do drobna hladať. Šsamo šo snaje, so njehasche wot nikoho sesnaty bycz, a tehodla džěšche kaž poniski měšcžan.

Na ranje po haju duzy wón sašlyšcha cžicho spěwany hlóš s boka haja. Tón bě jemu snaty. To žana pěšnicžka njebě, ale bě kěrlušchowy hlóš. Stupiwšchi na hajowu kromu pytny wón ratarja, kotryž spěwajo jara pilnje šmahu worasche. Tu spósna hnydom, so šebi tón worať rańšchi kěrlušch sa pluhom synczi. Nječ tež bě kralowškemu putnikej wo ratařskim džěle mało wjaz snate, hacž rybje wo lětanju ptacžkow, pschińdže jemu tola do myšle: Kať móže tať s wobcžežu džělacž a pódla s radošcžu spěwacž? Tež nam, kiž snajemy woracž, by dže to trochu džiwne bylo, hdy bychmy njewědželi, so bě to lóžke a pěšacžne polo, a woľkaj pomakku kłodžesčtaj. Kral srosymi nimale zylu sčtucžku:

O hlowa, ruzy, nosy, na džělo bjes wsčej hrosy

Něť s lóšctom khwatajčže!

Ščtož džěla, šwěru hlada, tón wuńdže s teho pada,

Kiž prošniť husto wobeńdže.

Stejo pschi boku kerkow wón mužika wótrisho wobhlada. To bëshče cžlowjeť frjedžnych lět, bořať we rubjanej drascze. Kholowny jeno hačž do kolen dořahachu, a klobuť, se scžiny plecženy, bëshče na hłowu stajeny k temu, so by řkóncžku do woczow wobarať.

A jako tón spěwawny płužniť na wuwrocžu fasta, rjeťny kral: „Ty tu tať řadowny spěwawšy sa cžežkim płuhom na řwojim polu?“

Kólniť, njewědžo, kajkeho knjesa ma psched řobu, wotmolwi na to: „Šaj, najlubšchi pschecželo, džělam a spěwam, ale na řwojim niz. To polo njeje wschať moje. Ša řym tu najaty muž, a woram sa druhich.“

„A šhto mašy to na džěń?“

„Sa tym hačž je. Š wjetřha řařkužu nórt.“

To njehašče wjerčej k wěrje podobne byčž. Wón tšhařesche ř hłowu, dokeľž dyrbjesche řebi prajicž: Mój wulki poř kryduje hdyř a hdyř kořbařy sa poľny nórt.

„Ale ty wbohi, kať dha čžešy řo ř nórcžikom na džěń řežitwicž?“

„Měnicže řnano, so řmēm sa řebje zyľy nórt pschetrjebacž? Na tři kručy jón džělu, a dyrbjju na tři cžařy te řame naľožecž.“

„Šhto ma to rěťacž? To je hudańcžko sa mnje; a ja řym cži ľahodny hudať. Njeby mi jařniřcho wuľožicž čžyť?“

„Šlyřčže a řrořnyńcže taľle. Na tři kručy džělu řwoju mřdu. Přěni kručy pada na přjedawřche cžařy. Š nim řařpłacžuju stary doľh. Tón druhy je řa moju žonu a řa mnje. Tón tšecži pať ľkadu na ľutowańřki poľkad sa pschichod, hdyř řo mi džěławe mozy se řawow minu, so byčy potom njetrjebať po přořchenju řhodžicž.“

„Mój pscheczello, to šo mi pschezo hiščcže dojašnicž nječa. Ty stary dołh runašč a pschi tym tež pjenjesy na požczonku dawašč?“

„Móžesč=li někajkich czinkow, šo wschitko to móžesč, hdyž msdžiczka njeje wjetscha dyžli nórt?“

„Stareho dołha, hladajcže knježe, mam pola nana a maczerki. Teju smucženeju stareju, do džěła njemóžneju, dožiwjam pschi šebi doma, tač derje hačž móžu. Sa jeju lubošcž a dobrotu, na mni czinjenu w šańdženyč lětach, šym jimaj bjes kónza dołžny. A tšeczinu nórtu dawam na dań, to š nahimi šłowami rěka: ša nju šebi wotczahnu džěcži, a na džiju šo, šo wone mje doživja, pschińdu=li ša mnje njemóžne dny. Šlejczę, tač mi ta nětcžišča šašlužba na wsčě tšičžašy došaha: ša šańdžene lěta, ša džensnišči dženi, a potom ša pschichodny cžaš.“

Ščto je tón šdžiwany wjerč jemu š wschitkemu prajič, a ščto je jemu darniwy špožczik, njechamy powědacž. Šenož pschisamkny hiščcže: nadžija naščeho rólnika njeje šjebała. Šeho šwěru škubłane džěcži šu jemu w pošdžiščich lětach runje tač špomóžne byle, kaž běšče wón šam nanej a maczerzy džakowny.

XII. Třo rjemjeslnicy.

1.

Rowarštwu, czěšlistwu, krawštwu, šchewštwu a podobnym džěkam šo rjemješło rěka. Ščtóż džěławej ruzy do rjemješła staja a šo š tym žiwi, temu šo rjemješlnič praji. Wón je woprědka wuczobny hólz, potom je wotrocžk abo rjemješlniški (towařšč), a jelišo šo jemu šchlaščcži, nastanje š njeho pošdžiščo miščtr.

Tajki wotrocźt najprjedy s wjetscha do zusby dže. Temu je wo to, so by zuse města a kraje wohladał, zusych ludži sesnał, a pschuwufnył sa swoje rjemješko, sčtož jemu w czařu wuczby njeje do rukow a na woczi pschisčło. Temu rěkaju „na wandrowstwo kłodźicź“.

A haj, někotryžkuli wróczi so wobohacženy, njech tež na pjenjesach nimale ženje, dha je tola na rosomje a tež na wuschiku něsčto pschidobnył. Wo někotrych pať rěka: „Wokolz je sčtoł, a wołk je so wrócził.“ Albo tež: „Kepřať je wostał kepřať.“ Bohužel pschicžercha někotry domoj kaž sħubjenny syn, sa swojich pschuwufnych ludži hanibny šlěpž. Bóh swarnuj kłodžeho młodženza psched tajkim wandrowstwom!

S rědka so stawa, so je czař zusbnistwa mjedomy plast. Tajki pucžowať šnano s kħwilemi njenańdže džěka. Wón trasč so dołho město wot města podarmo prascha: „Njeje tu mištr, kiž by mje trjebał?“ A potom tež slutniwemu pacholej šadžaki wuńdu; drascžicžka po nēcžim sdrjěchnje, hłódnny brjuč po kħlěbje woła, kħoroba so pschiwlecže a běda so kħribjeta lěpi.

By-li so tebi tať swjedło, sčto by šebi kħyňł? Nacahowacž so sa zusym kubłom? Bóh swarnuj! Prořycž je kłodny czař lěpje, dyžli kħadnycž. Tať šebi cži kħmańšchi wandrowszy myřla, hdyž je jich njepschecžel Niimasč sa porcžmo wřať. Duž kħapaju wo nasche durje, so bychmy jim malinku škicžili do próšneje ruki.

Wěrnno wřchať je: někotryžkuli je lědma šnadneje škicženki hłódnny. Hdyž pať je trěbnny, hdyž je jemu syrna a hłódn jeho toczi, cžeja ruka by móhła sawrjena wostacž? Wěrnno pať tež je: někotryžkuli mješ nimi je džě tež wopradowže dusčny. To nam ta powědka, kħotraž tu scžěhuje, psched woczi staja.

Pšched Židowom wonka, pšchi „cžělnym puczu“,
t Hrodzištku horje je šamotna kžěžka. „Zybliz kžěžka“ jej
praja, dokelž šu ju pšched lětami jeni Zyblizy měli. W tych
cžapach, hdyž bě hišcže njesapomnjeny Rubjenski duchowny
knjes pšchi Michaškej zyrkwi, bydlesche tu pola Zybliz
Madlena Haliz. Čžestna wobstarna holza to bě, byrnje
mało samožna, tola šo spofojna žiwjesche wot sašlužby šwo-
jeju rukow.

Šsamalutka bjes šwójbných na podružstwje t bydłom
mějesche mału pobocznu štwicžku. W tehdyšchich lětach bě
Židowčan žónskim dobra sašlužba možna, najbóle pšhelcžam,
wošebje tym, kiž wołmu pšchedžechu. Dženša pšhadu wulke
mašhiny šufelnu wołmu. Tehdy paš dawachu Budyšzy šufel-
nizy a šchtrykarjo na Židow pšhelcžam wołmu do domjazeje
pšchasy. A kotraž wołmjaza pšhelcža bě šchikna a pilna, wu-
wjercži šebi pěkneje mšdy. Ša hišcže, kaž-by-rjekł wčžerawšchi
džen, te wulke koleša pšched šobu widžu, a šlyšchu, kaš bórčžo
a šchwórcžo šo wjercžachu.

Haliz Madlenje bórčžesche hewal jeje wołmjaze šoło wot
póndžele ranja hačž do šoboty. Nětko paš stejesche hižo dołhe
tydženje próšne a něme. Šsucha ból bě Madlenje šajala ruzy
a nošy, šo dyrbjesche wboha wodnjo kaž w nožy t wjetšcha
pod pošlesčžom tčžecž.

Pšches to bčchu jeje nalutowanki wšchitke hačž t pošlenjej
wotšal. Blědy hlód hladašche do šoža na nju a t wulkimaj
woczomaj wufasche nusa. Šeno šušodne žónki pšchikhadžowachu
t hornycžkom abo se šchlicžku jědže. Šeneho dopoždnja, jašo
taš šamotna bčsche, šaja ju staroščž, a wutroba šdychny:
„Božo, mišosčže pošny, šmil šo, haj šmil! Wšmi mi tu
drějatu ból, šo bych móhla bóršy šašo do džěla ša wšchědny
šhlěb!“

Wšitko bě cziho wočoło njeje. Zeno w kerczku psched
wofnjesčkom spěwasche radostny schěraczk. Tu šo do jeje duri
s lahodka krapny. Te powoczinichu šo, a zusy rjemješlniski
młodženž jej do istwiczki kufny, proscho wo šmilny dar.

„Wobradž Bóh!“ posdychny wona se šlabym hłosom.
„Ja šama šym hubjena a hlódna, a njemóžu scherpatti dacž.
Wobradž czi Bóh!“

„A wam pač Bóh pomhaj!“ wón želnivy rjekny, a
hnydom bu s kžěžnymi durczkami wotšal.

Bórsy popoždny pschińdže wón sašo. Madlena, se-
šnawschi jeho, jemu napschecžo snješe: „Wšako ty wěsch, šo
niczeho nimam a šama khora a hubjena tradam.“

Wón pač, stupiwšchi k blidku, wotmolwi lubje: „Šaj,
šnaju, a runje tehodla pschistupam' naspjet.“ To prajiwšchi
s cziha, wón se wšitkich šakow šwuczaha khlěbowych šlibkow
a šlibow, je pschistojnje na blidko kladžo. Mašnywšchi potom
do lazoweho šaka, k tym khlěbowym kuskam hiščcže tójšcho
pjenježkow šložiči, kotrež bě runje tač po kžěžach nasběrač jako
tón khlěb.

„To je wšcho wam! Žohnuj wam Bóh!“ pschistaji
s lubošnym šměwkom, a wješely wotšali šo. — — —

Mašcha wowka, pod šchórzuchom hornyczk wobjeda mějo,
bórsy potom k Madlenje pschińdže, kotraž jej pschezo hiščcže
šdžiwana powě, šcho bě šo jej podačo.

Čzeji běšche tón dobroczel młodženž? Š wotkel wón bě?
Do kotreho rjemješla šluschesche wón? Žadyn cžlowjek nam
na to wotmolwicz njewě.

„Ale tón jandžel to wě“, pschistaji wowka, nam rady
powědawšchi tón škutk, „tón jandžel, kotryž je na to šawěščcže
s radoščžu hladač, a šebi teho młodženža do šwěrneho po-
mjatka wšak hacž na šubny džeń!“

2.

Stary kowarjez wuj by druhdy wješeły byt, hdyž móžesche nam powědacž, kač bě so ja mlode lěta w zusbje měł. Dofelž běsche jako sprawná wutroba snaty, móžachmy jemu hač na słowcžko wěricž. Hdyž takle na dołhich wjecžorach pola nich běchmy, mějachmy napjatej wuschy, hdyž by wón powědacž počzał. Zara natwarne ja naß bě to, so pschi tym tež swojeho khibjeta lutował njeby, hdyž by schto na sebi samym potruhačž měł. S jeho powědkow podam wam tule.

„Haj wschał haj, hólzy a holzy, takle pschi khačlach w czopkej stwje šedžo traje so pěknje. Mlascyli pač na zusbje po dołhich tydženjach teptacž, a pytašch-li podarmo džěła, a doderdasch czrije a žiwisch so i hlodom: hinač czi do noša hwišda.

Zedyn czaß běch tež ja hlubočo do teho sajěł. Žadyn mišchtr mje njewsa, dofelž bě runje na tajkim czaßu, so njeběsche w kowarňach do doscže džěła. Za šnowach a brodžach, so žiwjo se šuchim proschenym khlěbom. Haj, moje džěczi, ja wschał tež wěm, kač škodži proscheřska skibka. Tola pač radšcho proschenu krjeńcžku wuswolú hač kradnjenu pjeczeń! Šo dołhich puczach, wješ wote wšy khdžo a i města do města krocžo, podarmo pytažy džěło, a w blócžanych wjedrach běch wam tač i drascžicžki wuschol, so njeběch na nicžo podobny. Wjes džiwa potajkim, so šu mje někotsižkuli sa pusteho dundaka měli. A hdže je tón nadobny kowarški mišchtr, kotryž by tajkeho šedrjenja do džěła rodžil? Něhdnyžkuli šym tehdy se sawiscžu na knježich njepěknje šwaril. Hdyž tajkile po drošy cžampasch, a křyty wos widžišch, a psychneho knjesa w nim šedžo a šdebjenu knjeni, a rjenje drascženeho pohoncža w přědku a šwětkeju konjow, kotrymajž dobry wowš hraje: a ty šy poč

nahi a hlódnny a mucžny, dha šo cži šchepjerja mjeršaze myšle. Haj, to tebi sawiřtnu a wobužnu waku do hlówy šchczuwa.

Cžařto njemóžach šo tež towarřchow sminycz, kiž běchu hotowi šlěpzy swonka a snuřka. Wot tajkich herzow nje-šlyřchich nicžo hacž šhniķe a njeczřste šłowa. To je cži š wo- předka hrořno, ale po cžařu je cži wřcho jene.

Njemalo mlódnym psches to šo šfasy na zusbje. Tež ja běch hižo bohuzel wřchelakeho jěda do duřche šajał, cžohož je mje dženř hiřchcže hańba: modlenje běřche mi šabyty pocžinķ. Šłódnny a mokry a huhotaty běch, a š teho na wřchitko njemdry a hněwnny. Tajki do burřkeho štatoka šstupiwřchi, wuhladach po boķu pjezaka połcže a kołbařny wiřacz. Po křěži cžehnjěřche lubořna wón, pschetož cžař wobjeda běřche. Ša hižo tydžeń njeběch nicžeho křmaneho woptał. Šako te kołbařny pytnych, šesda mi šo tał, jako bychu mi šiwajo praķite: dha jeno kařaj nam šobu!

Najlubřchi, wy wřchał wjelczeho hlódu šacžuli njejšcže. Wam na woczach njeje, kaķi šly wabjer a špytowař tajki hlód je, a kaķeje mozy wón djaboķej dawa.

Šaž by kłoķ ššeliķ, mi myřł do hlówy šajě: „jelřso tudny nicžeho njedadža, šchtož jeno hoķeje šřibki, šebi w nozy po něřchto pschindžěřch. Wřchako tu nimaju přa. Budžěřch-li paduch, cžeja to wina? Twoja džě niz! Šo prawom je tón bur paduch, jelřso cži njeda. Ša tebjě ma šobu, tola pař wřcho ša šebje džerži kaž někaķi šchurķ. Duž šměje bur winu, ma-li šamjeńtnu duřchu!“

Alle ta burowa duřcha šamjeńtna njebě. To běřche ša mnje ř cžařnemu a bóle hiřchcže ř wěcznemu šbožu. Nunje štaji hořpořa šchřlu hrochu je šwinjazyń mjařom na blido, jako je štwinyńi durjemi kufnych, prořcho jich wo cžopķu řžicžķu. Woni žyķy dom ša blidom šedžachy pschi dobrej jědži. D

kať šo mi hlódnemu sachzy! — Kucže pať hospodať rjekny:
„Dha jeno fastup!“

Stupiwšchi nuts jim po šerbškim nałožku prajach: „Bóh
žohnuj wam wobjed!“ — „Bóh sapłacž!“ hospodať džesche.
„Bój šobu! Tamle s kónz blida šo šyní. Prjedy pať smyj
šo. Šsrěńza, liń jemu czopkeje wody!“

Kajka to dobrota ja mnje bě, dóńczka czopkeho smycza!
To šo lědma wěri. Bórsy běch czisty; a ja blido šhwatawšchi
pšchimach šo s wješelom kızı. Mjes tym šo na mnje knjes
teho domu s woczomaj směri a pocža: „Njehasch styknywšchi
ruzy pšchi šebi modleńczko šdychnycž, prjedyžli Boži dar do
huby nešysch?“

Šańba mje pšchewša. Ša šacžuch, kať mi tu czerwjeńka
mjes woczí šapny. Ach, ja kelko cžašow šo k jědži a wot
jědže pomodliť njeběch!

Štanywšchi po jědži stejesche zyly dom wočoło blida
styknywšchi ruzy, a s nimi tež ja. Kať mi nětk pšches nutra
džesche, hdyž s nimi džakownu modlitwu špěwach! Kať mi
tole študku wutrobu šhrě, hišcže dženska móžu šacžuwacž.
Ale se šłowom wuprajicž njewěm. To jenož móžu wam wu-
šnacž: ja šym s teho pobožneho doma kaž s nowa rodženy
wuschol, takrjež s pokutnych šemschow. Šlejczje, to je mi wěšte:
Boža ruka je byla, kiž je mje do teho šchesczianskeho domu
dowjedła, šo bych šo nakasať. Bohu budž ja to na wěczne džak!

Bórsy šym potom tež dobrego mišchtra našchol, w kotrehož
domje šym našpochi duchowneho nałožka měť. Modlenja pať
nihdy wjazy šapomniť nješšym. Ša něšcto lět šym šo tu
do domu wrócziť, džakowano Bohu, šhmanišchi człowjek. Šaj
wospjet džakowano Bohu, šo je mje ša ruku wšať. Šewaf
bych šnana tež tajki k šwojemu nanej dom pšchišchol, kaž wony
šhubjeny šyn.“

3.

Kufeczan Libil bě jara wustojny krawz. Wščitko, ščož s tehole mištra krawzarne wuńdže, mějesche njemałe šiki. Kufawy běchu ščěršche hacž měchi, porczma psches kulki nohow, kholowy pschemo piščczakow wuske, a žonjaze ščweiči hacž wysche kolen; to běšche po jeho mištrskim czinku. Jeho jenicžki šynk, Libikež Jank, bě teho runjecza mudrič. Pod nanowej ruku a měru nawukny krawstwo, a to tač psches wščitko pěknje, so móžesche pschi šamom šabat ša kałowe ščerjenje pschirěšacž.

Kaž to druhdy bywa: motyki šo kliboram šmėja. Duž šmėjachu šo Jankej husto Kufeczanszy hólzy, byrnje šami we šwojich nypkach jenož czelaznych mošhyczkow měli, a jankowachu šo s nim. Hdyž bě čaš wuknjenja nimo a Jank ša krawskeho wotrocžka wuprajeny, roščesche jemu hordo. Wón rjekny: „Tajkimle pjerškam šo dale wjazy wušměšchicž njedam. Do šwěta póńdu; to budžecze widžecž. Kač budžecze wuwalecž woczki a stulecž hudlerške blaby, hdyž šo wam wulki muž a knješ wrócžu!“

Jako Libikež macž to hroženje s wuhladkom šašlyšča, stróži šo jara. A po kšwilzy počza na njeho: „Ty tola njejšy! Do šwěta chzesč? Ty twarohowa pajcža! Njewěšč, so šu tam bary a wjelki? Te tebje žiweho lapnu!“

„Nó, te nječ mi pschińdu! Kaž šo mi krawskemu škusčča, wosmu šebi na pucže do šwěta nožizy šobu a jehly. Čhzu wočoko šebje tač kačacž, so kóžde ške šwěrjo se styškom pschede mnu polecži.“

„Ale mój Janko, šwět ma cži bješ kónza pucže. Ščo potom, hdyž šy šebi po nič nohi hacž do kolen wotběhač?“

„Šso njebójcze tač. Mě tola ščewzez wuj póduschow pschisčije tajkich, kiž wjele lět wudžerža.“

„A šu tam tež škóšni ludžo, kiž bija, a padušchni ludžo, kiž bjeru. Šdyž hdže ška ruka ša tobu hrabnje? Pomyšlu na to, hušcha mje, hu!“

„Nicžo mi njebudže. My krawzy šmy na lóžkich nohach. Prjedy hacž krawza šchtó lepi, je tón hižo šchtó-wě-hdže fuš.“

„Daj jenož šebi rěčecž a njebudž džiwny! Šdyž cži njeje nišak trjeba, pšče cžo taš se šamyškom na štrachi lěšcž?“

„Šaj macži, tu na dlěje š wutracžu njeje. Ša šo tym šufecžan hólčžiškam njemóžu dlěje jankowacž dacž. Šči dnyrbja šhonicž, šo šu porchawy pšhecžiwu mi. Ša póndu, to budže bóršy, a wrócžu šo po cžašu wulki knješ Šan.“

„Tebi šo chzyke te pjerachi šmjecž? Mojemu Šankej? Šsměj šo ty šferje jim cželatam, šměj! A woštań mi tu! Šy, praj mi, šchtó móhl cži w šwěcže wonka tajkeho pimpuša wawicž, kaž ja?“

„Šej, najebacž pimpuš! Šchewzez wuj džě je prajik: W zusbje mašch bělene ješka, a se šžizu twaroha se šlotym wolijom došcž. A Mjedakež Wašpora wóndano džesche: Tam poprjanzy na šekach roštu!“

Takle šo bješ kónza džěń a džěń mjes nimaj powědasche. A hlejče, cžim bóle bě macžeri na pšacžki, cžim bóle krawcžikej Šankej wušchi twjerdnyschtej. Wón pšchi šwojim wošta.

Šibikež nana to pocža we wušchomaj šwjerbicž. Škrawzam drje š wjetšcha pawš hubu njeje šapschadł. Šibiš běšche paš šhětro mjelcžaty mužik. Dołho nješyknj žaneho škowcžka do jeju pšchemudrych rěcži. Šrjebachu jeho paš tola taš jara, šo wot šchicža cžišnywšchi na njeju wocži, šo se šchitej jehlu do poršta škó. Š mjeršanjom šašběže wón: „Macži, daj šebi bycž. Ša šym tych šchepjerkow šyty. Šrěcž jemu cžorne a běke: ty tola wšcho do wětra rěcžišch. Šochže-li pšchi namaj woštacž, njech jeno w božemje džě. Še škódke šchlicžki tam

njejšu, kotrychž so jemu tať womłódnje chze. Wěscze so bórny sašo k twojemu hornycžkej wróczi. A takle kusť do šwěta kufnycž, czi hłupa wěz njeje. Abo nještyšchisch, šhto wo mni w znych Rukezach praja? Njepraji kóždžicžki, so bych móhť kralej sa krawza bycz, bych-li sa młode do zusy schot? Daj-moj jemu hicz. Hdyž spyta, dha šhoni."

"Ale nano, kaž praja, je šwětowa pschescžera bjes schika wulka. Wón so sabłudži na njej!"

"Njebój so, maczi! Wón njepadnje s dróhi. Wšhako je runa jako mój kóhcž, a šchěroka tež, šchěrscha tsjoch krawjaznych pucžow. Wón njetrjeba nicžo, hacž runje won šmuhu sa nošom hicz."

"Ale nanko, dvě drósy tola stej; jena dže k ranju a druha k wječoru. Po kotrej póndže?"

"K ranju won niz. Tam na boku Bukez je něhdže někajka „Schěra džera“, a do teje móhť padnycž. Njech do Drježdžan dže. Směje to wot bliska Hodžija „Mlału Brahu“ pschi drósy blisko, a njetrjeba potajkim sa hory do Čzech kłodžicž na Brahu hladacž. A kusť dale tam šu někajke „Čerwjene Nošlisy“. Duž wohlada čerwjenu wješ. Njeje to džiwno? Šhto by šebi to šobu wohladacž móhť! A bórny potom je pjecža ta Drježdžanska hola, a s druhého kónza Drježdžany leža, to zaktowe město. Tam njech so pschistaji k kralowemu krawzej. Šnano so wohlada krala a porēczi s nim, hdyž tón tam pschińdže, šebi kemschazu šufnju pschiměricž dacž. Šnano jemu tucžnych pomaskow namaž, a potom njech w božemje dže. Dobru nóž mějtaj!"

Tak wobšchěrnnych rěczi nan Šibik sa wjele měšazow njebě wodžik. Bjes džywa s teho, so jasyť jeho pschi šamom šapocža bolecž. Wšchitzny šebi prajiwšchi dobru nóž, džěchu do kóža špacž.

Haj, ale tón luby syn Janek njewuŕny ja dlěŕhi czaŕ, dokełž jemu chzynŕe tať džiwno bycz. Te daloke pucze, ta Drježdžanska hola, te bary a wjelki, tón lóŕnyŕi lud, te bolaze nohi a ŕhtó-wě-ŕhto wjazy njesaŕta jemu myŕlicžki mucžicž a jeho ŕhericž. Kadlubje budžeŕe ŕo wŕchať ŕwojeho do ŕwěta cžehnjenja wŕdať. Ale tym hólzam bě ŕo hordžik, a macžeri bě ŕo nastajnje ŕpjerak. Njebny jeho potajkim hańba bylo, na ranje prajicž: Sa boju ŕo hicž? — —

Widžimy jeho nasajtra ŕ wložnymaj woczomaj po dróŕy ŕtupacz. Ta Praha, te Čžerwjene Noŕlize, potom tež Wjelkowy: wŕhitko je nimo. Nětko Janek do Biŕkopiž dže. Wón tuťa a wuťa, hdže biŕkopa ŕ woczomaj ŕtapnje: žadny biŕkop pať njeje nihdže. Duž ŕ Biŕkopiž po dróŕy dale. Kať dołha je tola ta dróha! Kať ŕčžeroťi tola ŕ wobegu bołow tón ŕwět! A nětko ta Drježdžanska hola! Kžójny a nicžo hacž kžójny a ŕchmrěki ŕ kóždeho boťa, a ŕrjedža ta dróha, ta wostudła ŕchlebjerda, kotrejež kónza njeje ŕ woczomaj widžecž.

ŕchto ŕo cži ŕeńdže w tym hłubokim lěŕu, naŕch Libikež Janko! Ty cželatko, kiž macžerku njeŕny poŕkuchacz chzyn!

Wědma jeho ŕchtomina ŕawrě, ŕchčžekota ŕroťa, překi pŕches dróhu lecžo. Janka pŕcheběhnje hroŕa, dokełž je pŕchezo mudrowacz ŕkynŕhať, ŕo ŕroťa je ŕchčžekotom njesbože wěŕchcži. A hlejczje, hižo je njesbože tu. Naŕdala ŕaŕkiwli něťajki poŕ. „ŕkorženko, to ŕu te wěŕchcžene wjelki, kiž wuja. Hdže ŕkhowam ŕo jim?“

Ale te wjelki njeslecža na njeho, dokełž je jim drje tajkeho ŕucheho krawcžika žel. Wón khwata, ŕchtož móže, hacž runje je tón poŕ žałoŕcžicž pŕchěŕtať. Ale tón khwatať ŕo hiŕchcže ŕpalzowať njeje, a ŕaŕo hižo jemu hroŕy njesbože.

Wjenujzy pŕchi dróŕy bliŕko ja kerkom bruny wol leži a mórcži. „Ty, Krynŕhmanje, pomhaj! Kaž je macž wěŕchcžizny prajika, to je tón bar!“

Zankej ƚo włoŝy na hłowje proscza kaŝ jěžowe kołki. S dyrkotom sleczi po porstach czicho na druhi bok drohi, a po kónczkach stopow kaŝ paduch nimo teho swěriska. Hlejczje, tón mjedwjedź ma wutrobu želnu, na Zanka ƚo njeda, a ŝuje dale ƚwój ŝwał. W nutrinach pułota naschemu krawzej. Ŝako je nětk njemału ƚmuhu sdrypotał a ƚebi myŝli, ƚo je wjelkej a barej wujěl, wodychnje trochu, ƚo ƚynnywŝchi pŝchi puczju na stary pjenk. Ale dale ƚo dyrbi. „To mi nětko bjes stracha pónidže, hdyŝ wjelkam a baram ƚym se ŝboŝom czeknył. Nětko ƚym dobył!“

Ně wŝchał ně, Zanko! Nowe strachi tu ƚu! Wón po dołhim stupanju dozpiwa woŝnył, hdžeŝ bėchu kłójny spuszcželi. Ŝow paŝu ƚo dženŝa Rimborŝke wowŝy, kiŝ w czornych koŝuchach kłodŝa.

„Njedaj to ničtó!“ jemu se ŝchije sleczi, jako te czornuŝki pytnje, „to ƚu pŝcheměnki. Te ƚu wŝchė priedy tež w bėlych kabatkach byłe, a někajki njeduch je je na czorne spŝcheměnjał. „Pŝcheměnki, pŝcheměnki! Kał je mi pŝched nimi ŝakostnje hroŝno!“ Czėkajo mjeta wón ŝ nohomaj w ŝkołach, hacŝ ƚo jemu ƚmuha ŝa rjapom czėhnje.

Dokelŝ ƚu jeho czrije hiŝo tójhdy cziszcžale, ŝesowa ƚo a njeŝe je w horŝchczi a czampota boŝy ƚwój pucz. Sa kłwilu ƚo k njemu ŝ lėŝneje ŝchcžeŝki wandrowŝki pŝchiwda, kotremuŝ palŝy se ŝderdaneho wobuczja lėŝu. Tón widŝi, kajkeho njeŝrałeho wróblika pŝched ƚobu ma. Tak rjenko, hacŝ jeno móŝno, wón ŝ Zankom powėda. Dokelŝ je tuŝno, wón pŝchecželnje wabi: „Šso tola na kłwilku do kłłódka ƚynimoj. Namaj je wobėmaj wodychnycz trjeba.“

Spróznemu Zankej ƚo lubi, ƚo ƚo jemu tak ŝchlaschczi, ƚo njetrjeba lutki ƚam pod ŝchtomom ƚedžecz, a dokelŝ ƚu stawczki mucŝne, jimnje jeho duŝy mjedowy spał. Hdyŝ jeho poŝdŝiŝcho

broka se schčefotom schterjedžo sbudži, po nēcžim do teho pschińdže, so je zyle šamlutki. Tón šlódki bratr towařsch je precž, a Šankowe nowe wobucže tež.

„Tón paduch a rubježnik helski! Ach maczerka, prawo šy měta. Šwět je, dušhu, poľnicžki wjelcžeho luda. Ach so bych hišcže pschi tebi šhowany byl! Dale šo do šwěta nurjam, a hórje mi je. Jene nješbože po druhim hraba tu ša mnu, a jene pschezo hóršche hacž druge. Šhto sechže to napošledk byčž?“

Wón šnowa šo škwacženy wospjet, ale to pomalku dže, jako by bojosče měl, so jeho rucže šašo nowe nješbože hrabnje.

Hy, nještyšchisch, Šanko? Pošluchaj, tak šo to psched tobu hrimajo tsěla! Kanonirojo š Drježdžan daloko wot měšta wutnjeja w holi š buchawu tsělecž. To kuska a praska, hacž po holi rži. Šankej šo wutroba pod nohi šunje.

„Dušhu! Niž hinaš: to je wójna! Tu njemóžu dale, paš šatsěla mje. Macži, ach macži, to budže po twojim Šanku. Maczerka, na pomoz pój! Šo šebi nješšym šwět š hlupeje hlowny wurēcžecž daš, šajki šym tola byl šopolski pjenš!“

Wón šo pschi drošy na šamjeń šyny, škoži woblicžo na wobej dlóni a šmycha, hacž jemu tak šrjepjele psches poršty běža. — —

Wostajmy jeho we Drježdžanskej holi štyšneho šedžo. Wón wschaš nam bóršy na wocži pschińdže. Wohlejmy rucže, šhto je šo našajtra wjecžor w Rušezach štašo, hdyž je zyša wješ do cžmicžki šawrjena špaša.

Šibikež nan a macž nješěšhtaj šo lehnyčž šchłoj. Pschi lampzy šedžěšhtaj šrudnaj, so Šanka nimataj pschi šebi ša blidom šedžo. Šdyš a hdyš šuli šo macžeri po lizu šylša,

a s khwilkami posdychny mjelczaty nan. Wšhitko bě czicho, a nihdže šo nicžo njepikny.

Hy, šhto šo tať wo wołnjeshčo kłapnje? Nan stanywšchi s durjemi kufnje, a koho wuhladnje tu? „Nó, Šanko, šy abo njejšy? Abó šy Šankowy duch? Pomhaj, najlubšchi, tola! Duž pój, pój nuts!“.

Bórsy tón pschešahať šwěta pschi kłachlach na ławje šedžesche, ale blědy a sdrjenny, jako by psches lěto dolžo we šcherjenjach pschebnywať byť.

Macž jemu s palenzom masasche bolazej tupzy, kiž běšchtej telkole šwěta pscheteptacž mětej. Mjes tym wón s twarohowej pomastu w ruzy rosmołwi, káskim žalostnym štracham je czěkať, a to hižo sa jedyn jenicžki džen.

„Wbohe džěcžo!“ šmychafche wona, „šhto hrosy šy tola pschětracž dyrbjaj, ty žatko! Kať pěknje a šchwarnje, šo šy šo hjes komdy wrócziť. Bulzyschne sbože, šo mamoj tebje žiweho pschi šebi. Strowy a czily tež sašo budžesč. Ša čyžu czi waricž a pjekacž, šhtožkuli měcž sečžesč.“

„Šaj wšchať haj“, pschimołwi nan, „ale šhto budža šušodža prajicž, a potom czi hubaczi hólzy? Šankowacž budža hórje, dyžli hdy prjedy. Š lubu budžēja rěcžecž, šo šo jich njebudžesč wobrocž. Šsměchi polecža po zykej wšy! Temu najlěpje wuńcž, kať budže móžno?“

Na to šebi lijachu mudreje rady. Š šhto wuradžichu? Šank dyrbjesche na něšhto cžaša zyle ššhowany wostacž, šo jeho njeby žane Šufecžan wócžko škłapnyťo.

Duž šydasche w kucziku pod třěchu horjeka, hdžež jemu macž š jedži noschesche najlěpschich kusťow, šo by šo jeje šyn rucže sašo dojědť a wudobniť.

Ale pšej škobano potom, hdyž rosenđže posdžiščo po wšy, šo je Šank se šwěta domoj. Tu prasčachu šo: „Powědaj,

powědaj nam, šhto by tam na zusbach w šwěcže džiwneho šhonjował!"

Někotryžkuli wróczeny zusbak šo rady wulkeho čžini, a khwali šo wulkotnych wěžow, kotrychž ani spytał ani wohladał njeje. To baje a khaje, hacž šo wokolo njeho wscho šmudži. Libikež Sankej chžyšče šo tehорunjecža njemało šdacž, hdyž móžesče šwoje wulkotne dyrdomdej, kotrež bě na traschnych puczach pšchewinycž měł, i wulkimi šłowami hacž. Wón rěčesče khroble wo žałoštnje wujatych wjelkach a šmorcžatych barach. Wón barbjesče jim wo škuštanym pšcheměnkach i runje tał hrožliwej hubu, jako wo rubježnym pašmach, kotrymž je lědma někał wucžeknył. Wošebje pinašče šo jim na wocži i tym, pšchi kajkej tšelatej wójnje je pobyl, šo wschittim, kiž šlyšchachu, horzo po rjapje džěšče. Wy dyrbjeli widžecž Kufecžan ludžicžkow nastajecž wušchi, wuwalecž wocži a rošdajecž huby! Žadyn jasnł šebi nješwěri wjazy, šo by prajił: „Libikež čželo, kuntkojty Šanł.“ Kóžda Kufecžan huba rěkašče jemu: „Šan zusbak.“ A wschitke te najrjenšče holzy chžychu jeho ša muža měčž. Njeje-li mješ tym jeho běła šmjercž wsaka, rěka wón hišhcže dženzka tał.

XIII. Tři mudre wotmołwy.

W jennem kraju běchu tšjo, wo kotrychž chžemy baje hacž. To běchu stary kral, jeho knježna džowka a njeboh pastyrjowy šyn. Šhto je i nimi bylo?

Stary kral Duščan běšče miłosčiwym krajnym wótz. Najbóle bě jemu wo to, kał by ša šwój lud šo najlěpje starał, tał šo ničtó w kraju njeby i hłodom ani šymumrěczom štonacž měł.

Teho knježna džowka, rjana jako róža, kiž je s dyhom
płónczka rosekczěla, a pschi tym mudra a duschna. Wam je
přnadž džiwno, tak so byschče rady rjekli: „To je tola jara
žadna wězka, rjana bycz a pschi tym mudra a duschna.
Přchetož rjanfa je czasto hlupikojta hilka abo horda wopiczka,
kiž s naduwanjom njewě, kať by so wupinała.“

Móže bycz, so macze s tajkej rěczu prawo. Ale Milinka,
ta kraliczka, bě woprawdku, kať prajach, rjane přwjećo a tež
pschi tym mudra hłowiczka a pěčna duschka. Duž njeje džiwa,
so bě wschitkón lud jej jara dobry, a ju czěsczowasche. Lóžko
so wěri, so so psches wschě mjesy kraja škoczi braschkojo na
pyschnych konjoch k temu kralej podawachu, a Milinku sa
přwojich mlodych kralow braschczachu. Ale wona žaneho tych
nawoženiskich přerschczenjom, kiž so jej škiczowachu, njewsa sa
přwój běty porst.

Ale kať je móžno, so so s nimaj sobu powěda wo tam-
nym człowjeku, kiž bě tola jenož pastyrjomy syn, na pastyrni
narodženy?

Rosprajmy pšebi to! Po staršcheju přmjerczi pašesche wón
hunczata sa zyku wjěp, a nježadasche pšebi, so by so lěpje měł.
Byrnje w kabacze hrubjaneho platu, bě wón tola psches wschěch
schwarnych hólzow nadobny a rjany. Se wschěch dworow
holzy na njeho shladowachu, hdyž by po wsy schoł, haj pšamo
knjeni na njeho s hrodu dele kufny, hdyž by trubjo na
pastyrsku trubu škocził se wsy hnał. Wón rěkasche Múdrin,
a to mjeno njebě žana lža. Wschitke stworjeńczka, kiž wočoło
njeho běchu, s nutrnymaj woczomaj pšebi wobhladujo, naby
wjele rosoma. Těho wustojnoscz rosschěri so bóle, dyžli by jemu
s wulkich knihow naroscž mohła. Wschitke ptaczki a waczki
běchu jemu snate, a na wschitke rostliny a seliny so Múdrin
wustejesche. Hlej wot schmrěkow na Braschizy, hacž do selow

a do drobnych seliczkow na polach a w holach, hacž do šnad-
nych moškow, kotrež na ſčženach a starých tšěchach roſtu,
wědžeſche wón mjenowacž. By-li ty pſchemo Salomona mudry
był, ale něhdže w ſakhowanym žiwu, ſčtó by wo twojej
mudroſcži we wulkim ſwěcže ſhonit? Duž tež wo Mudrinje
a wo jeho mudroſcži njewědžachu. Tu pať ſta ſo njenadžizny
něſčto džiwne k Mudrinowemu ſbožu.

Staremu kralej ſo w jenej nozy ſedža, ſo dyrbi na tſi
jara wumyſlene wopraſchenja jaſne wotmolwjenja dacž. Te
tſi praſchenja běchu tele: Kelko krjepkow wody je w morju?
Kelko hwěžkow ma jaſne njebjo? Kelko cžaſow traje wěcž-
noſcž?

Šahe ſ ranjom wotucžiwſchi napinaſche kral ſwoju ſtaru
hlowu, ſčtó by na te džiwne praſchenja wotmolwił. Bórſy
ſamucži ſo jemu wboha hlowa, tať ſo dyrbjjeſche ſo roſ-
myſlowanja do zyka wſdacž. Ale njech tež hlowa mudrowanje
puſčcži, wutroba tola njepokojna wosta. Tónle njepokoj jeho
cžwilowaſche, ſo ſebi wbohi ſtarik žaneje žiweje rady njebě.

Duž dyrbjachu jeho piſmawucženi a radžicželjo, kotſiž
měnjachu, ſo ſ lutej mudroſcžu wołoko nich kipi, w ſkołu do
hrodu k njemu, ſo bychu mudreje rady ſkładowali, ſčtó by
ſo měło na te praſchenja rjež. Ale njech ſebi pſchi ſamom
hlowy roſklamachu, tola nihdy njemóžachu do teho pſchińcž.
Šdyž njepokoj we myſlach teho wobžarujomneho ſtarza nje-
wopuſčcži, ſkhorí wón kžětro ſlě. Nětko buchú jěſdni póſli
po wſchěm kraju ſłani, teho najmudriſcheho muža pytacž, kiž
by wědžať, kralej nanej hibanja we duſchi ſtajicž, ſo by ſaſo
połny pokoj doſtať a ſ tym wuhojeny był. Pſchipowědane bu
ſ wulkim hložom wſchudže: Kotryž mudrich kžoremu kralej
prawe roſprajenje da a jemu tať ſmjertny njeměr ſtaji, temu
čže Wiliſka njewjeſcžinſku ruku dacž.

„Ale žádný wumudrować njebu nihdže namakany, kiž by na te wotmolwjjenja jasny dosč był. Na poślědku, dokelž druheje rady njebě, a kralowa šlabosč pschiběrasche, skasachu nascheho Wudrina do kraloweho hrodu, pschijěwschi po njeho s krynym wosom, jakož bě Milinka pschikasala.“

Woblědnjeny kral na šlotym stole lědma šedžo, powita teho pastryškeho šyna, kotryž bě šo nowy kabat woblekl, šo móhl s česčzu psched knježimi stacž. Rač cži šlěborni a šloczi knježa s nošom sczahowachu, psche cžo je tajkemu šchpatnemu šlěpzej, kaž jemu s hordym ertom rěkachu, do kraloweje pyschneje štwizy šastupicž dowolene.

„Šhto tola tajki kopołojty šwinipastyř čže?“

Šeno Milinka, wo lubowaneho nanša se štarosčzu pošdychujšo, na Wudrina s miłym wóčžkom šhladowasche. Duž kral hłóš šasběhny: „Mój šyno, wěšch prajicž, šelko šrjepkow wody w morju je?“

Dolho njemyšlesche šebi Wudrin. S cžichim, ale wěštym hłóšom počža rěčecž: „Wyšoki knježe kralo, šelko hacž jich s rěkow naběhnje a s njebjěš šendže. Šesatykuj wšchitke rěki, šesawjasaj kóždu mróčžel, šak šo ani s rěkow, ani s njebjia njemóže ani jena šrjepka, šotruž šamulutku njebych psched woczomaj poměš: potom čžu cži hacž do pošlednjeje prajicž, šelko jich šam je.“

Wóčžko šo šwješelenemu kralej miše hibny, a tež jeho knježna džowka na teho rjaneho a mudreho hólza lubje pošhladny. Šěrke woczzi wudžerachu paš cži hordži knježa, pošni rošmjeršanja, psche cžo šami njeběchu to móhli rjež.

„Šrawda, šrawda, lubny šyno“, s nowa počža pošloženy kral. „Ale dale: wěšch prajicž, šelko hwežškw na njebjěšach šteji?“

Šnydom rjekny Wudrin: „Šschinjescže mi nowu šhladškwwanu desku s šlonoweho drjewa!“

Kral jim křwny, a tu desku hnydom pschinyšechu.

„Podajcže mi hišcže nowu wochlu, a ta dyrbi wotra bycz!“

Tež to šo duzy sta. — Nětko Mudrin do teje deski s mozu rubacz pocza, šo bu nimo wuprajenja wjele džerkow. A pschezo wjazy džercziczkow bu naschtapanych, šo je žane cžlowcže woczko šliczicž njemožesche, dofelž šo s nimi woczkam mjerwjesche a pišanjesche. Hdyž běšche s džerkami ta deska rosdyplana, rjekny Mudrin: „Telkole tych hwěžkow horka steji, hdyž je hwěšdna nóz. Njech, knježe kralo, twoji mudri radni knježa, kiž tu pschihladuja, wschě te džerki hnydom šlicža a cži zyku licžbu hwěžkow praja!“

Bóle hišcže škobjachu šo nětko cži hordži knježa, dofelž nikaš to njemožachu. Bóle šwjěšeleny paš bě kral, a Milinka šo teho runja bóle šradomasche.

Na wutrobje hižo položeny, džesche kral: „Mój luby šyno, prawje mašch! Ale nětko, luby mudruschko, na to tšecže. Boju šo, šo na to wotmolwjenja ša mnje njesmějesch. Wěšch, kelko cžašow wěcznoscz traje?“

„Wyšoki knježe kralo“, Mudrin pocza, „s jenym hošym šłowom šo to wurjež njeda. Šlej, ta wulka wěcznoscz žaneho wuměrliwego cžaša nima. S njeju ma šo takle. W Džiw-
ninach je wulka hola, kotraž polna džiwnych kšójnow steji. A to džiwne na nich je to, šo ša što dołhich lět šo jeno jena jehlinka s teho přenjeho šchtoma pušchcži, a hdyž pominja šo druge što dołhich lět, wotpadnje jemu ta druha. A hdyž budže přeni šchtom nahi stejecž, dońdže šo na drugi, a taš pschezo dale. A hdyž ša te wěki-wěki, kotrež žadyn cžlowški rošom njewuměri, najpošlejšcha jehlinka šo najpošlejšcheje kšójny pušchcži, směje wot wěcznoscže hašle jedyn wokomiš šwój kónž. Ale mješ tym budže zyka hola s jehlinkami wonowjena,

šo to šašo s přjódka pónďže, kaž je dotal šchlo. A tať to pónďže bjes kónza. Hlej, knježe kralo, tejšo czařow ma wěcznoscz. Chzešch-li hiščcže něščto wjazy wědžecz?"

Eradowanja počny wuřměwřny šo na Młodrina kral a džesche: „Šwjatoczny měj džak, mój luby mudry šyno! Šo mnu je šo porjedžiko. Ša šo wšchitkón štrowy cžuju, pšchetož czeža je mi s dušche wšata, jako by s njeje hora wotwalena była.“

Tež Mlilinka bě s džakom šahorjena, dokeľž bě lubemu nankeř wumóženje date; a na Młodrina jeje wócžzy hačž najmilšho sejhrawaščtej.

Šeno woni hordži knježa, njewědžachu, hdže bychu hrosnej woczji tyřli.

Kral pať jim škasa: „Dowjedžcže jeho do mojeje drařtneje štwizy, a šwoblekačcže mi jeho do šlēborneje pnyhi jako kralowšeho šyna! Mlilinka, jemu ruku šawdaj! Ty šy s njewjestu ša njeho! Šawoľajcže herzow se wšchěch štronow! Šutše budže wulki kwař, a rošwjeřelicž ma šo zyřny kraj!“ —

Škóncznje mamy hiščcže dwoje prařicž. Přenje je: Čži hordži knježa, přjedy šazpivarjo pařtyřšeho šyna, dyrbjachu šo nětko pšched nim ř semi řhilecz. Wón pať njepšchesběhowašche šo pšched nimi, ale woda jim.

To druhe: Štary kral šo potom bórřny wumjeňřarja sežini, šo by Młodrin po nim s kralom byť. A Młodrin wosta mudry, rořomny a duščny; pšchetož woprawdžita mudrořcz njebydli jenož w jařnej hłowje, ale tež we pěřnej wutrobje.

Wón kralowašche ř dobroměczu šwojeho luda. Řoždy poddan džěľašche we cžichim měřje šwoju šahrodku a roľu. Wšchitzy wuřiwachu s džakowanjom wunořchki šwojeje džěľawořcže. We zyřnym kraju njebě ani paduch, ani prořheř.

Wošebje pať saštara wón seštarjenych ludži, kiž njemóžachu wjazy džělacž, i tym, so sa nich dožiwjeńje wuhotowacž da. Tudy běšče sa nich zyke lěto bješ staroscze khlěba a sa kóždeho czichi kuczil, a to czoply, hdyž bě wonka sýma.

Tať bě Młodrin šwojemu ludej wulke šbože, hacž runje bě najprjedy jenož pastyrjowy šyn.

XIV. Tři nabožne powěstki ze stareho časa.

1. Swjaty Khrystof abo Khrystanošer.

W starodawnosći, jako šo křesczijanstwo do šwěta roššěrjecž poča, bě pohanski młodženž, kotrehož mjeno bě Neprob. Tón běšče njewšchědny człowjeť, skoro kaž Goliath wulki, a runjecza Simšonej šylny. Jemu bě šnadno, i jenicžkim rasom najšylnišcheho muža k semi porasyčž.

S woprědka bě jemu špodobne, i tajkimi mužemi šam a šam kłodžicž, i kotrymiž šo hewať i zykeho kraja žadyn šylniť měricž nočzyšče.

Džěšče-li i dobrym, šběhny wón wulkeho muža kaž wo klep i rukomaj wot semje, a položil jeho kłodnje na semju kaž džěcžo na kóžko. Běšče-li pať ta pschimańza se šlym, wón winika šhrabnywšchi wo semju wrěšny, hacž temu wšchě koscze saržachu. Po cžašu pať bu jemu to šchpatna a woštudla wěž, tať kóžke dobycze měwacž. Tež jeho mjersasche, so pschěd nim šo kóždžicžki hižo nasdala i pucza a se sczežki da, so by šo njesetkať. Duž šašadži šebi: „Kady čzyť na šwěcze skutkowacž něšcto, sa cžož bych lubje witany byť. Najlěpje budže, so do šlužby štupju, tola jeno k tajkemu knjesej, kotryž by i mozami pschese mnje byť, abo so by i najmjeńšcha do došcze krotu wutrobu měť, kotraž njesnaje pschěd nišim štrach.“

Czahnnywschi na službu k wulkemu kralej, dohlada so bórny, so ani tón bjes wschelleje bojoscze njebě. Duž saczahnny k druhemu wjerchej. Tu bě to same, a runje tak pola wschěch dalischich knjesow a kralow. Wschudže bě někajka bojoscž, a wschitzny mējachy psched czertom najhórski strach.

Reprob tehodla njewuby na žanej službje, tak jara hacž tež kóždy kral jeho žadasche pschi sebi skhowacž, so by tajkeho móznika na wójnu měl. Wschudže mu skicžachy šwěczate brónje a šlěborne drašty, šedlachy najrjeńšche konje a tykachy škoto ja msdu.

Wón rospomni sebi we šwojich póhanskich myšlach: Šduž so tu wschitzny, tež najwjetschi móznarjo czerta tak boja, je wón najskerje najšylnišchi. Tón by mi potajkim pschihódnny knjes byl. K temu bych rady na službu czahnnył.

Ředma běšche tak pschi sebi dorjekt, štupi njejabžny czert psched njeho.

„Ty chzeš mi k wotrocžkom bycž? Duž pój! Džimoj do města, kotrež tu psched namaj steji. Tam tebi pokasam, kaš masch mi služicž. Šsamo so wě, so směješch na mojej službje škota a šlěbra wjazy hacž rodžišch!“

Wješełny k teho, so ma nětko tajkeho knjesa, kotrehož so tež jeho najmóznišchi dotalni knježa bojachy, šahasche Reprob se šwojim knjesom k měščczanskim wrotam.

Psched nimi steješche kšchiž. Wošadka prjedy póhanskich měščczanow běšche so, kšchescžijansku wěru pschijawschi, dała njedawno kšczicž. A jedyn k nich bě hakle wcžera tu psched městom pschi šwojim polu snamjo šwjateho kšchiža štajił.

Cžert, pytnnywschi šwjate snamjo, wulžny na štawach šarža a dybawje rjekny: „Wšimoj so na boš a pytajmoj k druhimi wrotami do města pucž!“

„Pšče cžo mi to? A cžehodla saržiwasch takle a woczji do boła tykasch?“

„Haj, mi je pschezo tak džiwno, widžu-li tajkeho kščiža, kiž je kšchesczijanskemu ludžiskej šwjaty. Bój w skołu dale!“

„So, tebi je tak džiwno psched tajkimaj kručomaj drjewa, kotrajž staj tu na kščiž sprawjenaj? Ty psched nimaj ržišč? Měj šo mi š wětra! Tajkemu kšpemu bojasnikej njebudu šlužicž!“

Na tele šwrěškane šłowa šhubi šo cžert puščcziwšchi šchwablownych šmjerdow, šo by šo Reprobej nimale sezło.

Nětko šynny šo Reprob pod tón kščiž a šanuri šo do myšlow, hdže by teho najšylniškeho knjesa móhł nadeńcž, tajkemuž by rad šlužil.

Mjes tym tam š wrotami starý muž psched město pschińdže. Tón njeńdžesche runy pucž dale nimo teho noweho kščiža, ale šo kłaknywšchi psched nim šo pomodli.

Reprobej běšche to špodžiwny pocžinš, cžehož dla šo š tym starikom do rěcži da, jako bě tón modlitwu škónčiwšchi poštanyl. Š tych rěczow šo jemu šjašni, šo je Šbóžnik kšchesczijanow najwjetšchi a najmóžnišchi wjerch. Škónčnje wón rjekny: „Tajkeho knjesa hižo wjele lět pytam. Temu čžu psche wschitko rady š wotrocžkom bycž!“

„Haj“, pschimolwi na to tón starik, „to trasch by bylo. Ale tón knjes, byrnje wysche wschěch móžnarjow byl, njedawa šwojim wotrocžkam šlěbornych draštow a žaneje škoteje mšdy. Šchtóž čže na šlužbu k njemu, dyrbi do džěła pschimacž, kotrež je šnadne a niške, a š kotrehož polóžł a polěpschł ša maškich a kšhuduschkich ludžicžkow škhadža, a niz psched šwětom blyščcžate mjeno!“

Reprobej džiwno myšle psches šłowu hrajaču. Wón prajesche: „Džiwny tón knjes, a džiwna ta šlužba! Šacž

dotal bym khodzít we šwěczatych brónjach a jěchał na najlěpszych konjach, a ludžo by s wulkimaj woczomaj na mnje hladali. A nětk bych měł wschědne džěło, s kotrehož žana cžescz psched šwětom šo njedobudže? Ale njech je! Dam šebi bycz. Se-li wón s wěsta najšynlischi knjes, chzu tola jemu s wotroczkom bycz!"

Ma to šo poda k šchěrokej rězy, psches kotruž wulki móšt džěšče sa pěschich a jěsdnych. Kralowy bohót bě jón natwaricz dał, a šchtóž chzysche psches njón hicz abo jěcz, dyrbjesche sa to móstny dawł płaczicz.

To pał bě sa mnohich khudžinkow, jako sa džěławnych ludži, kotsiž dyrbjachu psches rěku tam a šem khodzicz, njemóžny pjenjes.

Teho dla šebi daloko niže tehole mosta njehkuboki pschekhód pytachu, hdžež bychy s jeneho brjoha na druhi psches wodu móhli. Tola to běšče s khwilemi niz jeno wobcžežna, ale tež strachotna próza, wošebje hdyž by rěka po deszczowych sliwach s brjohow wustupiła.

„To budže šlužbiczka sa mnje“, smołwi Krepob. „Tu chzu wschón khudy lud psches wodu nošycz. Šnano budže to nowemu knjesej spodobna šlužba, hdyž tudy tał šnadnym a khudym khodžerjam šlužu!“

A jakož bě šebi do myšli saschczěpił, tał šo bjes komdy na skutki škoži. Zyliczke dny, haj pschi šamych cžmiczkach běšče wón nětkole na tym, wschěch khudnych ludži psches wodu nošycz. Wšchako mějesche simsonskej ramjeni tajkej, šo bě jemu kóždy nješeny lóžki, jako by jehnjo na ramjo šadžene měł, a wschako jemu woda jeno hacž do paša došaha, hdžež budžesche wschědnemu cžlowjesej wěšče hacž psches hłowu šchła.

Wěšo bě prjedawšchi wojerški wuhót: hlebiju, mjecz, kabat a šchit, wschón wot šebje škladł a se šebje scžahał. Wón bě tu na brjosy rěki w lěpjenej khałpje po khudžinsku žiwu, škoženy

pschi samom jako Jan kschzenik: s nahej hlouu a bošy, na cžele košmaty kabat, a wočoło žiwota nekajki paš!

A džiwno! Bonižna služba bě jemu po nēcim lubšča a napłodži jemu wjazy wješela, dyžli prjedy wschě šlawjene dobyte bitwy.

Schtó mješ nami njewě, kaš džěło s wodu a we wodže cžlowjeka smucži, njech je hewaš wschón ryčly a šylny? Duž je wěricž, so bu šamo našch šylny krocžer na wjecžor mucžny.

Něhdy s wjecžora běšče šo na' lěhwo pschestrěš, a sputany se šylnym sparjom spasče kaž mormy. Nadobo šo jemu šesda, jako by džěczazy hlóš jeho wołaš: „Pój! Pschenješ!“

Šnydom stanywschi štschaje wón spaš a špróznotu wot šo, wša šochor sa podpjeru do ruki a pschekrocži rěku š tej stronje, s wotkalž bě tón hlóš pschischoš. Tu pytny hólčžika, kotryž bě psches wschittlich rjany, šštož běšče we hwěšdnym šwětleschku woczomaj widne. Tón rjanušch nucžesče s lubošnym ertom: „Wje psches wodu nješ!“

Sšo šhiliwschi s šhwatom šadži šebi šeprob to džěczšo rad na ramjo a twjerdže je s prawizu na šebi džeržo šapoczša psches wodu šahacz. Powětro běšče taš cžiche a njebjo taš s hwěžkami jašne a rěka běžesče taš šměrna.

Lědma paš bě wón někotr ekrocžele ščžiniš, šahowri wichor, šhmuri šo njebjo, šaschumi rěka, štawachu žošny, šo s přědkami na njeho pinate njemdrje hacž pod pažu horje, a štorfachu jeho hacž krocžel a bóle. Š dobom šo jemu to džěczšo taš ščežži, jako by hromadu šamjenjow na šebi měš. Tón hobrški noschěr šo lědma na nohomaj šdžerža. Šachlo a štonajo šo wón s napjatej mozu nekaf do přědka drapa, hacž do šrijedža njemdreje rěki. Tu hješ mozow šasta, so by wodychnyš. Š hluboša šběhnywschi dycha, šanješe šłowo: „Kaš šy mi tola

tať czeźke, najlubšče džęczo! Mli by ƚo ƚdacź mohło, jako bych
zły ƚwět njeźł!"

To dźiwne džęczo wotmołwi jemu na to: „Ty wschať
woprawdźe wjazy hacź zły ƚwět njeźeš, mējizy na ƚebi teho,
kotryź je semju a njebješa ƚtworil. Haj, ja ƚym twój ƚbóźnik
a knješ, a ty ƚy mi wotrocźł a ƚłuźišč mi ƚdobnje a ƚwěru!”

ƚo teźle rěczi pšchińdźe Reprob do teho, ƚo jemu nęcźeja
ruka hłowu do wody ƚtuli. Pšchi tym wón ƚłyščesche wunjescź
te ƚwjecźate ƚłowa, kotreź ƚo pšchi ƚwjatej ƚščczenizy praja.
Skóncźnje ƚrosymy wón miłotnje hronicź: „Hacź dotal ƚy ludźi-
noscheť rěkať a byl, nětko pať dyrbišč Khrystuša-noscheť,
Khrystoforus rěfacź!”

To džęczo ƚo nětcole miny, a ƚščczeny Khrystoforus abo
po krótku Khrystof wošta ƚamlutki. Hwěźki ƚwęcźachu ƚ nowa;
wichor bě ƚo lehnyl; žołny běchu wschě ƚ měru, a rěka džěšče
cźicha ƚwój ƚwucźeny pucź. Khrystof pať wustupi ƚ wody,
ƚ nowa-rodźeny cźłowjeť, jaśny w ƚščescźijanskej wěrje, we
dźakownej wutrobje Boźeho měra a wjeźela połny. A wot
teho czaša, hacź bě ƚwojeho wjeršchneho knjesa na ƚebi njeźł,
wón jeho nětko w ƚebi nosčesche w radoštnej wutrobje ƚtajnje
a pščezo.

ƚomhaj nam Bóh, ƚo bychy runjecźa jemu teź našče
wutrobny ƚbóźnika rady w ƚebi nošyke!

2. Kamjeni hamjeń.

Mrokota leźesche na ludach cźorna. Dwanacźo mužojo
Boži, niškeho roda, ale połni ƚwjateho Duha, njeźechu do
ƚwěta ƚwětlinu ƚ njebjeź. Zich ƚbóźne jasyki pšchipowědachy
wjeźeku powěscź: „Tón ƚlubjeny ƚbóźnik je ƚo wam narodźil
a je waź wumóhl wot ƚmjercze a cźerta.” Hdyź pať běchu
woni semrěli, rošnoschowachy jich wucźobnizy to ƚbóźnych-cźinjate
evangelium do dalishich krajow.

Sedyn s tych pódnišich pópłow bě Beda, šwjaty skutkować Boži. Wón khodžesche jako horliwy wučer a předač šwjateje kšesczianskeje wěry po wšach a městach, wučo a kšeczijo, wot šwojich młodžěnskich lět hacž do staroby.

A s wyšoka žohnowane běchu jeho wošbožaze prózy a skutki.

Dawno hižo noschesche čžestne šchědžiny na hłowje, ale duch wosta jemu šylny młodžěnski, a ert bě pschezo hiščeje pošny japoschtokškeje mozy. A jako šo widžěncžko jacžmi, a šwětleschko woczow do nozy sawrě, wón tola šwojeho bójškeho jastojństwa nochžyšche pušchčicž.

Nječž běšche sa njeho nětkole čžmowy wschón šwonkowny šwět, tola šnutška w jeho duschi šo šwēcžesche s jašnyimi pruhami šwjatkowne płomjo. So by kaž njebjeski pošok dlěje a bóle kralestwo šwojeho wjeršchneho krala pschisporjecž pomhač, to běšche wutrobna žadoščž, hacž runje jemu njeběšche móžno do ludžazych šyłow wukhadžecž a čžłowškeho woblicžza widžecž.

Wón dawasche šo młodemu hólčžezej tam a šem sa ruku wodžicž. Šdžezkuli běchu šo psched nim někotre wošoby seschle, běšche wón jim rěčžniwy předač, kotrehož nucžate šłowa šamo psches njeswólne wuschy do štwjerdnjenyč wutrobow wědžachu wěru a pošutu płodžicž.

Tónu wón temu hólčžezej skasa: „Wjedž mje do městacžka, kotrež je namaj wottudy najbóle bliske. Tón jeho sa ruku wsawšchi bliskeho pucža hladašche a pschińdže s nim do skalneje doliny. Tu stejachu wschelake skałki se šemje horje, proste a podobne na někajkich mužow. Slecžo tón helški špytowač wodžerjej hólzej myšle na njeskutč do wuschow duny. Ške płomjo temu wschač hewač niz njeduschnemu hólčžezej do mošhow šajě, a přjedy hacž je wón we šebi hašny, wuskocžichu jemu te šelhačne šłowa: „Mój čžescženy wótcže, jow je wscho prosto ludži, kotřiz šu hłódni a lacžni twojeje šbóžneje wučžby!“

S dobom běšče, wěšo nicžo njewidžo, tón sjebany schědžiwz s nutrnym wješelom hotowy, kemschenje šwjeczicž. Těho ert powědasče s horliwej mozu, kajki sbóžny dživ je šo podať we šwjeczenej nozy w hródži Bethlehemskej, a šhto je šo czihi pjatť sa hrěščne cžlowjestwo na horje Golgatha staťo. Wón s křutnej rěcžu hrěšnikow šwarjesče, wótriščo dyžli je Nathan Davida hrěšnika šwarik. Potom napominasče k pokucze, tať nutrnje jaťo něhdy Jan křczenik. A sašo s miťotnym hłošom te šlamane wutrobny kojo a hojo, šo we šebi šamym tať roshnu, šo šo jemu šylsy s wošlepjeneju wócžkow po smoršcženym woblicžu ronjachu.

Hdyž bě předomacž sastať, džesče mašajo šo kľaknywschi: „Nětko, ty nutrna wošada, mjelcžo pschi šebi spěwaj, šhtož džzu pschěd tobu k njebješam hronicž!“

Na to s najhľubščeje wutrobny šwjaty wótcženasch pocža. A jaťo bě dóschoť hacž do šłowow: „Pšchetož tvoje je to kraľestwo, tvoja ta móz a ta cžescž hacž do wěcžnosče“ — šo šebra po žyťym dole wjele štow hłošow: „Šamjeń, šamjeń!“

Torhata hrosa šhrabny teho hólza sa jeho bjesbóžne přěkle. Do šmjercze štroženy na semju padnywschi kľecžo pschěd šwjatym Bedu s pláčitym hłošom šwojeho hrěcha šo wu-šnawacž pocža. Potom wo miťe wodacze prošnywschi, šalubi křucze, tať nihdy wjazy tajkeho škóstneho žorta njesechze škucžicž.

Hdyž bě jeho tón šwjaty muž Boži našwarik, sa tym hacž běšče wina žadława, pschistaji s kónza: „Mój šyno, šy šabyť šłowa: „Hdyž budža mjelcžecž cžlowjecze erty, budža šamjenje wołacž?“ Ša šubjerad wěrju, šo je czi na wěcžne šaschlo, Bože šłowo na žorty štajecž. Šawjeraj pschichodnje wuschy, hdyž tebi cžorny špytowať do njeju šchukotacž sechze. Šlej Bože šłowo je rěšnišče, dyžli žadyn s wobeju boťow

tocżeny mjecz. A chzedza-li ƚo pŝed jeho ŝbóžnychcżinjatym nucženjom cżłowjekam wutrobny ŝamkacż, a ŝtwjerdnuli ƚamjenjam poruno twjerde, budża ƚo w ƚamjenjach cżłowjecze wutrobny ƚibacż!“

3. Biskop Kletus.

W drugej połojzy přenjeho ŝchescżanského lětŝtotka běŝchtaj nadobo žiwaj wulkotny ƚejżor a ponižny biskop.

Teho ƚejżora mjeno njeje pomjatka doŝtojne mjeno, tego biskopa wopomina ƚo ŝ cżescżu. Wón rěkaŝche Kletuŝ, ŝchtož po ŝerbŝku praji: wubjerny muž.

Tón ƚejżor dżerżeŝche w prawizy ŝzeptar, wo kotrymž prajachu: Wón doŝaha nimale pŝeŝ žyly ŝwět. Tón biskop běŝche wjedniŝ mlodeje woŝady, w kotrejž bě woŝebje wjele ƚhudych, na ŝhryŝta ŝchcżenych.

Bohaty ŝwětneho ƚubka běŝche tón ƚejżor pŝeŝ wŝchitkich druhich ŝamožnych móžnarjom, ale hołeje ƚhudeje duŝche. ŝhudy pjenježnych niětkow běŝche tón biskop, pŝchi tym paŝ bohaty duchownych ƚubkow.

Tamnemu běchu wŝchě ŝtatoki poľne paŝ pjenjeŝ, ŝe ŝkota bitych, paŝ wurjadnych ŝchazow, ŝ kotrychž ƚo blyŝkotachu deŝmant a druge drohotne ƚamjenki. Tutón muž božeho ŝłowa paŝ tradaŝche ŝ ƚhwilemi ƚłoda, ŝo by tych ƚhudžinkow ŝwojeje woŝady ŝynciŝ. Ale te ƚejżorŝke ƚraŝnoty běchu ŝ najwjeŝcha ŝkladu, na kotrychž žaloŝtny hrěch ŝtonaŝche. Hlej, wboŝy cži poddanjo buchu nuczeni, nimale poŝlednje ŝcherpatki ƚejżorej noŝycž, jim wudrjene dawki.

Bo tajkim ŝkoržachu na jeho ŝkotach a ŝlěborach ležo ƚiŝaly pót a jěrkotne ŝylŝy. ŝejżorŝke wójŝka džě rubjachu ŝa njeho we wójnach w dalokich ƚrajach, tam ŝlěkajo ludu do nahoty, mordujo wŝchitkich, kotŝiž nochzychu ƚo dacž ŝwudrěwacž.

Duž doprajmy: S bohatstwom tuteho kejžora kypjesche s potom a bylšami hiščyže tež bohužel sabitych čłowjekow krej. Semu pať njeběsche nicžeho wo to; jemu bě to wscho jene, hač pót, hač bylšy, hač krej, jeno so móžesche s hordnymi słowami trubicz: „Słoty kral Salomon, njeje wón porno mi křudy?“ Tak bu dale a bóle hordny. A tajkale bludna hordota bubnjesche hiščyže psches ludžazu pschewrótnu křwaťu. Slej, či pschidwórszy knježa jemu pod nohi lažo a blěny lisajo, křwalachu hawtujo jeho wulke bohatstwo.

Kletuř, tón pobožny biskop, bě spytať, s hinajkim hłošom psched njeho stupacz a jemu šwědomje hnucz. Ale sa to bě bljšchať te wrěřki: „Njeskřobli šo, s tajkimi bladami sašo hdy pschede mnje stupicz. Hladaj šo wo šwoju hłowu, ta tebi na šhiji twjerdže nješteji!“

Šo někotrym čařu běsche kejžorowy narodny džen. Duž da na šwojim wulkim hrodže hoščinow šhotowacz sa tych pokhlěbnych knjesow a liščyčakow, žwamleřskich po jeho hubje. Pschi tym dyrbjachu knježa jako tež sprosty lud na jeho pschesměrnych bohatstwach s wulkej hladanžu šo džiwać. Tehodla wón pschifasa, na hrodže kubju, kaž torhosčyžo srumnu, wupjšhicz k temu. A jako bě do rjadu wschitko, wuřyny šo wyřoko na trón. Wschitko, šchtož běsche najbliže, bě s ryseho štota: tón kejžorski trón a wschitke te šydanki, stejate k pódnožkam tróna, sa wjerchow, bohotow, županow a wyřokich panow. Se štoteje křóny a štoteho šzeptarja šapachu dejmanty kaž blyškate pruhi, a purpurski wodžew šo na tym bujnym šamopaschniku šdasche kaž čerwjeny woheń. Na dołhich blidach, se šcharlatom křytych, šo bleškajo hordžachu pschěńki jařne a debišny krařne, najrjeńsche wutwory štóstnikow: kadželnižy a lampy, šwěčěńki, karancžki, kuby a bańki, rjeczaski, woponzy, spiny, spiniki, keluchi a tehórunjecža pschiprawy wschě sa hordžiwny šwět. Tež spěwachu

kejžorszy pěšnierjo, sdrasczeni do pychi s běleje židy, hordosći polěkowate pěšnje:

„Sława czi kejžorej, wjeršchnemu na semi knjesej! Sčto wučerpa morjo bohatstwom twojich? A hdže šu te ruzy, wuměricž pokłady twojeho skota? Sčto wuliczi šyly na njebju hwěsdow? Skerje jich mnohotu do słowow sestajał by, dyžli tu počnotu twojich sakrašnych kamjenkow, šwětkych pschemo wschěch hwěžkow! Słónzo šo na njebju blyskota jašne; bóle pał šo krašnja debišny na twojim pychojnym hrodže!“

Tač spěwachu s khwaleřskej schiju. A wschitzy czi knježa wusběhowachu s wulkimi słowami kejžorowu khwalbu, polěkujo s tym jeho sbubnjenyim sdacžam.

Na tajke khrobolne słowa, na tajke pschibójske njeskutki wustupi Kletuř, sesady stejawschi dotal sa pschihladowatym ludom, a srudny a šhněwany w duchu rjekny: „Stejcze s tej pschibójskej khwaleńzu kejžora šlepicz! Běda wam pschižiwzam, kotsiž jemu do woczow dujecze czmowjerški dym! So by kóždy bjesbóžny lišať a liščyčať woněmiť! — Kejžorje, sčto tebi k sbóžnemu wumrjecžu wschitka ta blyščyčyča pomha, wschitkón tón hordžaty sybolť a blesť? So tola muž Boži Jan kščyčeniť by psched tebję stupiť a s horjatym jasylkom wěrnosče šwědcziť a tebi wujasniť woczji! Widžaloj byschtej we tutnych blyskotach potom tych wbohich poddanow cžecžaty pót a wudowow šylsy a s wójnami roslatu cžłowjecžu krej! So by wschať tola s tych blyškawych cžaporow, kiž šo tu nimale žehla, czi woheń do dusče šapnyť a czi scžiniť šwědomje žahle, šo by cže šhorjene k pokornej pokucze hnať!“ —

Bo zykej stwě bě cžiščina jako w rowje. Knježa a ludžo dychachu lědy, do přědka tykajo woczji a pschi šebi myšlo: Sčto sechze to bycz?

Hlaj, jako by s jašneho njebja spraskotal hrimot, tač

běchu Kletušowe słowa wschēm do dusche frasylke. Tym knježim runje tať jara kaž kejžorej wuřapny smahleny hněw.

„Tón njebolať praschowy, khrobolať wrótny, šhto nam tu wjeřele narodnin kařy? Wojazy, na njeho s mjeczom! A na časce s nim!“

A hnydom sblyřachu s nóžni wojeřske mjecze. Wot teho biskopa pať džěsche džiwna řwjatostna hrosa. Wón stejesche směrnny kaž w wichorje želesny stołp, a khwatajo swoła: „Kejžorje! Tu bjes hrosy steju, řluzobnik Boži, podaty do Božeje wole. Mi řo po twojej pschikasni stań. Přjedy pať hiřčce mi jeniczke řłowiczko dowol! — Budž prošenny, podaj mi jenož jedyn řwojich se řkota pjenjež, a jedyn tych drohotnych kamješchłow tež, kotrejužkuli by džyř. Potom nastajej woczĭ, hač řym czi njeprawdu řěčzał!“

Kejžor tym wojařam, ř rubanju hotownym, řiwny, na čož te řahnate mjecze s woczakom wostachu stejo. Njeprajo žaneho řłowczka wón Kletušej tyřnu pjenješ a kamušchř.

Kletuš tón pjenješ na řručaj slemi. A hlejce: plakane řyřy řo žóřlachu s wobeju pořkow!

Wón slemi tón řwěczaty kamješchř. A džiw! S tych čřjopikow řapasche čerwjena řrej.

Tu řurowa hrosa řhrabny kejžora. Sblědnjeny pschemo čžěłnej plachce wón ředžěsche němy a prosty, jako by Bože njewjedro do njeho prařlo. Njemdre řtrachi a řastyřki řtorhachu řnjeřam a řladarjam řtawy, řo wschitzy s durjemi won čžěřachu, kaž řtróženy řkót psched řwěřskom čžěřa.

Ta hordžiwa řtwa bu něřř hač do dweju čžłowjekow prošdna. Kejžor a biskop běřhtaj tu řamaj wostařaj.

Kejžorej wutroba řprořtny. Se řymnej řuku běřche ju řajala řtróželna řmjercž.

Kletuř pať kleczeře, stytnywřhi ruzy, řa teho řemřewza křudu a hubjenu duřhu řmilneho Bořa prořho.

XV. Tři zdřerřenja Boře.

Na řeleznicy.

1.

Wjele huřczyřcho, dyřli pola nař, řo w Amerizy na řeleřnizy njeřbořa podawaju. řena wina je, řo jara řpěřhnje řeřdřa; ale řu hiřcře druhe. Tam wjedu řeleřne kolije tu a tam přcheř puřte krajiny, hdyř daloko řane cřlowřke řydlieřczo njeje, abo jenoř porědko někajke twarjeńcřko. Teř řeleřnizařřke křěřki řteja ředke.

Dokelř pola nař jedyn ředřbowař k druhemu widři, mōže řuřodnemu pořas wutyřnyč, hdyř řo hdy řana malinka ř koliju řkuncři. A řuřod ma tōn řignal abo pořas bjeř řkomudy dalřchemu řuřodej tyřnyč, tať řo hanjaty cřah řo řařtajicř hodři, priednyřli k njeřbořu řlecři. Tam pať řu teř dwōrnieřcřa cřařto wo wjele hodřinow rōřno, a we wřchelaeřch řtronach je tych ředřbnikow malo, řo řo cřařto njeřboře řtanje, dokelř cřahowemu wjednieřej njemōřa řaneho pořasa dacř.

řena ř tajkich přcheř puřczinu leřatnych cřerjow ma křuchi, kotreř přcheř hřuboke hřubiny wjedu. Duř řu te řwařniwje twarjene.

Blieko tajkeho mořta bē hiřcře přched něřdřto lētami křěřka, kotrař dřenřa w řpadankach leři. Tu bydleřche tehdy wobřtarna wudowa ř jenicřkej holzu. řeje křudobna řiwnořcř bē to, jeja a pjerjowy řkocřik ř dalřchich řydlieřczow pyřacř a do mēřta na wiki nořnyč. Pucř do mēřta bēřche daloka řmuřa, wořebje řa tu macřeř. Teho dla řebi ř křwilemi popřcha, řo

domoj po železnicy wjesć, hdyž bě ji posdže, abo bě sprózna, abo bě dobrych wikow poměta, so móžesche skerje pjenježki sa wjesenje dacž.

Wšchitzy mužojo, kotsiž tu na wósnej službje běchu, ju derje snajachu a běchu ji dobri. Pšchi sažnych ranjach widžachu ju, tón cžahowy wjednik runje jako tež cži wósniży, kač duży pšchi železneji koliji do města na wiki s korbom na khibjecze cžampa. A dokež bě jeje jim žel, budžichu rady ju darmo do wosa brali, bychu-li šměli. Hdyž pač bě móžno, ji pšchi jeje domojwjesenju někajkeho položka dacž, ju do dusčneho kuczika šadžicž, ji pšhecželneho šłowicžka šchepnycž abo ji popomhacž s wosa, so padnyła njeby, to scžinichu rady.

Sa to běšče ji wutroba polnicžka džaka, a husto pšchi šebi džesche: „Kač rada bych tym ludžom s lubosčzu šarunała, bych-li to móhła. Šapłacž jim Bóh!“

A hlejče, tón cžas je šo dóschoł; wona je jim na jene dobo šapłacžicž móhła wjazy dnyli sto krocž, njech tež bjes škota a šlěbra.

Wulkich šněhow běšče šo hromady naschło. A hdyž nahke tacze s desčczemi pšchińdže, walachu šo njemdre wody s pobocznych horow do teje žłobiny dele. Šchumjo štorfachu do teho mosta, torhachu wo jeho stołpy, šwalachu je a s křokotom potorhachu tón móšt. Šižo bě šacžmita nóz.

Wobě žónskej w tej křěžzy w štroželach ržitej. „Luby šmilniko wótcže, ščto budže?“ šanješe pšchi šamom płacžo ta macž. „Dołho njemóže tracž, a cži moji lubi dobroczeljo pšchijědu w šoku a šajědu do škaženja. Nihdže ničtó njeje, kiž jim to šjewi, so nimaju žaneho mosta. Hdyž šu pšchipołdnju do města jěli, je móšt hiščeže křuty stał a jich pšchenješł. Běda! Cži pšhecželjo dusčni, wbošy! Sa poł hodžiny pšchicžěrja šem, a Bóh wě kěsko žiwnych dusčow je s nimi. Šesušo, pomhaj!“

Bo cźlowjeskim rosonije njeje to s cźlowjeskej pomozu móžno. Hdže je ta ruka, kotraž by psches tajku cźmu žaneho poľasa dała, so dyrbja fastacž? Jenicžko Boža ruka to móže. A na dobo s Boha tej žónzy do myšlow sleczi: wulka šwětlna by była juž wumóžny poľas.

A hižo hromadu prucziny, kotruž k tepjenju ma, sgrabnje ta styskna a šalěse po brjosy horje na cžěr. „Hanka, Bože dla wjazy! Pschimaj a pomhaj! Torhń palatu schcžepu s kchachli a sapal!“

Sa khwilku woheń s tych haľosow prašnje. Płomjenja šwēcza daloko do cźmy, cžiškajo šwětlinu na želešny pucž. Cžaha pať njeje hišcže štyšhecž. Ale sčto budže, jeliso tón woheń do cžaha wuńdže? Njepóžrje tola to njesbože jich?

W skof, Hanka! W skof po te pošlednje drjewo!“

Ta holza sleczi.

„Kucže tež hišcže taj drjewjanaj stólzaj a ławu!“
Wšcho šo nětk s wyšokim płomjenjom pali. A s dala šo sašlyšchi cžahowy hrimot a schum.

Alle budža wědžecž, sčto tón woheń snamjenja? Eta žiwjenjow wiša na šlabnych nitkach! Njesadrě-li w přědku tón cžahowy wjedniť warnowazeho poľasa, je w krótkim šteženje wěšte.

„Džecžo, po kochlu poskocž a žerdku!“ Huj! tyknywšchi twjerdže tu kochlu na doľhu žerdku, wona kaž s khorhoju tam a šem macha. Ta džowka pať džerži kruč palateje łuczwjaneje deski wyšoko w ruzy. Semja pod nimaj rži wot bliškeho cžaha, a wutrobje se styskom ržitej. A se cźmy ta cžěrna mašchina do jeje bliska s hrosnje žahłymaj woczomaj leczi. Bóh swarnuj!

S dobom to wujadko w přědku na hibadle sawuje tať, so fastupja wušchi. Běchu s Boha tón wohnjowy poľas srosymili a fastachu s mozu tón jachlaty cžah, lědma pschi

šamej kromje, hdžež šo ta njesbóžna hlubina počina. Boža pomozna ruka je w pošlenim wošomifnjenju tu. —

Slětawšchi s wošow widža nětk wšchitzy, njedž tež to płomjo nimale hašča, pšched kaš satraščnym bjesednom steja. S tšchepotom pošnaja, šo bychu se wšchěmi wošami hluboko delka do šmjercze šawrjeni byli, njeby-li to wohnjowe šnamjo jich pšched tym wobrólo.

Mikemu šdžeržerjej Bohu šo džakuja stejo a klecžo. Někotryžkuli, kiž hewaš je šymny a šo njemodli, špěwa tudy wošrjedža nozy nutrny džak.

Potom šawróčza čzah. Prjedy paš, dyžli šo šašo do wošow šydaju, nawdadža někotři bohaczi kšpzy tej wumóžnej žónzy taš bohateho myta, šo je nětko na šwoju pšchiměru nimale šamóžna. — —

Šsnadneho čšlowjeczka njesazpij, a čžiš jemu dobroty, wjelež šo hodži. Ty njewěšč, na kaške waščnje čze hušto šazpjena ruka s njesboža winje. Džiwaš šo na Božich pomoznych škutkach! Šdyž traščne škaženje ša tobu hraba, a wěšte šo šda, šo žaneho wuczeka njeje, wě wón hiščje w pošlenjej kšwilzy wutorhnyč. Šeho pomozne džiwu šu pšches wšchitke došnacža wulke!

2.

Njedž tež je s wjetšcha Barlinški lud wšchitkón na naščeho šbóžnika kščženy, ma wón tola wjele pošhanšwa we šebi. Wo tym šwědcži nam hižo, šo ša natwar nušnje poštrebných žyrtwjow jenož šnadne wopory dawa. Ša wulke piwarnje abo ša kšlečnje abo podobne twary pšchimaju šterje ša móščen. Ale špjerawi šu, hdyžkuli šo wo nowy Boži dom jedna, hačž runje bychu jich tam hiščje wjazy hačž što šo trjebaše. Tola pšchěbywa tam hiščje wjele kšchesczijanškeho ducha. To na

wšchelakich dobrych towařstwach widžimy, kotrež tam nastachu, so bychu Sodomstwu wobaraše. Mjes towařstwami stara šo jene, so bychu wšchitzy tajzy, kotsiž móža jenož rědko kemschi hicz, taš abo hinaš Božeho šłowa dželomni byli.

Jedyn pobožny, nětk hižo njebohi, šobustaw tajkeho towařstwa — wón běšče pschepuz — mějesche wjele po městach jěšdžicz, a š wjetšcha na želesnych czěrjach. Zemu bě jara tych želesnizarškich kedžbowarjow žel, dokež móžachu porědko we šwjatych kemschach njebieskeho kublanja pytacz. Duž bě šo šložik, pobožne pišma jim darmo do ruki škiczecz. Taš pušhcžesche knižki abo papjerki pschi rjanym wjedrje š wosowym woknom na semju, hdžežkuli by tajki hladarnik psched kžěžku staš.

Jene tych spišow mějesche napiš: „Kajki šy se šwojim Bohom?“ To běšče krotke předarške pišmo, taš došč na- drobne w bibliškich šłowach ša tajki ludžik, kiž pišma-wučženy njeje, a nima wušchow ša wulkomahate šłowa. Na to, šo by šoždy šwoju wutrobu hacž do dna pschepytacz móhl, běšče ta duchowna rěcz na džele rošestajana, mjenujzy: 1. Mašch-li šo š Bohom, kaž pscheczivny duch? 2. Mašch-li šo š Bohom, kaž zušobnik liwki? 3. Mašch-li šo š Bohom, kaž pěkne džeczšo š nanom šo ma?

Kaš wjele abo kaš mašo je š tuteho šupzoweho počinka, kotryž šo šnano někomužkuli džiwne šda, pobožnych plodow narostšo? Nichtó tu wušlědžicz njewě. Jeničžo Boh wě, na kajku rolu te šymješcha Božeho šłowa padachu. Teho dla porěczimy jeno wo tym počinku, kotryž do šlědowazeho podawka pschima. —

Jedyn želesniški hladarnik, Mikula š mjenom, bě šebi tajku czišnjenu papjerku šběhnyš, a kušnywšchi do njeje, ju do šuknje tyknyš. Wón rjekny pschi šebi: „Pšchi škladnoščzi

pschhladam šebi to pišmo." Zako bě po wobjedže wulki cžah nimo, sanješe na njeho žona: „Budž prošenny, pohlej ša Zurfom druhdy, šo namaj na škodu njeńdže, mješ tym hacž dostoczju do wšy, ša khorej maczerju kufnycz.“ Zurfk bě lubosny wuropaščk, kotryž běšče šo hacle něšto njedželkow na tupki pušcził. Wón šebi runje ša pšotom šahrodki hrajkafšče, khěžki wot šchčěpkow šebi twarjo.

Mikula běšče tu šmuhu, nad kotrejž dohladowašče, horje a dele kedžbliwje pscheschoł. Duž mějesche tójščo khwile, do jštwy šo šynuwšchi, ša wonej papjerku hladacz, wšchako bě Zurfk do šwojich hrajkow šanurjenny. Bóršy š čžitanjom do žyła šajaty, pušcži to džěcžo na khwilu š myšli.

„Kajki šy se šwojim Bohom!“ To praschenje šaja hłuboko jeho dušchu. Někotrežkuli šłowo teho pišma šo jemu njechafšče lubicz. Wón hdyš a hdyš š ramjenjom šcžeže, a šatschafny š hłowu.

Na dobo šahwišda š lokomotivy. Tórnje wón khorhojczku šhrabny a psched durje škocži. Wocži jemu šlecžitej horje a dele, hacž je tola wšcho w prawym porjedže.

„Běda! Žesušo pomhaj!“ Njeje to jeho Zurfk, to lube jenicžke džěcžo, kiž na cžeri wošrjedža kolijow šedži, š pšskom šebi hrajo? Š bošy nózkomaj je šo wot khěže pušcził, a nan to njeje pytnył! To džěcžo se škaženja štorhnycz? Bohužel pošdže! To škaženje hrabajo lecži! To želesne jachlidko njemóže šastacz! Š tym wbohim hołbikom budže žalostny kónz! Zako by škamjenik, šteji do šmjercže štróženny muž, žyly do njemyšlow jaty a šněmjenny, šo jemu ani kšchik se šchije njemóže šlecžecz. Šfizecži wosow šchumi a wichori psches jeho džěcžo! Ša wokomiš pak, hdyž je pošłeni wos nimo wboheho nana, šhrabnje jeho womora, psched woczomaj jemu šo šaczmi, a wón šo bjes myšlow na šemju šypnje. —

Jako ſo po nęczim ſebjewedomoscź wróczi, ſchto ſteji jemu pſched woczomaj? Turk ſ wulkimaj woczkomaj hladajo proſczi ſo pſched nim a woła: „Stawaj dha nanſo!“ Tón móže ſo lédma na koleni ſebracź. A hdyž je ſo ſhrabał, praji: „Schto je ſo ſtało? Je ſo mi ſedžało prjedy? Abo ſym hiſhcze woſni?“ To džeczo bě ſ Božej wumóžnej ruku žiwe a cžike. Hinał to njemóže bycź: Boži jandžel je temu džěsczu hłowicžku ſtulil, ſo ſo jeje žadyn ſpódk woſa podótkł njeje. Spłóſchijwe hlada nan na teho ſynka, kiž je ſdžeržany na tajke ſpodžiwne waſchne. A hdyž wón wótsje plakajo ſ džałom do njebjeſ hlada, rži jemu ert.

„Turko, mój Turko!“ wołajo ſpochi, njepuſhczi nětko tón pſchewſaty ſwojeho ſynuſchka ſ rukow, ſ mozu jeho ſebi k wutrobje tkóczo. — —

Tajkeju namaka jeju pſchiſchedſchi domoj ta macź. S wječora pocžina jej muž, mješ tym ſo jemu hiſhcze ſtawy dyrkotaju, na hłowu ſkoržicź. Naſajtra njeſtany ſ loža, dokełž bě ſ hłowjazej khorobu ſajaty. —

Wjele njedžel we puſtych nóžninach ležazy, rēcžěſche wſchelake bludy, ſo bě wbohej mandželſkej ſtyſtkno. Najhuſcziſcho kłodžěſche jemu to praſchenje ſ erta: „Kajki ſy ſe ſwojim Bohom?“

A jako bě ſaſo na ſtajne do ſtrownych myſłow, njedž tež po cžěle dołho hiſhcze ſłaby, běſche wón ſ nowa rodženy cžłowjek.

Hlej prjedy běſche wjele lět liwki a nježadafche ſa Božim ſłowom. Schtož běſche junu wot pěkneho nana a duſchneje maczerje, jako tež ſwěrneho wuczerja w ſchuli wucženy byl, ſchtož bě na paczerje k duchownemu kłodžo dobreho wuknył, bě po lětach ſ pomjatka a tež ſ wutrobny ſpuſhczał. W Barlinje we wojakach potom bě nęcžohožkuli ſlyſchał a widžał,

ščož běšče s winu, so na Božim šlowje šhudny a wolwky.

Šchi tym pať šjawny nješmanz a njeušniť njebě; škerje bě hiščcže dušnišchi, dyžli mnohota druhich, s kotrymiž by šo hdy mēriť. Tehodla prajesche druhdy, a myšlesche šebi tošame tež w kemschach, hdyžkuli předať pokutu předowasche: „Ša palenzať nješym; nječzinju nikomu žaneje šchiwdy; njehraju šharty; nimam se žonu žaneje šwady; ništo mje nješkyšchi klecž. Ššto čžecže wjaz?“

„Šo šo mi žona hōrščila njeby, du ša kōžde lēto tši abo ščtyri kōcž kemschi, jako tež kōždy čžichi pjatť k Božemu šlidu. Šuscziščo šo to šlužby dla njehodži. Ša hladam šwēru šwojeho džēla, tať šo mam pěčneje šhwalby. Njeje to doščž?“

Ale to praschenje: „Šajki šy se šwojim Bohom?“ a wošebje to: „Mašch=li šo s Bohom, kaž pěčne džēcžo s nanom?“ bě jemu na šhorokožu dohladacž daťo, šajki woprawdže je, a šajki by mēť po prawom bycž. A tōn šdžeržerški džiw, s kotrymž šo jemu ta miša prawiza s njebjā šjewi, jeho pšchi pokutnych myšlach a šašadach šdžerža.

Nětko wožiwī pať we nim hrōncžko, kotrež bě ša mlōde wufnyť: „Tōn štary Šadam we naš dyrbi pšches wšchēdne roščacže a pokutu šo potepicž a wumrjecž se wšchēmi hrēchami a škyimi lōšchtami, a wšchēdnje šašo štanycž a wuńcž nowy čžlowjek, kiž by we prawdoščži a čžistoščži pšched Bohom wēcžnje živy byť.“

3.

Ša Šhorjelzom k ranju w Šchlesynskej je wjele hrodow s rjanyimi šahrodami abo parkami. W jenym tajkim parku pšchi hrabinskim hrodže njenadžizy wuhladamy, čžehož je nam džiw. Wjenujzy mješ hordošnymi ščtomami je derje plašo=

wany trawnik, śwěru pokrjepjeny, duž tať wubjernje ƚo sele-
njaty, ƚo ƚo syboli psches wschitke seleniny. To je dźiwne, ƚo
na nim nicžo druge drohe njeje, khiba khetry kerť, a to niz
žadneje wošebnosće, ale nasćeje ponižneje wjerby. Na tym
kerťu wiša běła marmorowa tařla pschitwjerdžena, a na nej je
řkote piřmo.

Hdyž tam zusy knježa pschikhadžeja, wodži jich tón hrabja
rady k temu kerťej, wo nim řahorjeny powědajo a Boža
khwalo. Šchtož wón jim rořkaduje a šchtož kóždemu ř ra-
dosnosću khwali, ma ƚo tať:

„Ša a moja mandželřka běchmoj do daloka pola pomor-
řkeho wuja na wopytanju, naju tehdy řchtyrilětne dźowcžo ƚobu
mějo. Dokeľž chychmoj rucže domoj, wuřwolichmoj parny
cžah, ƚo bychmoj řkerřcho domoj pschichłoj. Naju holicžka, pschi
wořowym wořnje řtejo a ƚo řacžinjennyh duri dđeržo, wjeřelesche
ƚo, řať ƚo řchtomy, koliki a khetži nimo mikotaja. Młój pať
mamoj nuřne rořmolwjenje, tať ƚo jeje njepařemoj, dokeľž po
naju řdacžu nikať trjeba njeje. Šako nahły blyřť ƚo durje,
najřkerje niz pschitwjerdžene dořč, řamka puřchcža, a to džęcžo
ř wořa řlecži, rucžišcho hacž ƚo bychmoj ř ruku řa nim hrabnyč
móhłoj. Pschestróženaj ř zyřej řchiju wořamoj, ale wořy pschezo
dale cžerja. Hdyje je naju lube džęcžo, na řwęcže řa naju
najwjetřchi Boži dar? Njeřřu řnadno cžežke koleřa psches jeho
wbohe řtawcžki rořřřajo hnať? Njeje ƚo to wbohe řatko po
wyřokim brjořy řelesnizy dele lecžo řarasyło? Njeje niže brjořa
we tym pschirowje ƚo řatepiło?

Tajke řtyřkne prařchenja pschelětujaja namaj mořhy jaťo řahke
blyřki. Š zyřej možu wo to řnamjenidło torřam, řotrež
wjedniřej pořař dawa, ƚo dyrbi ƚo řařtacž, dokeľž je ƚo něřchto
řnjeshožiko. Moja mandželřka pať ř wořa wořa ř wótrym
hłošom, ř běřym rubcžkom mařotajo ua cžer won. Šo by

toła božedla to zychnowanje srosymjene było a tón wjednik
sastał hnacź! Kóždy wokomik je namaj dołhi czwilowanški
czaš. Za šym tehdy nawuknył, šhto rěka, se styskami Boha
na pomoc wołacź. A tež moja knjeni je šo teho czasto wu-
snawała. Skóncznje sasta tón czaš. Wostajiwšchi wscheho
wuskoczimoi s wosa — czaš njed s nowa sašo hanja — a
šo w skoku domoi nasad, šhtož nohi nješu. A to je tač dołha
šmuha czěrje, kotruž bėchmy wo to džeczo tschepotajo s wosom
pscheczili. Bjes dycha a wujachlenaj bližimoi šo pošles temu
njesbožownemu městnu, hdžež bė namaj wutorhnjene džeczo
wulecziło. Tam setka naju stražnik. A hlej, Boži džiw! Sa
ruczku wón naju s Boha wumóžene džeczo wjedže, a te namaj
swješelene napschecziwo staka, njed tež šylski hiščcže s wóczkow
roni.

Šhto by móhl se šlowami wupowėdacź, kajke sejhrawanje
namaj wutrobu jimašche? Na semju šo klatnywšchi pod
njbjom, šo tu mišcziwemu šdzeržiczelej Bohu džakujemoj,
koshimoi to s nowa wobradžene džeczo, pschepytujo, hacź šo
jemu žana škoda njeje staka. A hlej, niczo! Ženo šufniczka
je rósdrijena, a lėwe liczko nadrapjene. Dale žaneje škody.
Lubemu Bohu budź wėczny horzy džak! Potom džėchmy
k temu brjochej na to městno, hdžež to njesbože šo stako bė.

A šhto wuhladačimoi tudy? Tónle wjerbowy, s teho
brjoha wuroscženy kerč. S Božej wolu bėšche tón to pschi-
lecžene džeczo s hašosami sa draščiczku pschijał, a jemu njebė
ani do kamjenjow ani do pschirowa padnycz dał. Tón stražnik
bė wrėščeczecz šlyšchał a šem pschibėhnywšchi, sastróžene džeczo
s kerka wsał. Hlejczje, tač je šnadny sazpiwany kerč w Božej
ruzy s wumóženjom byl. Šhto pač je, kiž njebny wusnał:
„Kajki je to wulki Boži džiw? Ženu jeniczku kroczel bliže
abo dale, pač na lėwy abo prawy ból, a hlej to džeczo

budžesche do šmjercze ślecziło było. Za šym šebi potom tutu wjerbu kipił, ju s teho brjoha wurycz a jow na najrjeńšchi trawnik šadzićz dał. Pohlejcz, šhto na tej bėlej tafli steji! To je mjeno naju džowki, kotruž je Bóh tón miły šdžeržiczel s džiwomózneju ruku wumóhł. A šhtož spody teho mjena steji, pokazuje wam džen, na kotrymž je šo tutón džiw stał. Móžecze mi wėricz, tale njenahladna wjerba je mi lubšča, dyžli wschitke najkrašnišche rostliny, kiž w zylim šwėcze rostu. A hdyž na nju hladam, je mi stajnje, jako by mi wo Božich džiwach předowała."

XVI. Swjaty wótčenaš.

Kejžor Augustuš bėšche póhan, a póhanjo bėchu tež jeho radžiczeljo. Sedyn s nich, wošebje mudreho pěkneho ducha, bė pošlesy pschichoł do wyšokich lét. Duž wustupi s kejžora šlužby. Augustuš jeho jara njerady pušchczi, tola pósna, šo teho šla- beho šchėdžiwza njemóže dlėje do rady nuczićz. Hdyž pošles na rošthead pschińdže, prošesche kšěžor: „Luby mój pscheczel, hišcze daj mi ša mnje šameho radu, kotraž by mi luba pom- njenka na tebje byla.“

Tón starz wotmołwi na to: „Wyšoki knježe, šy-li hdy hnėwny, ani šłowicžka s jasyka njepušchcž, ani tež škutka nje- scziń, předyžli pschi šebi zylicžki abejzej wuspėwał njejšy!“

Ta rada šo někomužkuli našmėščna šda. Tola mějesche ša teho póhana dobrych wupłodow, a někotryžkuli podan je psches nju hłowu na šhiji šhowať, kotraž by mu hewať s nahlenjom kejžora se šhije ślecziła. —

W sařarskich kšesczanskich pišmach šo namaťa po swonku podobna rada, kotruž je kšesczanam kšesczanski rošwucžer dať. Ta ma drje podobne woblicžo na wonu póhansku radu, ale pschėša ju nimo měry. Tón Boži muž je ju s tymi šłowami

napisał: „Hněwacze=li šo, njehrěšcže tola! Hori=li hdy šo we wami palaty hněw, tu njedajcže žanemu šłowicžkej se rta a žanemu cžinkej niz s rufi, prjedy hacž njejšcže šwjaty wótcže=našch pšchi šebi nutrnje prajili!“

Kotra s wobaju radow lubi šo wam, ta přenja abo ta druha?

Ta rada, wot póhana data, pomha drje, šo njemdrot a fastanje porhacž, a pošćicža šhwilki, šo šcherščeńske myšle šo směruja, a sadžěwa šnano, šo njeby naš nahleńž a pšchekwat do šlepych nješkutkow štorhnył. Ale mamy bjes dwěla wěšte, hacž naš ta dobyta šhwilka došč směruje?

Ta rada pał, kotraž je data wot woneho wučerja ščesczijanskeje zyrkwje, je špomožna bjes wšcheho dwěla. Mašch=li šo po njej, linješch do teho wohenja, kotryž šo w tebi s płomjenjom hori, wody s promjenjom. A njemdre płomjenja hněwa s tym šhascheja. Šso wě, mamy tu wótcženašch tał špěwacž, kaž šo k wšchemu modlenju šluscha, mjenujzy niz jeno s hołej u hubow, ale s nutra wutrobny. Hacž dotal młowjachmy wo tym, kał móže nutrnny wótcženašch wobaracž hrosnym šłowam a škutkam. Tola niz jeno pšchi tajkich šapnjenjach šamych šluži wón tał derje. Čžasto tež tam, hdžež běchu šurowe myšle, sažrane šłoby, sašakke sašady, běšche nutrnny wótcženašch druhdy kaž Bože hrějate šłóncžko, kiž šodowe ščkruty pšchewinycž wě, byrnjež najšrucžišche byłe.

A doložku k temu tři pšchikłady wšmimy.

1.

W bohatej wšy, kotrejež mjeno wosjewicž njecham, běšche nahladny šubleč. Žako šamóžny běšche bórny tež naduty a hordny. Blyšcžicž šo w ludžazych woczach, a šlincžecž w ludžazych wuschach, to bě jemu pšches wšchitko. A cžertej

šo radži, šo teho čješćelakomza lepi a w potajnym do winy torhny. Ta budžesche ša teho horducha šmjerdzatu hanibu mēla, by-li ludžom do huby pschischła.

Wón tehodla tykasche do teje huby, kotraž by wo tym pschikrytym njeczinku powědacž móhła, počnicžke móšćnje. Tola tajeńka na dołhe čašy sakryta njewošta. Wo njej ša šlyšchawšchi, počza kralowški šudnik tu šawrjenu wěz wotkrywacž a dohlada šo pschi tym, kajkeje wohidy ma psched šobu. Tón horduch bu do šuda wsaty. Tu jemu do woczow tykachu, kajki je njeschwarny hanibny winnik. Hordosć paš spjecžowasche šo, taš šo šo nanihdy nochžysche wusnacž. Duž bu na pschišahu hnaty. Budžechu pjenjesy jeho wěz šarunacž móhłe a wona na tajke wasćnje psched šwětom škhowana była, šćto by jemu wo měch toleri bylo? Šjenjeslakomnosć njeběšche na jeho požadach š knjesom, ale čješćelakomnosć škamjenczi jeho šwědomje. Wón šebi do hłowny šadži: „Radšcho pschišaham falsćnje, dyžli bych šwětej na woczi š wopluskom šhodžič.“

W tehdyšchich lětach knježachu wschelake šakonje, wot kotrychž šu někotrežkuli dženska wotštronjene. Mjes tymi je tež tón wustaw, šo ma do wažneje pschišahi duchowny předač rospramu dawacž. Wón dyrbi rošestajecž, kaš šwjaty škutš pschišaha je, a potom, kaš šatrašćny njeskutš šo š falsćnej pschišahu hrěšchi.

Šasajtra mējesche nětko tón šašakty twjerdula do města jěcž, dokelž bě pschišadžny džen. Šasajtra dyrbjesche potajkim jeho tón šudniški duchowny psched šebje wsacž, přjedny hacž bu pschišahane. —

Špowědny wótz jeho wošady bě šebi wěšty, šo tón škrucženy šhrobolaš njeda šo zušemu předarjej hnucž. Wón šo do pschišahi škrobli, a ta budže pschecziwo Bohu.

Podobne k wěrje, so temu skhroblickej najprjedy wutroba pufotajše, dokež wón hišće hewaš wšchón skoženy njebě. Tón wošadny duchowny pak bě teje wězy dla njeměrny. Myšle honjachu jeho, so hišće dženska by k wonemu kublerkej wo wutrobu kapał. Wón k Bohu sdyhujo džěše.

Wón rěčesše se swojim spowědnym synom, kaž bě jemu s ducha do ducha date, a proschesše s hlubokim hnucžom, so tola božedla njeby do čertownych košydłow stupił. Ale wšchě próstwy a napominanja wotšakowachu wot teje twjerdeje dusče, kaž krjepjelki Božeho desčca s kopjenow pjeršča, kotrež su s jědojtej pomjedžu proste.

Tón kubler pschi swojim wosta: „Bjes winy hrěšča so na mnje. Kaš dyrbjał tajkeje haniby psched swětom nošycž, hdyž tola žaneje swinował nješym? Wobsteju na tym, so pschišahacž budu!“

Duše pastyrja kójachu wutrobne styski. Wón pomyšli: „Dyrbi tón njesbóžny čłowjek na stary hrěch hišće nowy a žadławišchi kopicž? Dyrbi dla ludžaznych jasylow Boha so wotrjež a do helškich płomjenjow šjećž?“

S dobom so jemu w myšlach sašwětli, kaž njebieska pruha psches mħtu. Wón stany, so k temu twjerduchej šbliži, stynjenej ruzy jemu na hłowu škoži, a wótsje so počža wótcženasch modlicž.

A jako wón s roshnutym duchom a s nucžerškim hlošom pomažu prajesše próstwu po próstwje, pschejě snutškowne rženje tu sašaktu wutrobu. Hdyž bě tón modler s nutrynym hamjenjom skóncžil, tšchepjety psches tu prjedy tak želesnu wutrobu ržachu a šylsy so žórlachu s woczow. S rošlacžom swojeje winy so wusnawšchi wón tu bjesbóžnu pschišahu pušćzi, kotruž bě nasajtra pschišahacž džył. —

Štó je w duchu tak ślepny, so njeby tu widzał, kajku ma nutrny wótczenasch njebjesku móz?

2.

Šwjate pišma nam křwali, tak pěknje a lubosnje je, hdyž bratsja a šo mješ šobu snješu a lubuja. Ale bratsja šu hižo w sataršku wschelazy byli. Mjeje Raim bratrej Šabelej žiwjenje wsak? Mjeje Jakub bratra Šana šjebał a sludał? Mjejšu džewjeczo bratsja šwojeho bratra Josefesa do zušby pschekali, jako nekajke škoczo?

Kaž je něhdyškuli we sataršku bylo, tak je hišcže tu a tam džensnišči dženi, niz jeno pola židow a póhanow, ale tež wošřjedža šchesczianskich šwójbow. To je š wulkej hanibu ša naš, kiž šmy šchesczijenjo.

We Kulowach běšchtaj pschod pošta lětami bratraj, Jakub tón starschi a Šurij tón mlódschi. Šacž runje njeběšchtaj po jenym duchu, dokelž bě Jakub kruteho waschnja a Šurij milišchi cžlowjek, snješeschtaj šo a běšchtaj šebi dobraj, doniž běšchtaj nan a macž žiwaj. Ale kaž šo to š njerědka štawa, šebra šo mješ nimaj njeměr a hněw, hdyž běšchtaj starschej na Božej prawdže, wěšo šwětneho mamona dla? Mjech tež bě testament postajil, kelko žanemu budže, mēnjeschtaj kóždy, šo je bratr lěpschi džěl dostał.

Duž pocžachu šo mješ nimaj hrosne šłowiska a bórny na šłobiwe šwady. Tón milišchi Šurij drje budžišche rad šo šjednał, ale tón kruczišchi Jakub šawosta šjedmjenny bork. Wulka hłubina nadřě šo mješ nimaj. Štarscheju kublesčko wosta štarschemu Jakubej, mješ tym, šo Šurij pjenježnu wupłatu dosta.

Wšchudže šo šchczuwarjo nańdu, kotsiž šo djašowszy wješela, hdyž hělske mucženiki mucža. Tak bě tež tu. Šeni

do Zakuba schkarachu, drusy naschtykowachu Zurja, jeni kaž drusy bratra na bratra šlobneho czinjo.

Tola běchu tež pobožni ludžo w tej wšy, kotrymž bě tajkeje hruboty hrosno. Czi chzychu jednacž a rěčachu woběmaj stronomaj k dobremu. A byrnje Zurij rad ruku k sjednanju šlicził, Zakub bokasche wospjet.

Swoje pjenjesy dostawšchi, woženi šo Zurij we wšy na pěknou žiwnošč, s czimž šebi lubu a duschnu mandželsku doby. Zakub pať njepščińdže na jeho kwaš. Jako šebi potom bórny tež mandželsku wubra, njepóšta brasčku, Zurja se žonu prošycž.

Tym pěknishim šušodam běšche to wohidny njeczińk, cžehož dla khětro na Zakuba hrimachu. Tola bě płomjesčko nadžije hiščcže, šo budže po nēcžim jašnišche wjedro, dofelž běšchtej czi mlodej mandželszy pschezo dobrej towarščizy bytej. A lubošne šłowicžka pěkneje mlodeje žónki, wědža wšhelaku roškoru po nēcžim škladkowacž. Ale tež jeju wšchě lubošne wabjenja wostachu bohužel njepłódne.

Duchowny teje wošady hladašche s bolazej duschnu na tajki njeczińk. Wón bě hižo cžasto s wustojnym šłowom k jednocže radził, ale dyrbjesche šrudženy šhonicž, šo podarmo do worzla dypa.

Duzy šemschi a wotemsche hladašchtaj kóždy, šo by šo jedyn druhého na puczu šminył. Šotujo šchczišna, njeběšche žadyn druhemu s kmótram. Šdžežkuli na pschewodach běšchtaj, khodžeschtaj šdalenaj wot šo.

Šeju pěknymaj žonomaj běšche to wutrobnje žel. Šchto měri te potajne šylsy, kotrež tej wbohej dla teje hrosnoty do šebje šrěbaschtej? Njebě dha žana rada a móžnota nihdže, tej špjerawej wutrobje šdobricž a pschecziwnej ruzy na jene šložicž? Dyrbi cžaš žiwjenja tracž, šchtož je psched šwětom tał haniba a psched Bohom tał žalostny hrěch? —

Bóh da Jurjej hłuboko sřhoricž. Stary knjes duchowny, pschischedschi sa řhorym hladacž, řo we řwojich pobožnych řłowach tež tego worakaweho njeducha dótkny, kiž řwójbomaj bratrow hromadže njeda.

„Haj, cžescženy knježe“, sanjeře Jurij, „mi cžeža na duschi leži, řo móhł řnadž wotsal wołany bycz a dyrbjal bjes řjednanja semrēcž. Ale řhto řebi čžu? Ja wschať tež njeř řym na tej wohidnej pschektorje bjes winy. Dawno hižo řym tego řo wutrobnje řať, a řpytowať řym tež wschelako řłobneho ducha mjes namaj řduřycž. Wřcho pať je podarmo bylo. řakub njepuřčecži řłobow pschecžiwu mi. Bóh čžyl jemu wutrobu řmilicž.“

Na tole wuřnacže džesče tón duchowny lubje: „S Božej pomozu řpytam ja hiřčecže džerřa, hacž řo mi radži, wutrobu ř wutrobje řłožicž!“ — Wón potajkim runy pucž ř řakubej džesče, duzy řdyčuju ř Bohu, řo by jemu te jednařřke řłowa žohnowať. Do domu řtupiwschi řakuba prořčesče, řo by ř nim na najřtwje horjeka řłowcžko porēcžecž móhł, hdžež jeju ničto njeby řatorhnyť. Hdž bėsčtaj řamaj, řhoni tón horliwy jednať, řo wsčitko do wětra rēcži. S hłuboka řdyčuju džesče wón na pořles: „Hdž potajkim žana pschirada njeje, dha hiřčecže jenicžko wo jene prořču. Jurij je řhory, haj řnano řmjercž-řhory. Temu řo tola nočžecže řaprēcž, ře mnu řo řa njeho modlicž. Spěwajmoj wóřřje w hromadže wótcženasč ř ducha, řo by jemu miť Bóh pomhať!“

S najhłubsčeje wutroby řaspěwa duchowny. řakub spēwasče řobu, dokelž řo we nim pohnuwacž pocža. Ale wón spēřčniřcho spēwasče, dyžli tón nutrny modleť, kiž połnu wahu řładžesče na kóžde řłowo. řako bě řčtwórcje próřtwy pořleni řynť, a řakub hižo na pocžatł pčateje pschisčoł, duchowny řmjelkny, cžicho pschi řebi dale řo modlo.

Zakub pak dospěwa wótsje: „Wodaj nam nasche winy, jako my wodawamy naschim winikam!“ Bytnywschi, kaje słowa šamotnje praji a što wone na šebi maja, wón stróženej woczji wuwali.

S nowa šběhnywschi hłoša nětko tón duchowny šhestu a šedmu próstwu s nim dospěwa.

A jako šo modlitwa skónčzi, wón šwěczatej woczji na Zakuba staji. Glejče, tón bě wschón do woczow šblědnył. Boži porst běšče šo jeho wutrobny dótknył pschi tamnych słowach: Wodaj mi Božo mój hrěch, jako ja tež wodawam! Zylicžku khwilu wón mjelcžaty wošta, hladajo na semju. Potom šasběhny s hłošom: „Knježe, horzo waš prošcu, wjedźče mje k bratrej a položče jeho ruku do mojeje ruči a žohnujče naju!“

Njebě to wulkotny džiw, wótczenaschowy šwjatosťny džiw? —

Pschistajicž móžemy s kónza: S Božej pomozu wotkhoru Jurij ša krótki čas. Ta hojiwa radošč, šo ma ta pschekorna wohida kónz, bě ša njeho najlěpschi lěč. A jako bě šašo na nohomaj móžny, njedželu na ranje ščtyri wošoby towaršchnje k Božemu blidu džěchu: s Jurijez woběmaj Zakubez wobej, we wutrobach wschitzny pokuty počni, kaž šo Bohu lubi.

3.

Tej pošlednjeje powjesczi džeržitej počas, kaž šbóžny wušpěch je šwjaty wótczenasch měč, hdžež je tam duchownska pschipomoz byla. Trjeba pak njeje, a druhdy tež njeje móžno, šo duchownsku wošobu pschipóbla mamy. Knjesowa modlitwa pschezo pomha, jeno šo je prawa duchowna wutroba pschitomna. Wo tym pohlejmy nětko tež na jedyn dopočas.

Dwaj řuřodaj buraj běřchtaj do přchekory řjětaj. Mała běřche přchicřina řa řwadu. Ale tón duch ř hele njeřařta do teju wuřlicřkow duchacř, a tař řo rořpali řařazy wohen. Taj hewař tař rořomnaj muřej mějeřchtaj řkrucřenj dubowj tył. Prawu mějeřche řwoju wěř tón a teř tamnj, a prawowacř čřyřchtaj, byrnje ř řwojej řchodže. Dobri řuřodža jednachu ř měrej, dla řkobow, řhóřtow a haniby.

Žadyn pař ř wobeju wadžakow njeřofnj řrocžakři. „Škoržene budže,“ na tymle woštařchtaj, „nječ je tón prozeř dołhi a drohi.“ Přchezo řařo radžachu řuřodža ř měru a wabjachu ř dobremu. Ale jich přchecřelne wabjenja a proštwj padachu na řkalne huno.

Na řařakřu řkóřžbu jěžeřchtej řo řbludnjenej hłowje. Přejdu pař, hacř řo ta jědojta naleřnořcř prawawucřenjm do řkóřžby poda, mějeřche řralowřki řměřž teju přchekorniřow přched řebje řadacř. Tón dyrbjěřche po móřnořcři wřchitke čžernjojte wěřj na jednařřkim řudniřtwje řrunacř. Tajři bě to přchikař w řraju. Na jednařřki řud, hdyž čřyřche řralowřki řměřž teju řchepjězow řjednacř, řkařachu teř pobožneho wjeřřneho přchedřtojnika. Tón mějeřche na řudže přchikřyda byčř, řo by po řwojim wědženju wo wřchitřim rořprawu dawař. Se řylřojtej wutrobu pař widžeřche tudy, řo najlěpřche jednařřke řěcže wotlětowachu, jařo wot řkalneju řčženow. Duřj řař domoj čžujěřche we řebi čžwilu a řtyřř. Wón prařchěřche řameho řebje: Ščto to budže? Kař řechžetaj ř modlitwu hotowacř řjwvj a žně? Kař řo to ř blidu a wot blida modlicř? Kař džěcřom a čželedži dobrehu přchikřada dawacř? Kař ře řkobnej wutrobu ř řpowjedži řhodžicř? Kařta to njeřbóžna běda teř řa žyřtu wjeřř! Pombaj mi Božo, te hrořne płomjenja řhařchecř! Pořaž mi ř temu najlěpřchi pucř!

A jeho horjaza proštwja njeje řo prošřdna ř njebjěř wrócžila. Žemu řeřřhadža myřřl wřchitřich tyřch dobřjch řuřodow ře wřj

hromadže wšacž, a woběju wadžakow šam se šwojim ertom do wěntka prošycž. Potom chzysche se wšchitkich pomozu božemje hišcže tu pošlednje jednanje spytacž. Kaž bě to do myšlow wšate, taš šo tež šta.

Jako běchu šo š wječzora šeschli, a šedžachu ša dołhim blidom, pocža wón: „Wšhecželjo witani, šušodža lubi! Na kažki wulki a wažny šamer tu w hromadže šmy, wšchitzy wěšcže. Našchi wótzajo šu dobre a cžežke štutki wšchě š modlenjom šapocžinali. Šaj šu do wšcheho pocžatka nutrny wótcženash spěwali, a to šhromadnje wótsje kaž š jeneho erta. To je nam šwjaty pšchiklad. Duž šo tež dženska jow po jich pobožnym šnamjenju šta!“

Štyknywšchi ruzy a škhiluwšchi hłowu wón pobožnje Knjesowu modlitwu pocža. To wšchitkich pšchitomnych we wutrobach šaja. Wšchitzy spěwachu nutrnje š nim, a tež taj šwadnikaj šobu.

Šdyž bě hamjeń doklincžal, šběhny tón roshnuty šchědžiwž woblicžo. Š wložnymaj woczomaj hladny wón na teju mužow a džesche š wutrobnym hložom: „Najlubšchej bratraj, kaš wamaj je? Chzetaj pšchez hišcže se šobu škoržicž?“

Wó jštwje bě wšchitko taš cžicho, šo běšche nimale šlyšhecž, kaš wutrobny w nutrinach bija. Wšchěch woczš stejachu na njeju prošte. Duch teje modlitwy bě jeju pšchejaš, a móž Božeho šłowa bě twjerdej wutrobje mjehkej šcžinila. Š woběju hubow wuńdže kaž na jene hrono: „Njedaj to Bóh!“ Na to šebi ruku ša ruku dawšchi kaž bratraj, w božemje džěšchtaj w pobožnym měrje —

Taš nadobnje běšche tudy njebjeski Wócžez nutrny wótcženash požohnowaš! Wón požohnuj tež našche proštwy!

Čžišcž Šsmolerjež knižicžišcžernje w Budyšchinje.

Oberlausitzische Bibl. Görlitz

1002331 0

Handwritten red text on a small label on the right edge of the book cover.

Handwritten yellow text on a small label on the right edge of the book cover.